

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2023. gada 16. maijā

Turpinājums

2023. gada 17. maijā

Sēdi vada Latvijas Republikas Satversmes tiesas priekšsēdētājs

Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Tiesas sēdi turpmāk protokolēs tiesas sēžu sekretāre **Laura Stutāne**.

Turpinām tiesas sēdi ar pieaicināto personu uzklausīšanu.

Kā nākamā pieaicinātā persona ir Tieslietu ministrija un ministriju šajā tiesas sēdē pārstāv Valststiesību departamenta direktore Sanita Armagana.

Vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

L. Stutāne.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Jā. Armaganas kundze, lūdzu, aicinu jūs Satversmes tiesas tribīnē paust sagatavoto Tieslietu ministrijas viedokli šajā lietā. Lūdzu!

S. Armagana.

Jā. Paldies. Labdien, godātā tiesa!

Tieslietu ministrija ir saņēmusi no Satversmes tiesas jautājumus, ir izvērtējusi.

Pirmais, ko mēs vēlētos norādīt... ka, tāpat pēc Satversmes tiesas sprieduma, kā mēs visi zinām, Saeima ir veikusi grozījumus Augstskolu likuma 56. pantā. Attiecībā uz šiem grozījumiem mēs vēlētos norādīt, ka Tieslietu ministrija nav bijusi iesaistīta šo grozījumu izstrādē, jo tos veica Izglītības un zinātnes ministrija, kā jau vakar pārstāvji minēja un pa taisno aizgāja uz Saeimu ar šiem te grozījumiem, un komisija viņus paņēma kā savus. Arī komisija, izskatot šos te grozījumus steidzamības kārtā Saeimā, Tieslietu ministriju nepieaicināja. Līdz ar to Tieslietu ministrija nav iepriekš paudusi viedokli par šo grozījumu atbilstību pamattiesībām un tiesību sistēmai.

Attiecībā uz labas likumdošanas principu. Vēlētos gan norādīt, ka tas, ka Tieslietu ministrija nav tikusi iesaistīta šajā procesā, nenozīmē, ka ir pārkāpts labas likumdošanas princips, jo tas ir specifisks nozares likums un šeit ir svarīgi, lai būtu

izdiskutēts konkrētais likumprojekts ar attiecīgo nozari, ar ekspertiem, nevis ar visām ministrijām, tajā skaitā ar Tieslietu ministriju. Mūsu ieskatā ir ievērota Satversmē un Saeimas Kārtības rullī noteiktā steidzamības procedūra, līdz ar to mēs nesaskatām pārkāpumus.

Tas, kas attiecas uz iesaistīto pušu un sabiedrības iesaisti un diskusijām... ņemot vērā, ka vakar Izglītības un zinātnes ministrija norādīja, ka ir veikts izpētes darbs un ir arī augstskolu pārstāvji uzklauti pie šo te normu izstrādes, pirms tās tika nodotas Saeimai, līdz ar to mēs uzskatītu, ka šīs diskusijas ir bijušas pietiekamas, lai varētu uzskatīt, ka likumprojekts ir pilnvērtīgi izdiskutēts.

Attiecībā uz... jau pieskaroties vairāk šīm te likuma normām jaunajām un attiecībā uz pamattiesību ierobežojumu, Tieslietu ministrija ir pavērtējusi saistībā ar šo te. Un tas, ko mēs vēlētos norādīt, ka mēs pievienojamies Saeimas paustajam pārstāvja viedoklim par to, ka šo te ierobežojumu noteikšana attiecībā uz svešvalodu lietojumu jaunās normas, kas paredz kvalitātes kritērijus, ka, mūsaprāt, tur ir atrasts samērīgs līdzsvars starp valsts valodas aizsardzību, ko, kā mēs visi zinām, ir nepieciešams turpināt aizsargāt, un starp to, kas attiecas uz augstskolu autonomiju, uz tiesībām izmantot svešvalodu, lai tādā veidā nodrošinātu mācību procesa kvalitāti. Mēs uzskatām, ka šie te kvalitātes kritēriji ir nozīmīgs aspekts, kas ceļ šo te izglītības kvalitāti un tas ir vērā ņemams apstāklis, lai šādus kritērijus varētu ieviest. Viennozīmīgi tas nenozīmē, ka tādā veidā mēs arī kaut kādā veidā ietekmējam valsts valodas politikas attīstību, jo šie te kritēriji ir vairāk vērsti uz kvalitāti, bet ar šādu kritēriju ieviešanu mēs mazinām svešvalodu izmantošanu zinātnē un augstskolu darbībā. Tādā veidā mēs veicinām valsts valodas izmantošanu šajā te zinātniskajā darbībā un augstskolu darbībā, kas, savukārt, ir ļoti labi un nepieciešams, lai attīstītu latviešu valodu kā akadēmisko valodu un kā zinātnes valodu, lai mēs attīstītu šos te dažādu nozaru terminus, terminoloģiju, lai nerastos situācija, ka atsevišķās nozarēs mēs neesam spējīgi latviski sazināties, jo vienkārši šādi termini nav izstrādāti, jo nav bijusi nepieciešamība augstskolām izmantot latviešu valodu savā darbā un viņas izmanto svešvalodu, kura ir vairāk izmantota šajās te nozarēs nekā latviešu valoda. Protams, mēs nevaram skatīties absolūti un to ir arī norādījusi Saeima, ka ir atsevišķas nozares, kur varētu būt šī te svešvalodu lietošana lielāka un ir pamatoti tas, ka ir Eiropas Savienības valodām piešķirta lielāka rīcības brīvība, lielākas šīs te iespējas izmantot, jo mēs esam Eiropas zinātnes telpā, mēs vēlamies attīstīt savu zinātni arī saistībā ar Eiropu. Līdz ar to tas ir vērtējams kā atbalstāma lieta.

Ja mēs pieskaramies vairāk uz valsts valodas politiku, kas ir arī viens no Tieslietu ministrijas tā kā jomas... tad mēs vēlētos norādīt uz to, ko jau norādīja arī Izglītības un zinātnes ministrija, tur ir valsts valodas attīstības pamatnostādnes, kur ir noteikts tas, ka vēl aizvien ir nepieciešams aizsargāt latviešu valodu, tad vēl aizvien ir sabiedrībā šīs te sekas, kaut gan ir pagājuši 30 gadi kopš Latvijas neatkarības, vēl

aizvien ir vērojams sabiedrības....valodas lietošana ne vienmēr ir latviešu valoda, līdz ar to latviešu valoda ir vēl aizvien jāstiprina, kā arī parādās globāli internacionalizācijas procesi, kurā aizvien vairāk parādās šī te angļu valoda, kā tas ir norādīts šajās te valsts valodas politikas pamatnostādņēs. Līdz ar to valsts valoda mums ir jāaizsargā, jāturpina aizsargāt, jo Latvija ir vienīgā vieta uz pasaules, kur šo te latviešu valodu, kā mazas nācijas valodu, mēs varam attīstīt un panākt, lai viņa turpinātos, lai neizzustu blakus lielajām, globālajām valodām, kas ir angļu valoda un citas.

Tad attiecībā uz alternatīvajiem risinājumiem... Tieslietu ministrija nav vērtējusi šādu alternatīvo risinājumu iespējamību. Vienlaikus mēs nenoliedzam, ka, iespējams, zinātnes nozares eksperti, sadarbojoties ar valodas ekspertiem, varētu diskutēt par iespēju alternatīvām, taču ir jāņem vērā tas, ka šiem līdzekļiem būtu... viņi būtu jāvērtē kontekstā ar konstitucionālo vērtību, kas ir valsts valoda, lai mēs turpinātu saglabāt šo valodu.

Un attiecībā uz 105. pantu vēl bija jautājums, tas ir pēdējais, pie kā es pieskaršos. Tātad, attiecībā uz 105. pantu bija jautājums par to, vai tiek ierobežotas šīs te uzņēmējdarbības tiesības, tad Eiropas Savienības tiesa jau ir atzinusi, ka, jā... tiek ierobežotas, bet tas nenozīmē, ka viņas nedrīkstētu ierobežot. Viņas drīkst ierobežot, ja šie kritēriji ir samērīgi un viņiem ir leģitīmais mērķis. Mēs uzskatām, ka šāds mērķis ir un tad valsts valodas kā nācijas valodas aizsardzība ir pietiekams mērķis, lai šādus ierobežojumus noteiktu. Un ka šie ierobežojumi ir samērīgi, ka sabiedrība gūs lielāku labumu no tā, ka ir šis te svešvalodu ierobežojums, nekā atsevišķu indivīdu tiesības izmantot svešvalodu.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Sekos tiesnešu jautājumi un vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien!

Paldies Tieslietu ministrijai par viedokli un arī par to, ka jūs atbildējāt uz tiem jautājumiem, kurus mēs arī jautājām.

Man viens jautājums arī būtu par alternatīvām. Jūs teicāt, ka jūs nevērtējāt, bet es gribētu varbūt globālāku Tieslietu ministrijas redzējumu, kā varbūt citos gadījumos jūs skatītos. Satversmes tiesa... nu, apstrīdētās normas principā ir pieņemtas pēc Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2019-12-01. Tajā lietā tiesa norādīja uz vairākām alternatīvām, iespējamām, protams... ko likumdevējs var izvēlēties... Ministrija ir skatījusi un izvēlējusies vienu. Vakar mēs dzirdējām argumentus no Izglītības un zinātnes ministrijas, ka viņi nevērtēja dažādu apsvērumu dēļ, tajā skaitā, ka tas ir

iepriekš runāts Ministru kabinetā un tur, viņuprāt, nav nozares atbalsta... nu, nozares viedokli mēs šodien dzirdēsim... Jūsaprāt, ja tiesa ir norādījusi vairākas alternatīvas, vai komisijai... nu, attiecīgi likumprojekta virzītājam... tās ir jāizvērtē vai viņai tas nav jādara? Es gribētu no jums, kā no Tieslietu ministrijas dzirdēt.

S. Armagana.

Jā... paldies. Es neteiktu, ka tas ir tieši likumdevējam, iespējams, jādara, bet procesā, kas ir normu izstrādes process, kas sākās Izglītības un zinātnes ministrijā, tad šī te procesa gaitā būtu jāvērtē visas iespējamās alternatīvas, ko ir norādījusi Satversmes tiesa un, iespējams, ja ir vēl kāds viedoklis bijis no sabiedrības puses un ir piedāvāta alternatīva, tad arī šāds viedoklis būtu jāpārskata.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Tad vēl man ir jautājums. Jūs teicāt, ka jūs nebijāt... šinī gadījumā, jā... ministrija to virzīja taisni uz komisiju bez saskaņojuma, nu, tas negāja caur Ministru kabinetu, kā tas ir parastā kārtībā... Tāds jautājums, vai tā ir tāda ierasta prakse, vai tas ir tāds izņēmuma gadījums, cik bieži, teiksim, šādi gadījumi, lai es saprastu to kontekstu...

S. Armagana.

Ja mēs skatāmies vispārējos visu ministriju kompetences un visu... tad šādi gadījumi ir reti, ņemot vērā, ja mēs proporcionāli skatāmies, cik daudz likumprojektu iziet parasto, ierasto kārtību caur Ministru kabinetu un, cik ir šādi te likumprojekti, kas aiziet steidzamībā pa taisno uz komisiju bez diskusijām Ministru kabinetā, tad tie ir reti gadījumi.

A. Kučs.

Paldies.

Vēl jautājums tāds. Kas šajā gadījumā, pieņemsim, vērtē atbilstību Eiropas Savienības tiesībām... jo bija zināms, ka tobrīd Satversmes tiesa jau bija vērsusies Eiropas Savienības tiesā, tas bija skaidrs, ka tas regulējums... nu vismaz tur ir jautājums, ko būtu jāvērtē... Tāpatās ir jautājumi par mūsu starptautiskajām saistībām, tajā skaitā Minoritāšu tiesību konvencija ir skarta, nav skarta... Kas šinī gadījumā izvērtē? To dara Saeimas Juridiskais birojs? Pati komisija? Jo es saprotu, ka jūs savu ekspertīzi nedodat. Kas to vērtē šādā situācijā?

S. Armagana.

Primāri šādā situācijā šis viss jau ir likumprojekta autoriem jāizvērtē, jo likumprojekta autoriem ir jābūt ekspertiem sadarbībā ar juristiem, vai vismaz ar jurista kvalifikāciju esošiem cilvēkiem, kas jau sākotnēji spēj sniegt šo te izvērtējumu. Lai vispār virzītu likumprojekt uz Saeimu, viņam jau ir jābūt izvērtētam arī no starptautisko tiesību viedokļa, kā arī no Satversmes pamattiesību aizskāruma viedokļa. Un pēc tam, kad šis likumprojekts jau nonāk Saeimā, tad ir Saeimas Juridiskais birojs, kas sniedz tā kā vēl vienu pārvērtējumu no malas, jo ir saprotams, ka cilvēks, kurš ir iesaistīts jau procesā no sākuma, iespējams, kaut kādas kļūdas ir pieļāvis. Līdz ar to ir Saeimas Juridiskais birojs, kas sniedz šo te papildus juridisko ekspertīzi.

A. Kučs.

Labi. Paldies.

Man vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Pieteikumu iesniedzēju pārstāvēm.... Vai būs jautājumi?

I. Nikuļceva.

Jā. Paldies.

Man būs vairāki jautājumi. Es sākšu un tad Elizabete Krivcova turpinās.

Vispirms es gribēju uzdot tādu jautājumu. Apstrīdētās normas, kā jūs noteikti ievērojāt, paredz atšķirīgu regulējumu starp Eiropas Savienības dalībvalstu valodām un tām svešvalodām, kuras nav Eiropas Savienības dalībvalstu valodas un tad attiecībā uz tām svešvalodām, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstu valodas, ir daudz, daudz šaurāks regulējums, tikai valodu un kultūras studijas un tās pašas tikai tad, ja ir novērtējums „labi” vai „izcili”.

Un tad jautājums ir tāds. Kāds ir jūsu viedoklis, kā jūs saskatāt, kāpēc ir dažāds regulējums starp Eiropas Savienības valodām un citām svešvalodām. Kāds tur varētu būt tas mērķis?

Nu, es negribu ietekmēt jūsu atbildi, bet vai tas, kādā valodā mācās, piemēram, ārvalstnieki, jo arī mūsu Saeima vakar skaidroja, ka tas pamatā ir tomēr uz ārvalstniekiem regulējums, bet nu jebkurš students... vai tas, kādā valodā viņš mācās, ietekmē valsts valodu kaut kādā veidā? Tātad kāds, jūsuprāt, ir tas mērķis, kāpēc ir dažāds tas regulējums dažādām valodām?

S. Armagana.

Jā, paldies. Es jau nedaudz pieskāros, bet šeit ir... Es teikšu, ka šeit ir divi mērķi. Viens, tas virsmērķis, kas ir uz visu svešvalodu ierobežošanu, tas ir saistīts ar valsts

valodas aizsardzību, lai mēs attīstītu valsts valodu, lai mēs attīstītu zinātnisko valodu un otrs mērķis, kāpēc šīm te Eiropas Savienības valodām ir daudz vieglāki šie te kritēriji un daudz vairāk šo valodu drīkst izmantot, ir tas, ka otru mērķi, ko Saeima vēlas sasniegt, ir tas, ka mēs gribam attīstīt šo te zinātņi. Un, ņemot vērā, ka mēs esam Eiropas šajā te zinātnes telpā un tikai sadarbojoties kopā ar Eiropas augstskolām, ar Eiropas zinātnes institūtiem, mēs varam sniegt augstāku šo te ekspertīzi zinātnes jomā, līdz ar to ir pieļaujams un ir vēlams, ka mēs ļaujam šīs te Eiropas svešvalodas izmantot vairāk, lai mēs spētu iekļauties Eiropas zinātnes telpā. Līdz ar to tas, ka ir ierobežota viena valoda vairāk un otra mazāk, tas ir citu mērķu... šeit jau vairs ne par valodas aizsardzību tik daudz, cik daudz tieši ar to, lai mēs iekļautos Eiropas zinātnes telpā.

I. Nikuļceva.

Labi.. Paldies par šo atbildi.

Tad man vēl daži jautājumi. Tad arī es gribēju jautāt Tieslietu ministrijas viedokli šādā aspektā. Tātad pēc tam, kad Satversmes tiesa atzina apstrīdētās normas, kas bija Augstskolu likuma 56. panta trešo daļu, par spēkā neesošu, Saeima pieņēma šajā lietā apstrīdētās normas... tad viņas salīdzinot, var redzēt, ka daļā Saeima ir pieņēmusi tieši tādas pašas normas, kā jau Satversmes tiesa atzina par spēkā neesošām. Tas ir par kopīgām studiju programmām, tātad kopīgās studiju programmas bija iepriekš Eiropas Savienības valodās un tagad arī starptautiskajos līgumos paredzētos gadījumos arī ir tas pats... Un attiecībā uz tām svešvalodām, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstu valodas, Saeima ir pieņēmusi šaurāku regulējumu, kā to, kuru Satversmes tiesa jau atzina par spēkā neesošu. Nu, iepriekš varēja mācīt bez ierobežojumiem valodu un kultūras programmās jebkurā valodā un tad tagad arī tikai, ja „izcili” un „labi” ir novērtētas visas programmas studiju virzienā. Nu, par Eiropas Savienības valodām tad pagaidām to noliksim malā, jo tur ir mazliet sarežģītāka situācija.

Bet jautājums ir tāds. Nu, kāds ir tad jūsu, kā Tieslietu ministrijas pārstāves, viedoklis? Vai tas bija pareizi? Vai to mēs varam uzskatīt, ka tā ir Satversmes tiesas sprieduma izpildīšana? Vai varēja pieņemt Saeima vēlreiz... nu, divos gadījumos tādas pašas normas, un vienā gadījumā šaurāku normu nekā Satversmes tiesa jau atzina, ka neatbilst Satversmei.

S. Armagana.

Jā, Tieslietu ministrija uzskata, ka šis te viss pants ir jāskata kompleksi, kopsakarā, jo Satversmes tiesa, vērtējot tajā spriedumā, skatījās šo te pantu kompleksi, tāds, kāds viņš bija uz to brīdi spēkā. Pieņemot jaunu 56. pantu un daļu regulējuma saglabājot ar veco regulējuma daļu, pieliekot jaunam... mēs veidojam pilnīgi jaunu situāciju, pilnīgi jaunu proporciju pret valodu lietošanu, līdz ar to es uzskatu, ka šādi

varēja rīkoties Saeima, turklāt viņa vēl ņēma vērā... tas, kas bija Satversmes tiesas spriedumā norādīts kā viens no variantiem, ka šī te kvalitāte varētu būt kā kritērijs... līdz ar to šobrīd skatoties ir atkal jāvērtē viss kopsakarā no jauna, jo valodu lietošanas šī te proporcija tika izmainīta. Mēs uzskatām, ka varēja šādi rīkoties.

I. Nikuļceva.

Labi. Tad man ir vēl arī jautājums saistībā ar to regulējumu, kas ir par Eiropas Savienības valodu lietojumu. Tātad, vai jūsu ieskatā tas regulējums, kas ir pieņemts pēc Satversmes tiesas sprieduma, vai viņš ir šaurāks vai plašāks.

Es arī paskaidrošu, kāpēc es tā jautāju. Jo tur ir diezgan liela atšķirība starp normām un starp to piemērošanu praksē. Un mēs zinām, ka iepriekš bija paredzēts, ka Eiropas Savienības dalībvalstu valodās var mācīties ārvalstnieki... nu, faktiski nevarēja liegt vietējiem studentiem iestāties šajās programmās, tad viņi mācījās, nu, vai vismaz varēja mācīties arī šajās te ārzemniekiem domātajās programmās Eiropas Savienības dalībvalstu valodās. Un tagad... teiksim, ir tas pats, bet tikai vēl ir kritērijs „labi” un „izcili” ir jābūt novērtētām visām programmām studiju virzienā.

Vai jūsu ieskatā tad ir paplašinātas tās tiesības vai viņas ir tieši sašaurinātas? Vai ir vairāk tagad iespēju gan privātām augstskolām, gan studentiem, vai ir mazāk?

S. Armagana.

Tas ir jāskatās jau, kā šīs te normas tiks izpildītas praksē. Ja šie te kritēriji ir tādi, kas ir viegli sasniedzami un vērtējot iepriekšējo situāciju, cik daudz bija šīs studiju programmas svešvalodās, kur varēja šie te studenti mācīties pret jauno situāciju, ka ir ieviests papildu kritērijs- kvalitāte... ja šos kritērijus izpilda, tad es domāju, ka tur nav... sašaurinājums neveidojas, jo tie kritēriji ir gan atvērti, gan pietiekami, lai nesašaurinātu šo te valodu lietošanu. Šeit ir tas mērķis, ko Saeima ir vēlējusies panākt, ka šī izglītības kvalitāte tiek celta.

I. Nikuļceva.

Ja šos kritērijus varētu ļoti viegli sasniegt ar to „labi” vai „izcili”, vai tad viņi vispār būtu vajadzīgi? Ko tad viņi mainītu?

S. Armagana.

Viņi ir vajadzīgi, jo mēs nevaram prezumēt... ja šobrīd augstskolas ir tik kvalitatīvas un tik labi strādā, ka viņām šos te kritērijus ir viegli sasniegt, tad jebkurš jauns spēlētājs, jebkura jauna augstskola, kura vēlētos šobrīd akreditēties, tad viņa būtu vienlīdz laba. Mums ir nepieciešami šie te kritēriji, jo mēs nekad nezinām, kāds būs nākamais jaunais spēlētājs, kas pieteiksies šajā te tirgū

I. Nikuļceva.

Labi. Tad es vēlos jums uzdot vēl vienu, nu jau citu jautājumu, un tas ir tieši par Satversmes normu tvērumu.

Protams, jūs arī atsaucāties uz Eiropas Savienības tiesas spriedumu lietā „Boriss Čilevičs un citi” un mums tur droši vien nav īsti domstarpību par to, ka attiecībā uz privātām augstskolām ir skarta komercdarbības brīvība, kas ir garantēta Satversmes 105. pantā un arī Līgumā par Eiropas Savienības darbību, un arī Pamattiesību hartā, tad saki, kāds ir Tieslietu ministrijas viedoklis... ja jūs varat atbildēt... vai Satversmes 106. pantā garantētās pamattiesības arī, jūsuprāt, ir skartas? Es jautāju, jo viens no tiesnešiem pēc iepriekšējā sprieduma izteica šādu viedokli atsevišķajās domās.

S. Armagana.

Jā, jāatzīst, ka Tieslietu ministrija nav padziļināti šobrīd vērtējusi Satversmes 106. panta atbilstību, līdz ar to droši vien, ka mēs varētu izvērtēt un tad sniegt izvērstu viedokli, kā mēs uzskatām, vai tur ir 106. panta pārkāpums vai nē. Ja ierobežojums ir, tad tur ir jāvērtē.

A. Laviņš.

Pieņemta atbilde.

I. Nikuļceva.

Bet jūs pirmšķietami neteiksiet nekādu viedokli...

A. Laviņš.

Nikuļcevas kundze, pieņemu šādu atbildi, jo... tieši tā... lietas ietvars ir tostarp par 105. pantu, tāpēc es pieļauju, ka Tieslietu ministrijas vārdā nesagatavojies pārstāvis, lai runātu par tik nozīmīgu jautājumu... es aicinu izrādīt toleranci šai atbildei, kas tika sniegta. Paldies.

Turpinām ar nākamiem jautājumiem.

I. Nikuļceva.

Paldies.

Jā, tad kolēģe turpinās.

E. Krivcova.

Paldies.

Es gribētu pajautāt par to vērtību „Latvijas valodas aizsardzība”. Un no tā viedokļa, vai svešvalodu lietojums studijās un zinātnē ir uzskatāms par aizsargājamu

labumu vai tādu kā ļaunumu, negatīvu parādību, ar kuru ir jāsadzīvo, ja mēs skatāmies no latviešu zinātnes un studiju valodas attīstības.

S. Armagana.

Mums ir jāsabalansē tas, kā jau es iepriekš minēju, valodas aizsardzība... lai mēs nezaudējam terminoloģiju zinātnē latviešu valodā, lai mēs spētu sazināties latviešu valodā jebkurā zinātnes jomā tajā skaitā un pēc tam iekļauties darba tirgū, kurš ir latviešu valodā un kurš ir Latvijai veltīts. Sabalansēt ar svešvalodu lietošanu. Svešvalodu lietošana attīsta tanī brīdī, kad tas neierobežo kaut kādā veidā pēc tam saziņu latviešu valodā. Protams, es piekrītu tam, ka svešvalodu lietošana tad, ja tas ir zinātnei nepieciešams un tikai tādā apjomā, kas neapdraud latviešu valodu, kas attīsta šo te zinātni, jo mēs spējam iekļauties un izmantot arī citu valstu zinātnes atklājumus.

E. Krivcova.

Jā. Un tad šī jautājuma turpinājums. Kam, jūsuprāt, ir jānosaka tas līdzsvars, cik tālu svešvaloda ir vajadzīga zinātnes attīstībai un kur ir tā robeža, lai tas arī tā kā palīdzētu latviešu zinātnes valodas attīstībai. Vai tā ir ministrija un valsts, vai arī tā ir pati augstskola, kura šo te zinātni attīsta un arī darbojas latviešu valodā. Kam, jūsuprāt, šis lēmums par konkrēto līdzsvaru būtu jāpieņem?

S. Armagana.

Es uzskatu, ka šis līdzsvars ir jāpieņem valstij, jo valstij ir pienākums aizsargāt konstitucionālās vērtības un viena no vērtībām ir valsts valoda, vienlaikus valstij ir jāspēj nodrošināt līdzsvars, lai spētu attīstīties arī zinātne. Un valsts ir tā, kas izvēlas šos te līdzsvara mehānismus, kritērijus, kā augstskolām darboties, lai viņas neapdraudētu konstitucionālās vērtības.

E. Krivcova.

Un tad vēl viens turpinājums. Bet kādu lomu jūs redzat šeit akadēmiskajai brīvībai? Jo mēs tā kā uzskatām, ka par zinātne un studijām ir atbildīgas tās universitātes un viņām tādēļ ir autonomija, bet cik tālu valsts šo autonomiju tad var ierobežot?

S. Armagana.

Valsts var ierobežot autonomiju tik tālu, cik tālu tas neapdraud visas sabiedrības intereses.

E. Krivcova.

Labi. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Būs papildjautājumi no tiesas. Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, paldies.

Man ir jautājums jums saistībā ar Nikuļcevas kundzes izteikto jautājumu. Tīri teorētiski. Ja es pareizi sapratu Nikuļcevas kundzes jautājumu, tad salīdzinot to redakciju, ko Saeima pieņēma pēc Satversmes tiesas sprieduma, mēs varam redzēt, ka tur ir normas, kas ir līdzīgas.

Un mans jautājums būtu tāds. Sakiet, lūdzu, vai situācijā, ja Saeima pēc Satversmes tiesas sprieduma pieņem šinī gadījumā 56. panta jaunu regulējumu, vai, pieņemot šo regulējumu, Saeimai ir ierobežota rīcībspēja šajā 56. pantā izdarīt arī citus grozījumus, ko tā uzskata par nepieciešamu, jeb viņai... jeb Saeimai ir jānosaka tikai viens likums, ar kuru tiek izpildīts viens Satversmes tiesas spriedums jeb arī šajā likumdošanas procesā Saeima var izvērtēt, teiksim, 56. pantu, papildināt vai noteikt vēl citus nosacījumus.

S. Armagana.

Es uzskatu, ka Saeima ir pilnīgi brīva izvērtēt arī citus nosacījumus, ja mēs raugāties no labas likumdošanas viedokļa un no normatīvisma mazināšanas, tad, atverot vienu likumu, ja Saeima redz, ka tur ir ne tikai Satversmes tiesas spriedums jāizpilda, bet viņa redz, ka tur ir arī citas lietas, kas būtu labojamas, uzlabojamas, tad viena procesa ietvaros tas būtu arī paveicams.

G. Kusiņš.

Vai es pareizi saprotu. Tad tas, jūsuprāt, nebūtu labas likumdošanas principa pārkāpums, ja, piemēram, starp lasījumiem Saeima konstatē, ka nepieciešams šajā 56. pantā izdarīt vēl kaut kādus citus grozījumus pēc Saeimas ieskata, tad to var darīt. Arī tādā likumā, kas ir saista ar iepriekšējo Satversmes tiesas sprieduma izpildi.

S. Armagana.

Jā, es uzskatu, ka, jā, jo nav svarīgi no kā nāk iniciatīva, kādēļ ir nepieciešams veikt grozījumus kādās tiesību normās. Ir svarīgi, lai izietu šo te visu procesu un, lai gala rezultātā likuma normas ir kvalitatīvas. Procesā iniciators var būt gan Satversmes tiesa, gan nozares eksperti...

G. Kusiņš.

Un tad ar vienu likumu var būt gan kumulatīvi, gan kāda Satversmes tiesas sprieduma... vai ir izpildīts vai neizpildīts... to vērtēs tiesa, bet gan Saeimas rīcība pēc Satversmes tiesas sprieduma, gan arī citi grozījumi, ko Saeima uzskata par nepieciešamiem.

S. Armagana.

Jā.

G. Kusiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Papildu jautājumi būs. Tiesnesim Artūram Kučam vārds

A. Kučs.

Jā, man vēl viens jautājums saistībā ar Valsts prezidenta paziņojumu, kurā viņš norādīja, ka šīs apstrīdētās normas skar valsts konstitucionālo identitāti, valsts valodas lietojumu un, viņaprāt, būtisku valsts valodas sašaurinājumu, tāpēc viņš norādīja, ka apstrīdētās normas būtu bijis jāizdiskutē nevis vienas ministrijas ietvaros, bet daudz plašāk, tajā skaitā arī sabiedrībā. Kāds ir jūsu skatījums uz to? Vai jūs piekrītat prezidentam, ka, ņemot vērā, ka šīs normas skar valsts konstitucionālo identitāti, ka tad tās ir jāizskata plašāk nekā vienas ministrijas ietvaros, vai... Jā, nu jūsu redzējums uz to.

S. Armagana.

Jā. Ja mēs skatāmies ne tikai šajā gadījumā, bet arī, ja mēs skatāmies vispārīgi šo jautājumu, tad ir svarīgi un nozīmīgi tas, ka tiek pēc iespējas plašāk izdiskutēts jaunais tiesiskais regulējums, ko vēlas ieviest. Vēl jo vairāk, ja tas skar konstitucionālās identitātes un citus jautājumus, kas ir sabiedrībai būtiski un nozīmīgi. Šeit jānorāda, ka attiecībā uz to, ko norādīja Izglītības un zinātnes ministrija, tad viņi ir veikuši šo darbu pirms šīs normas tika aiznestas līdz parlamentam. Līdz ar to es uzskatu, ka tanī brīdī Izglītības ministrija ir izvēlējusies un šo te diskusiju izbeigusi. Protams, es nevaru vērtēt, cik tas ir bijis kvalitatīvi un vai tur ir iesaistīti bijuši visi spēlētāji, bet šis process ir nozīmīgs un Izglītības un zinātnes ministrija tad var komentēt, vai ir visi uzklausi.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi? Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Sakiet, lūdzu, kāds ir ministrijas viedoklis šādā jautājumā. Ja likumdevējs izlemj veidot ārzemju izcelsmes studentiem speciāli veidotas studiju programmas viņiem saprotamā valodā, nu, piemēram, angļu valodā. Vai šāda iespēja, veidot šādas studiju programmas ārzemju studentiem ārvalstu valodā, nonāktu kaut kādā mērā pretrunā Satversmē noteiktajam valsts valodas konstitucionālajam rangam? Tas kaut kādā ziņā veidotu šo te zināmu pretrunu ar valsts valodas īpašo statusu?

S. Armagana.

Tad ir droši vien jautājums, kā tas kompleksi iet kopā, vai šādas pašas studiju programmas un šī te būtu pieejama arī Latvijā esošajiem studentiem latviešu valodā? Vai tas neradītu kaut kāda zināma veida diskrimināciju attiecībā uz vietējiem iedzīvotājiem. Tad, ja šādas programmas ir līdzvērtīgas arī latviešu valodā, tad es nesaskatītu, ka tur ir kaut kādi draudi latviešu valodai, jo šī te latviešu valodas attīstība un izmantojamība attiecīgajā nozarē tiktu nodrošināta caur šo studiju programmu. Bet, ja tā ir vērsta tikai un vienīgi uz ārvalstu studentiem un tikai ārvalstniekiem un tas ir kā virziens, kurš var arī tikt pārstāvēts Latvijā, tad es nesaskatu problēmas.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Tātad nākamais jautājums. Augstskolu likuma 45. panta otrā daļa paredz, ka tiesības studēt augstskolā ir vienādas Latvijas pilsonim, nepilsonim, Eiropas Savienības pilsonim, Eiropas ekonomiskās zonas pilsonim vai Šveices konfederācijas pilsonim, vai Eiropas Komisijas pastāvīgajam iedzīvotājam, kuram ir derīga uzturēšanās atļauja. Ņemot šo vienādu tiesību studēt principu, vai būtu pieļaujams, ka likumdevējs, piemēram, ieviestu iespēju studēt, veidot studiju programmas tikai Eiropas Savienības oficiālajā valodā, bet neļaujot šajās studiju programmās studēt, piemēram, vietējas izcelsmes studentam. Vai vienādu tiesību principu studenti neprasītu tomēr piekļuvi šādai Eiropas Savienības oficiālā valodā veidotai studiju programmai gan ārzemniekam, piemēram, Eiropas Savienības pilsonim, gan arī Latvijas...

S. Armagana.

Tas droši vien sasaucas kopsakarā ar to, ko es minēju jau uz iepriekšējo jautājumu, ka var būt divas situācijas, ka ir šī te nodrošināta gan svešvalodā, kur ir dotas iespējas, piemēram, angļu valodā studēt visiem Latvijas pilsoņiem, kas pārzina angļu

valodu, viņiem arī ir dotas šādas tiesības studēt šajā programmā, vienlaikus tev ir citā augstskolā vai tajā pašā augstskolā piedāvāta līdzvērtīga programma latviešu valodā un viņš var iegūt šīs zināšanas latviešu valodā, līdz ar to tur nebūtu nekāda pārkāpuma.

S. Bērtaitis.

Faktiski, ja, piemēram, Latvijas pilsonis izlemtu vai vēlētos, piemēram, šajā svešvalodā... viņš pārvaldītu angļu valodu un viņš vēlētos... Vai varētu liegt pēc vienādas...?

S. Armagana.

Nē.

S. Bērtaitis.

Nedrīkstētu, ja? Paldies.

A. Laviņš.

Tā... vēl būs jautājumi no tiesnešiem. Lūdzu, vārds Gunāram Kusiņam.

G. Kusiņš.

Jā. Man vēl viens jautājums saistībā ar tiem argumentiem, kas izskanēja vakar tiesas sēdē un arī šodien, salīdzinot to iepriekšējo regulējumu un esošo regulējumu.

Vakardienas tiesas sēdē izskanēja jautājums par ukraiņu tautības personu iespējamo mācību... iedomāsimies tādu teorētisku situāciju: ja ukraiņu... mazākumtautība vēlētos izveidot augstskolu, un saskaņā ar šobrīd spēkā esošo piekto daļu, tad valodu un kultūras studijas būtu tad iespējams, ja ir novērtēts ar „labi” un „teicami”. Arī pieteikuma iesniedzēju pārstāvji saka, ka tas sašaurina šīs iespējas un sasaista ar akreditācijas rezultātiem.

Sakiet, lūdzu, vai akreditācijas rezultāti, jūsuprāt, var būt par pamatu, lai teiktu, ka augstskolai jāatbilst kaut kādiem kritērijiem, pat ja tās īsteno mazākumtautību vai minoritāšu... uz minoritātēm vērsta programmas. Paldies.

S. Armagana.

Es uzskatu, ka, jā, jo, ja mēs skatāmies šos te kvalitātes kritērijus uz visām augstskolām līdzvērtīgi, neatkarīgi no tā, vai tā ir minoritāšu programma vai nē, jeb šī te kvalitātes latīņa ir tas, ko ir Saeima izvēlējusies kā būtisku kritēriju, lai Latvija tiktu uzskatīta kā kvalitatīva augstākās izglītības iespēju vieta.

G. Kusiņš.

Un vēl papildu izvērtējums ir iespējams, ja, piemēram, viņa iegūst novērtējumu „apmierinoši”. Tad laikam uz diviem gadiem dod.

Sakiet, lūdzu, vai tas, ka teorētiski šajā piektajā daļā būtu paredzēts arī šis „apmierinoši”, nevarētu būt saudzējošāks līdzeklis?

S. Armagana.

Varētu būt saudzējošāks līdzeklis, bet šeit ir jāvērtē jau attiecīgās nozares speciālistiem šis „apmierinoši”, ko tas sevī ietver un kāda ir šīs izglītības kvalitāte. To Tieslietu ministrija nemācēs izteikt, ko nozīmē šie kritēriji, kas aptver vienu, otru vai trešo. Tad ir jāvērtē to kritēriju saturs.

G. Kusiņš.

Ja es pareizi sapratu, tad, ja visiem vienādi, tad visiem vienādi arī... ja ir „apmierinoši” diviem, tad jūs uzskatāt, ka teorētiski varētu būt...

S. Armagana.

Tad ir „apmierinoši” visiem, bet tad ir jāskatās, vai tā latiņa, kas ir pie „apmierinoši”, ir pietiekama un vai tas ir tas, ko mēs vēlamies un kāda kvalitāte būs izglītībai.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies jums!

A. Laviņš.

Armaganas kundze, paldies jums par dalību tiesas sēdēs, sniegto viedokli un sniegtajām atbildēm. Novēlēšu jums jauku dienu un varat doties dienas gaitās. Paldies.

S. Armagana.

Paldies.

A. Laviņš.

Turpinām uz klausīt pieaicinātās personas. Kā nākamā pieaicinātā persona ir tiesībsargs un tiesībsargu šajā tiesas sēdē pārstāv Tiesībsarga biroja Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļas juridiskā padomniece Inga Peimanes kundze.

Peimanes kundze, jūs esat ieradusies... Jā, vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

L. Stutāne.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Peimanes kundze, aicinu jūs sniegt viedokli. Lūdzu!

I. Peimane.

Labdien! Tiesībsargs rakstveidā iepriekš sniegtajā viedoklī šajā lietā norādīja, ka uzskata apstrīdētās normas – Augstskolu likuma 56. panta trešo, ceturto un piekto daļu – par neatbilstošām Satversmes 112. un 113. pantam, jo tiesībsargs uzskatīja, ka tās nav pieņemtas atbilstoši labas likumdošanas principam.

Tiesībsargam bija jautāts sniegt viedokli par šo normu atbilstību Satversmes 112., 113. pantam, kas arī tad tika vērtēts.

Kā jau šeit minēts iepriekš, apstrīdēto normu pieņemšana ir tieši saistīta ar Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2019-12-01 izpildi, kam Satversmes tiesa bija atvēlējusi teju gadu, ievērojot, ka taisnīga līdzsvara starp valsts valodas un citu valodu lietojumu augstākajā izglītībā ir nepieciešama visaptveroša un detalizēta diskusija.

Kā Satversmes tiesa ir secinājusi spriedumā lietā Nr. 2018-11-01, labas likumdošanas principa, kas izriet no tiesiskas valsts principa, galvenie elementi, kas ir jāievēro obligāti demokrātiskā tiesiskā valstī, nosakot jebkuru pamattiesību ierobežojumu, ir vispārējo tiesību principu ievērošana, normas atbilstība Satversmei, starptautiskajiem, Eiropas Savienības tiesību normām izvērtējums, tostarp tiesību normu saskaņošana ar jau spēkā esošajām normām un Satversmes tiesas judikatūras ievērošana, likumprojekta atklātības nodrošināšana, sabiedrības un nozares speciālistu uzklauššana, priekšlikumu izsvēršana sekmē alternatīva risinājuma atrašanu un ilgtspējīga regulējuma pieņemšanu.

Spriedumā lietā Nr. 2017-17-01 Satversmes tiesa bija norādījusi, ka likumdošanas procesam jāatbilst ne vien normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, bet arī jāveicina personu uzticēšanās valstij un tiesībām.

Spriedumā lietā Nr. 03-04-98 bija noteikts, ka ne katrs parlamentārās procedūras pārkāpums ir pietiekams pamats, lai atzītu, ka apstrīdētās normas nav tiesiskas. Tiesībsargs uzskata, ka atbilstīgam jābūt ne vien apstrīdēto normu izstrādes un pieņemšanas katram aspektam, bet kopumā tiem ir jārada pārliecība par izsvērta un taisnīga lēmuma tiesību akta pieņemšanu. Jāskata ne vien katras normas pieņemšanas aspekts atsevišķi, bet jāskata visas normas kopumā, proti, visas nepilnības savirknējas.

Un spriedumā lietā Nr. 2018-12-01 Satversmes tiesa bija uzsvērusi, ka labas likumdošanas principa ievērošana rada sabiedrībā pārliecību par pieņemtā lēmuma tiesiskumu.

A. Laviņš.

Peimanes kundze, piedodiet... es jūs pārtraukšu. Vai es varētu aicināt saviem vārdiem, kas ir tās galvenās tēzes, ko jūs varētu minēt šajā lietā, jo tās atziņas, kas ir minētas iepriekšējos Satversmes tiesas spriedumos, pārzinām jau pamatā. Kas ir tas galvenais, ko jūs vēlaties...

I. Peimane.

Es, protams, nešaubos, ka jūs pārzināt, bet vienkārši es viņus citēju tamdēļ, lai pasvītrotu to, kas bija tas iemesls, kāpēc tiesībsargs atzina šo te normu pieņemšanas procesu par neatbilstošu labas likumdošanas principam, jo, izskatot šo te normu pieņemšanas procesu kopumā no tā dokumentu kopuma, kas bija pieejams par normu izstrādi, kas bija samērā skops, tiesībsargs konstatēja, ka viņas nav ne pienācīgā kārtā izsvērtas un izspriestas un, ka Saeimas deputātu sēdē paustais liecināja arī, ka par apstrīdēto normu izstrādi nav skaidrības, ka tās ir sasteigtas, ka alternatīvie risinājumi un priekšlikumi nav apspriesti. Tiesībsarga ieskatā nozares speciālistu un pārstāvēto organizāciju neuzklausišana šajā lietā un viņu argumentu izsvērtas analīzes trūkums ir šis būtiskais labas likumdošanas principa pārkāpums.

Tas, ko vakardienas sēdē Saeimas pārstāvis un Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji minēja par neformālajām apspriedēm un iespējamo iepriekš zināšanai pieņemto akadēmiskās vides viedokli par valodu lietojumu doktorantūras līmeņa studijās un arī uz apstrīdēto normu pieņemšanas brīdi izstrādē, iespējams, esošo minēto informatīvo ziņojumu par nepieciešamajām izmaiņām ārvalstu studentu piesaistē un studijām Latvijas augstākās izglītības iestādē, tiesībsargs nekonstatēja ne minētus, ne piesauktus 6. un 7. aprīļa sēdēs un šobrīd tie ir vērā ņemami uz godavārdu, ka tie ir ievēroti tobrīd.

Šādiem apsvērumiem, ja tādi apstākļi pastāvēja, viņi bija jādara zināmi deputātiem un sabiedrībai jau pirms apstrīdēto normu pieņemšanas tai procesā.

Tāpat arī no tā, ko vakardien Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji minēja, informatīvā ziņojuma izskatīšanas Ministru kabineta protokollēmuma 2020. gada 18. augusta sēdē... tiesībsargs nekonstatē, ka tur būtu Izglītības un zinātnes ministrijai dots vai uzdots uzdevums saistībā ar valodu lietojumu augstskolās. Šis pats informatīvais ziņojums neesot publiski pieejams, kā minēja ministrijas pārstāvji.

Tostarp atkal Satversmes tiesas iepriekš secinātais... tiesībsargs vēlas uzsvērt, ka citu institūciju veiktais izvērtējums neatbrīvo Saeimu no pienākuma pašai izvērtēt attiecīgo jautājumu.

Un visu minēto apkopojot, tiesībsargs guva pārliecību, ka nozares speciālisti netika uzklausi, kā minēts iepriekš, priekšlikumi nebija izskatīti, alternatīvas un saudzējošākie augstskolu mācībspēku un izglītojamo tiesību uz akadēmisko brīvību ierobežojošie risinājumi nebija meklēti un atrasti.

Tiesībsarga ieskatā ar apstrīdētajām normām ir formāli pārņemts Satversmes tiesas spriedumā Nr. 2019-12-01 35.1. punktā minētais atrastais alternatīvais risinājums. Tostarp, nav izvērtēts 35.2. punktā norādītais, par diferencētu regulējumu atkarībā no studiju programmu īstenošanas bakalaura, maģistra vai doktora studiju līmenī. Tieši diferenciāciju atkarībā no studiju līmeņa, tiesībsargs saskata kā iespējamu alternatīvo līdzekli valodu regulējumam augstskolās, proti, doktorantūras studijās būtu pieļaujama ne tikai valsts valodas lietošana. Ievērojot Valsts valodas likuma 15. pantā noteikto, zinātnisko grādu iegūšanai nepieciešamie darbi iesniedzami valsts valodā vai svešvalodā ar pievienotu izvērstu kopsavilkumu un tulkojumu valsts valodā. Publiskā aizstāvēšana var notikt valsts valodā vai svešvalodā pēc vienošanās ar autoru un ar attiecīgo zinātnisko grādu piešķiršanas padomes akceptu. Valsts valodas likuma izpratnē svešvaloda ir jebkura cita valoda, ne valsts valoda.

Vienlaikus tiesībsarga ieskatā ir secināms, ka no Satversmes tiesas sprieduma lietā Nr. 2019-12-01 secinātā, kvalitātes kritēriju Satversmes tiesa ir uzskatījusi par attiecināmu uz jebkuru no studiju programmām, nevis tikai tieši uz valodu un kultūras studijām un valodu programmām. Tajā pat laikā tiesībsargam nav skaidri kritēriji, kāpēc valodu un kultūru studijas, lai tās varētu tikt īstenotas svešvalodās, nevarētu būt saņēmušas studiju virziena, pirmkārt, katram studiju virzienam atbilstošu studiju programmas vērtējumu un tas būtu kā kritērijs un, otrkārt, vērtējumu „viduvēji”, jo konstatētie trūkumi un nepilnības, kas novēršamas, studiju virzienā akreditācijas termiņa ietvaros, ir novēršamas. Šeit jāmin, ka būtiski ir zināt, ko nozīmē šis termins „viduvēji”, kas tiek ietverts šī te kritērija formulārā.

Attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju norādīto iespējamo alternatīvo līdzekli - svešvalodas lietojums studiju programmu īstenošanā tālmācības formā - tiesībsargs vēlas vērst uzmanību, ka līdz ar apstrīdēto normu leģitīmo mērķi stiprināt valsts valodas lietojumu, ir jāpatur prātā arī Augstskolu likumā noteiktās studējošo tiesības saņemt pēc akreditētas studiju virzienam atbilstošas studiju programmas sekmīgas apguves valsts atzītu augstākās izglītības diplomu. Un tiesībsargs uzskata, ka augstākā izglītība ir īpaši valsts regulēta. Un, ja studiju programmas īstenošana tālmācības formā ārvalstu studentiem tiktu nodrošināts, ka tajā nevar piedalīties Latvijas valsts piederīgie un likumdevējs uzskatītu, ka pēc šādas studiju programmas sekmīgas apguves augstskola varētu izsniegt valsts atzītu augstākās izglītības diplomu, un būtu izsvērts samērīguma princips, ievērojot Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2020-33-01, 33.3. punktā secināto, iespējams, varētu tikt uzskatīts par alternatīvo līdzekli un tas nepavājinātu un nemainītu valsts valodas lietojumu valsts piederīgo vidū.

Tomēr tiesībsargs nevar sniegt vērtējumu, kāda ir esošā valsts valodas situācija un vai tā prasa ierobežot svešvalodu lietojumu augstskolās, kā arī to, ka apstrīdētajās normās paredzētās tiesības īstenot studiju programmas svešvalodās ietekmētu, cik lielā mērā valsts valodu.

A. Laviņš.

Paldies.

Būs tiesnešu jautājumi. Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies tiesībsarga pārstāvei par viedokli.

Man būs viens jautājums. Jūs pateicāt par valsts valodu, ka jūs nevarēsiet sniegt tādu redzējumu... bet vai, jūsuprāt, ņemot vērā, ka 56. panta arī šī piektā daļa runā tieši par valodu un kultūras studijām, un kā Satversmes tiesa noteica lietā Nr. 2020-33-01, tas skar arī mazākumtautību tiesības, vai, jūsuprāt, likumdevējam bija jāizvērtē tā ietekme uz mazākumtautību iespējām saglabāt savu valodu un kultūru, teiksim, šajā procesā.

I. Peimane.

Jā, protams. Protams, likumdevējam bija jāizsver mazākumtiesību aizsardzība, vērtējot to, ka valoda ir apgūstama valodā... lietojamā valodā, tā teikt.

A. Kučs.

Paldies. Man vairāk jautājumu nav.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm būs jautājumi?

I. Nikuļceva.

Jā. Paldies.

Mēs uzdosim vairākus jautājumus.

Tad sākumā es arī gribu uzdot jautājumu tieši saistībā ar šo te iepriekšējās apspriešanas vai diskusiju procesu. Un jūs jau pieskārieties un teicāt, ka nu, ja bija kāda iepriekšēja diskusija, kā Izglītības un zinātnes ministrija vakar norādīja tiesas sēdē, tad vismaz bija jādara tas zināms Saeimas deputātiem.

Es gribētu vēl mazliet no cita aspekta jautāt. Sakiet, tiesībsarga ieskatā tai iepriekšējai apspriešanai... nu, ar normu adresātiem ar sabiedrību, viņai ir jābūt tomēr kaut kādā tuvumā šīs normas saturam, vai ir iespējama arī tāda ļoti plaša diskusija... nu, es nelietošu tad tos vārdus „par citu tēmu”, bet, cik es sapratu, tad, piemēram, tā diskusija par angļu valodu doktorantūrā bija pamatā par promocijas darbu valodu. Sakiet, kā, jūsuprāt, ir jābūt tomēr tai diskusijai iepriekšējai un apspriešanai ar sabiedrību tieši par normas saturu, vai varētu būt arī tāda stipri plašāka šī diskusija?

I. Peimane.

Viņa, protams, var būt plašāka, bet viņai noteikti ir jāietver tie aspekti, kas ir šajā normā. Jūs minat par promocijas darbu izstrādē lietojamo valodu. Tad šai normai būtu jābūt tendētai tikai uz šo promocijas darbu izstrādē lietojamo valodu. Ja norma tiek attiecināta arī uz vispār valodas lietojumu augstskolā, tad šādu diskusiju nav.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies.

Tad es gribu uzdot vēl dažus jautājumus tā kā saturiski par apstrīdētajām normām.

Es, protams, pamanīju, ka rakstveida viedoklī jūs tiešām analizējāt tīri to labas likumdošanas principu, bet nu, es ceru, ka varēsiet tomēr atbildēt. Tad par to normu, kuru Saeima ir pieņēmusi. Tātad, nosakot attiecībā uz studijām Eiropas Savienības dalībvalstu valodās, ka tas ir iespējams... ja ir studiju virzienā visas valodas ar „labi” un „izcili”... un tātad tur citās svešvalodās tur tikai valodu un kultūras studijas un arī ir jābūt šim te kvalitātes kritērijam.

Tad man ir jautājums. Kā tiesībsargs vērtē vispār šo te kvalitātes kritēriju? Vai, jūsuprāt, tas patiešām nodrošinās kvalitatīvāku izglītību gan svešvalodā, gan latviešu valodā? Vai nē? Ja tas viedoklis ir... kā pēc būtības jūs uz to skatāties?

I. Peimane.

Kvalitātes kritēriji tamdēļ ir izstrādāti, lai nodrošinātu kāda noteikta līmeņa kvalitāti. Šajā gadījumā, kāpēc ir izvēlēti „labi” un „izcili” šie kritēriji... tiesībsargam tas nav skaidrs, un no tiem dokumentiem, kas mums ir pieejami šobrīd gatavojoties. Nav zināms, kas ir tie trūkumi, kas ir novēršami studiju programmas īstenošanas laikā šajā te atvēlētajā termiņā, ja saņem „viduvēji”. Cik lielā mērā tas ir attālināts no šī kritērija „labi”? Bet viennozīmīgi, ka valstij ir jāgarantē, ka izglītība tiek sniegta labā kvalitātē.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies.

Bet vai jums ir arī kaut kāds viedoklis, kā tas ietekmēs studiju kvalitāti tieši latviešu valodā? Nu, ja īsti neesat analizējuši, protams, varat arī teikt, ka, nē. Bet, ja ir...

I. Peimane.

Nē, nav analizēts.

I. Nikuļceva.

Labi. Tad man ir vēl viens jautājums arī pēc būtības saturiski, ko daļēji jau uzdeva tiesnesis Kučs un arī tiesnesis Kusiņš, bet es gribētu tomēr tā kā mazliet precizēt un plašāk arī uzdot. Mēs, protams, zinām, ka mums ir Vispārējā mazākumtautību konvencija, kur 13. pants paredz tiesības minoritātēm dibināt savas mācību iestādes un mācīties mazākumtautību pārstāvjiem šajās iestādēs. Un tad man ir jautājums, kā jūs vērtējat... tā ir 56. panta piektā daļa, manuprāt... bet tādā mazliet plašākā aspektā, nevis tikai par to, ka valodas un kultūras studijām ir uzlikts šis te kritērijs „labi” un „izcili”, bet mazākumtautības var vēlēties dibināt augstskolas, kurās mācās ne tikai valodu un kultūru. Viņi varbūt tur vēlas savas valsts tiesības mācīties vai politoloģiju, vai... es nezinu... ko viņi tur vēlas mācīties... Vai jums ir kaut kāds viedoklis saturiski par šīs te normas, kas tik lielā mērā ierobežo citu svešvalodu lietošanas atbilstību mazākumtautību tiesībām.

I. Peimane.

Tieši konkrēti šādā aspektā tiesībsargs to nav analizējis, bet ir bez šaubām skaidrs, ka likumdevējam bija jāņem vērā mazākumtautību tiesības normas izstrādē un, ja būtu notikušas konsultācijas ar nozares speciālistiem, es pieļauju, ka nozares speciālisti būtu norādījuši likumdevējam, ja viņš pats to nav apzinājis, uz šādiem riskiem. Un viss ir atkarīgs no likumdevēja izšķiršanās samērīguma principa ietvaros.

I. Nikuļceva.

Bet, ja jūs sakāt, ja būtu likumdevējs vērtējis, tad varētu tas sniegt kaut kādu viedokli, bet tagad īsti nevar...

I. Peimane.

Nu, viņam bija jāvērtē.

I. Nikuļceva.

Jā, labi, paldies. Tad došu vārdu kolēģei.

E. Krivcova.

Jā, man būs viens jautājums attiecībā uz labu likumdošanu. Tātad, attiecībā uz to epizodi par dažāda līmeņa studijām. Kā jūs vērtējat tādu pieeju. Tātad 2019. gadā bija diskusija par valodu lietošanu doktorantūras līmenī, 2020. gadā Satversmes tiesa teica, ka nav izvērtēta alternatīva par valodu lietošanu doktorantūras līmenī, un 2021. gadā Saeima saka, ka es nevērtēšu valodu lietojumu doktorantūrā tāpēc, ka divus gadus atpakaļ mēs jau vērtējām un nenonācām pie kopsaucēja, neatradām risinājumu, nav vērts to vēlreiz darīt.

Vai tas atbilst labas likumdošanas principam?

I. Peimane.

Nē, neatbilst labas likumdošanas principam. Šis akadēmiskās vides viedoklis bija noskaidrojams pēc šī notecējušā divu gadu termiņa.

E. Krivcova.

Jā. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā, paldies. Būs.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Sakiet, lūdzu, vai Tiesībsarga biroja ieskatā... vai Tiesībsarga birojam ir iebildumi pret to, ka vispār Augstskolu likuma 56. pantā šīs tiesības īstenot studiju programmas Eiropas Savienības dalībvalstu oficiālajās valodās ir saistītas ar šiem kvalitātes kritērijiem, kas augstskolām ir jāizpilda, jo šī saistība svešvalodu lietošanai ar šiem kvalitātes kritērijiem pēc būtības... vai jāizsaka kaut kādi iebildumi no Tiesībsarga biroja puses?

I. Peimane.

Nē, pēc būtības nav iebildumu. Iebildums ir par to, ka šī bija vienīgā alternatīva, kas tika izvēlēta. Bet kvalitātes kritēriji paši par sevi nav tādi, kas būtu uzskatāmi par *a priori* ierobežojošiem.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Sakiet, lūdzu... ja, ņemot vērā studējošo vienādu tiesību principu, kas ir nostiprināts Augstskolu likumā, vai likumdevējs varētu noteikt liegt Latvijas pilsoņiem, piemēram, studēt angļu valodā, piemēram, angļu valodā veidotā studiju programmā, kurā, piemēram, piedalās arī citi Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi. Vai varētu būt, ka tikai veido tikai tiem ārzemniekiem paredzētas studiju programmas, liedzot un

nosakot liegumu Latvijas pilsoņiem piedalīties. Vai tas tiesībsarga ieskatā būtu pieļaujams?

I. Peimane.

Nu, šajā jautājumā ir vērtējams tas, vai tiktu nodrošināta līdzvērtīga programma valsts valodā, ja mēs skatāmies ar leģitīmo mērķi uz šāda risinājuma iespējamību, tad obligāti ir jāpanāk valsts valodas nostiprināšana paliek kā virsmērķis.

S. Bērtaitis.

Jā, bet, ja Latvijas Republikas pilsonis prot, piemēram, angļu valodu un vēlas studēt šajā studiju programmā angļu valodā? Vai šis vienādo tiesību princips tāpat neparedzētu viņam tiesības studēt un, vai valsts tomēr to nemaz nedrīkstētu liegt?

I. Peimane.

Iespējams, ka vienādo tiesību princips viņam paredzētu šādas tiesības, bet, kā es saku, tajos pašos kritērijos, ko Saeima ir izvēlējusies kā „labi” un „izcili”, būtu jābūt noteiktam arī, kas ir studiju kursi un varbūt, ka tādā gadījumā būtu kaut kāds risinājums jāpiemēro kaut kādai daļai vai zinātniskajiem darbiem jābūt izstrādātiem, kuri tieši atbilstu šiem te Augstskolu likuma 5. pantā noteiktajiem augstskolām pienākumiem stiprināt valsts valodu.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Vai Tiesībsarga birojs principā atzīst, ka Augstskolu likumā, lemjot par tiem gadījumiem, kad var īstenot šīs programmas svešvalodā, prioritāte tiek piešķirta Eiropas Savienības oficiālajām dalībvalstu valodām?

I. Peimane.

Šajā gadījumā ir vērā ņemams tas, ka Latvija ir Eiropas Savienībā un piederīga Eiropas izglītības telpai, bet arī jāņem vērā mazākumtautību tiesības izglītībai savā valodā. Tāpat arī nav vērtējama... nevis nav vērtējama, bet nav vērā ņemama vēsturiskā pieredze Latvijā ar atsevišķām svešvalodām, ar ko tāds iespaids no šo atsevišķo svešvalodu lietošanas ir bijis radīts ilgstoši latviešu valodai.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Un vēl pēdējais jautājums. Par alternatīvajiem līdzekļiem domājot un reflektējot... Sakiet, lūdzu, vai paplašinot to gadījumu skaitu, kad ir izņēmums no valsts valodas lietošanas, tāpat, ļaujot citā valodā lietot... vai šāds izņēmumu paplašinājums

tomēr nodrošina to, ka šis legitīmais mērķis, kādēļ sākotnēji šie ierobežojumi vispār tika noteikti, tiks sasniegts tādā pašā pakāpē?

I. Peimane.

Skatoties, kādi ir šie paplašinājumi, kādi ir tie alternatīvie līdzekļi.

S. Bērtaitis.

Paldies. Vairāk citu jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Paldies, Peimanes kundze, par dalību tiesas sēdē un par sniegtajām atbildēm uz dažādiem jautājumiem. Paldies. Arī jums novēlēšu jauku dienu!

Labi. Atbilstoši šodien ieplānotajam darbam, šobrīd tiks izsludināts pārtraukums līdz pulksten 13.00.

Pēc 13.00 turpināsim uzklaut pieaicinātās personas, turpināsim ar Augstākās izglītības padomes pārstāvja uzklautšanu, tad uzklautsim Rektoru padomes pārstāvi, kā arī uzklautsim Reini Znotiņu. Šāds ir šodien ieplānotais darba apjoms.

Šobrīd ir nedaudz ilgāks pārtraukums. Līdz pulksten 13.00.

Paldies. Pārtraukums.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Uzklautsim nākamās lietā pieaicinātās personas. Un kā nākamā ir Augstākās izglītības padome un šo institūciju šajā tiesas sēdē pārstāvēs tās priekšsēdētājs Andris Teikmanis.

Personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

L. Stutāne.

Dokumentu ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Teikmaņa kungs, aicinu jūs paust Augstākās izglītības padomes viedokli Satversmes tiesai. Lūdzu!

A. Teikmanis.

Godājamā Satversmes tiesa! Cienījamie kolēģi! Pateicos par šo iespēju būt šeit un paust Augstākās izglītības padomes viedokli, ko mēs jau esam vairākkārtīgi pauduši arī nosūtot šo viedokli rakstiski.

Pamatā, ja man īsos vārdos jāizklāsta Augstākās izglītības padomes viedoklis, tad tas ir vērstas uz to, ka mēs vienmēr iestājamies par to pamattiesību, kas ir noteiktas Eiropas pamattiesību hartā 13. punktā, dzelzainu aizstāvību, tātad, par akadēmiskās brīvības principa aizstāvību.

Un šajā gadījumā arī raugoties uz šo... patiesību sakot, jau vairākkārt grozīto Augstskolu likumu sākot no 2018. gada, nu, mūsu viedoklis ir tāds, ka šajā gadījumā nav pilnā mērā respektēta akadēmiskā brīvība, un tas, ko mēs saprotam ar... nu, akadēmiskās brīvības jēdziens, kā mēs zinām, ir pietiekami plašs un formulēts, un tā saknes ir balstītas vēl 12. gadsimtā, bet ... *Authentica Habita* dokumentā, kas tika piešķirta Boloņas Universitātei, bet akadēmiskās brīvības pamatprincips ir tiesības uz brīvu informācijas iegūšanu, radīšanu, izplatīšanu un komunikāciju bez kādiem ārējiem, teiksim, spaidiem vai ierobežojumiem, ja vien to nenosaka būtiskas sabiedrības drošības vai labklājības intereses.

Un, protams, jautājumā, kas attiecas uz valodu izmantošanu, uzreiz arī jāsaka, ka vēsturiski nav tāda īsti precedenta, ka valodu izmantošana tiktu atrunāta akadēmiskajā brīvībā, protams, šajā gadījumā tas mums ir jāatzīst. Tomēr valodu izmantošana augstākajā izglītībā pati par sevi veido noteiktu tradīciju, gluži tāpat kā akadēmiskā brīvība kā tradīcija, kas, kā jau minēju, nāk no 12. gadsimta, kas 19. gadsimta vidū ir apstiprināta kā daļa arī no, piemēram, Prūsijas konstitūcijas un, kas mūsdienās tātad ir daļa no dokumenta, kas veido ietvaru Eiropas Savienībai. Un, ja mēs atskatāmies vēsturiski, tad augstākās izglītības valoda savukārt no 11. gadsimta bija latīņu valoda, sākot no reformācijas laika parādījās lokālās valodas, 18. gadsimta beigās, 19. gadsimta sākumā notiek pāreja uz lokālajām valodām. Mūsu areālā, mūsu reģionā, tās bija vācu un krievu valodas. Politehniskais institūts, kad tika dibināts 1862. gadā, darba valoda bija vācu valoda, mācību valoda un studiju valoda, un pētniecības valoda, 1896. gadā tā bija krievu valoda. Par latviešu valodu augstākajā izglītībā mēs varam runāt tikai pateicoties 1919. gada notikumiem, kad tiek dibināta Latvijas augstskola, liekot pamatu augstākajai izglītībai latviešu valodā.

Vienlaikus, ja mēs atskatāmies uz 20. un 30. gadiem, kas ir... nu, varētu teikt, tāds mūsu etalona periods valodas veidošanā, valodas politikā, saglabājās arī tradīcija... privāto augstskolu tradīcija un vairākas no privātajām augstskolām īstenoja augstāko izglītību arī citā valodā – divas augstākās izglītības iestādes, privātās augstākās izglītības iestādes, to darīja vācu valodā, viena to darīja krievu valodā. Vācu valodā Herdera institūts, piemēram, līdz 1939. gadam, krievu universitātes kursi līdz 1937. gadam... Tātad, tas nozīmē, ka šī tradīcija īstenoja augstāko izglītību vairākās

valodās mūsu pirmās brīvvalsts laikā pastāvēja arī nu gan demokrātiskās pārvaldes laikā, gan arī pēc tam, kad jau bija mainījusies pārvaldes iekārta uz autoritāro Kārļa Ulmaņa pārvaldes režīmu. Tā arī, protams, valodas rezultējās okupāciju politikā.

Līdz ar 1941. gada pirmo okupācijas periodu tika obligāti ieviestas dažās no augstskolām krievu valodas plūsmas, vācu okupācijas periodā tiek stiprināta vācu valodas mācīšana un apguve... nu, vienlaikus saglabājot izglītības programmas arī latviešu valodā... un otrajā okupācijas periodā lielākajā daļā augstskolu tiek ieviestas paralēlās plūsmas krievu valodā. Bet ir arī augstskolas, kurās saglabājas tikai un vienīgi latviešu valodas izglītība. Sev par lepmumu varu teikt, ka tā bija arī Mākslas akadēmija un Konservatorija, kur nebija paralēli krievu valodas plūsmas, kur bija tikai latviešu valodas plūsma un arī Lauksaimniecības akadēmija.

Līdz ar neatkarības atjaunošanu... mēs, protams, iedibinām politiku, kas prezumptīvi tādad valsts valodu stiprina augstākajā izglītībā, īpaši tādad valsts dibinātajās augstskolās un faktiski šāds princips saglabājas un Augstskolu likumā sākot no 1995. gada tas arī tiek nostiprināts, ka valsts dibinātajās augstskolās pamatstudiju valoda ir valsts valoda, savukārt privātajās augstskolas tas atstāj tādu... nenosakot to specifisko regulāciju.

Nu, 2017.-2018. gadā tiek rosinātas un tiek īstenotas šīs te likuma izmaiņas un, raugoties no tādas augstākās izglītības filozofijas viedokļa, tās izmaiņas nu varbūt nešķiet, ka tajā brīdī tās nosaka absolūti objektīvi priekšnosacījumi. Būtu viegli saprotams, ja šāda veida normas tiktu ieviestas uzreiz pēc deokupācijas perioda pāriešanas 90. gadu sākumā, viegli būtu pieņemt, ja tāda veida likuma izmaiņas tiktu ieviestas 2022. gadā pēc 24. februāra, bet nu brīdī, kad tas tika ieviests, tas lielākoties izskatījās pēc vairāk vai mazāk, teiksim, politiskas, nevis, teiksim, pēc ideoloģiskas vai sabiedrības drošībā sekmētas rīcības.

Līdz ar to tas viens no mūsu pamatprincipiem, kā mēs raugāties uz šo problēmu... protams, augstākās izglītības iestādēm ir jādod pašām iespēja lemt par savām studiju valodām kā daļu no akadēmiskās brīvības.

Vienlaikus mēs ārkārtīgi augstu vērtējam Augstskolu likuma 5. panta pirmajā daļā noteikto principu, ka augstskolas savā darbībā izkopj un attīsta zinātņi, mākslu, valsts valodu un mēs arī vērsāties pie augstskolām ar aptauju, lai uzzinātu, ko un kādā veidā tās rīkojās... Sava veida etalons ir Latvijas Universitāte, kurā latviešu valodas un kultūras saglabāšana, attīstība ir gan, teiksim, daļa no stratēģiskā dokumenta, ir izstrādātas arī vadlīnijas un ir izstrādāts arī darbības plāns. Un pēc šīs aptaujas mūsu iecere ir faktiski vērsties arī pie citām augstskolām, mudinot tām arī rīkoties līdzīgi, jo lielākā daļa, protams, augstskolu atbildēja, kā tās īsteno latviešu valodu un latviešu valodas aizstāvēšanu vai attīstīšanu studiju un pētniecības procesā, bet domājams, ka tam būtu nepieciešams arī, teiksim, kaut kāds vienots stratēģisks dokuments un ietvars.

Vienlaikus, ja mums būtu jārunā par alternatīvu valsts valodas lomas stiprināšanai augstākajā izglītībā, Augstākas izglītības padome kopš 2012. gada norāda uz nepieciešamību ieviest līdzīgu augstākās izglītības finansēšanas politiku, kāda tā ir Igaunijas Republikā, kur visiem studējošajiem, kuri studē igauņu valodā, kas ir valsts valoda, dienas studijās tiek nodrošinātas budžeta vietas. Un mūsu skatījumā instruments, ar kura palīdzību veicināt valsts valodas vietu un lomu un arī aizsardzību augstākās izglītības telpā, šiem instrumentiem būtu jābūt pozitīviem.

Ja jāatbild uz Satversmes tiesas iepriekš arī pieziņoto jautājumu par to, kā mēs vērtējam valodas aizsardzības politiku augstākajā izglītībā, pētniecībā kopumā, tad droši vien ir jāsaka, ka nu mūsdienu pasaulē, kur augstākās izglītības jautājumi ir absolūti globalizēti, valsts valodas aizsardzība ir nepieciešama, ne vien tikai raugoties uz to, kā valsts valodai jākonkurē ar mūsu bijušo, teiksim, valsti, šo kaimiņvalsti, Krievijas Federāciju, un tas ir viens no iemesliem, protams, šiem te Valsts valodas likuma... es atvainojos... Augstskolu likuma grozījumiem 2017.-2018. gadā, bet arī ar to, kā aizsargāt latviešu valodu pret *lingua franca*, globālo *lingua franca* angļu valodu, kura tiek izmantota augstākajā izglītībā un pētniecībā, kā nodrošināt to, lai mēs nepazaudētu akadēmisko latviešu valodu, lai akadēmiskā latviešu valoda attīstītos un līdz ar to arī attīstītos latviešu valoda kopumā.

Tas būtu ļoti īsumā. Un, ja augstās tiesas locekļiem ir kādi jautājumi, labprāt uz tiem arī atbildēšu.

A. Laviņš.

Jā, Teikmaņa kungs, paldies.

Būs tiesnešu jautājumi.

Un visupirms vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies, Teikmaņa kungs, par viedokli.

Man pirmais jautājums būs saistībā ar viedokli. Jūs sakāt, ka apstrīdētās normas neaizstāv latviešu valodas lomu augstākajā izglītībā, bet, kā mēs sapratām no Saeimas un arī no ministrijas, ka tāds tieši bija mērķis – veicināt latviešu valodas aizsardzību. Jums ir viedoklī pretēja nostāja. Kāpēc jūs tā secināt?

A. Teikmanis.

Jā. Paldies par šo jautājumu. Mans viedoklis balstās racionalitātē. Ja šīs normas paredz, ka studiju programmas citās valodās, Eiropas Savienības valodās, var nodrošināt tad, ja šī studiju programma tiek īstenota virzienā, kurā visas studiju programmas ir saņēmušas vērtējumu „labi” vai „izcili”, bet, savukārt, latviešu valodā jūs varat īstenot studiju programmas arī studiju virzienā, kurā tātad var būt vērtējums

kādā no programmām ir „viduvēji”, tad es nevarētu teikt, ka tas simetriski aizsargā valsts valodas lomu augstākajā izglītībā. No Augstākās izglītības padomes viedokļa drīzāk es vēlētos ieraudzīt, ka latviešu valodas programmas tiek nodrošinātas virzienā, kur visas studiju programmas tiek vērtētas kā „labi” un „izcili”, un tad nu ar ko mēs tur nodarbojamies izglītības eksportā, tas mani varbūt satrauktu mazāk, nekā raugoties uz to, lai mūsu nākamās paaudzes iegūtu pēc iespējas labāku un kvalitatīvāku augstāko izglītību.

A. Kučs.

Sapratu. Paldies.

Otrs jautājums, kas mums šobrīd izskanēja arī tiesas sēdē... saistībā varbūt ar diskusijām ar nozari un Izglītības ministriju... un principā komisijā jau laiks bija tik, cik bija... bet arī es runāju par to, ka ir iepriekš par šiem jautājumiem diskutēts ne tikai komisijā, bet arī iepriekš ir diskutēts ar akadēmisko kopienu... tad es gribētu dzirdēt jūsu viedokli, vai par šiem grozījumiem ir runāts arī ar jūsu organizāciju, jūs esat to vērtējuši, jo jūs pārstāvat gan valsts, gan arī privātās augstskolas... un kāds varbūt tad bija jūsu tas redzējums?

A. Teikmanis.

Jā, paldies par šo jautājumu.

Uzreiz ir jāsaka, ka Augstākās izglītības padomē darbojos jau trešajā sasaukumā, šajā sasaukumā es esmu priekšsēdētājs, divos iepriekšējos sasaukumos esmu bijis loceklis. Līdz ar to, šobrīd nepārbaudot lietvedību Augstākās izglītības padomē, es varu vadīties no savas empīriskās atmiņas. Mums nav bijušas specifiskas, atsevišķas diskusijas Augstākās izglītības padomei ar Izglītības un zinātnes ministriju par šiem grozījumiem. Līdzīgi kā citi grozījumi normatīvajos aktos... tad, kad tie tiek īstenoti, mēs šos grozījumus saņemam vai komentējam paši pēc savas iniciatīvas, veidojot savu viedokli un pēc savas iniciatīvas Augstākās izglītības padome arī piedalījās diskusijās, tajā skaitā Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēdēs, diskutējot par šiem jautājumiem. Un viedokli par valodu un valodas brīvību savulaik diezgan, varētu pat teikt, diezgan skaidri izstrādāja šie jau minētie Augstskolu likuma 5. panta elementi... tāpat, Augstskolu likuma 5. panta pirmajā daļā noteiktais, ka augstskolas savā darbībā izkopj un attīsta zinātnei, mākslu un valsts valodu, tika izstrādāta kā Augstākās izglītības padomes ieteikums, kas gāja paketē līdz ar viedokli par to, ka augstskolas pašas izvēlas studiju valodu. Un tajā brīdī bija neliela darba grupa, kur darbojās tobrīdējās Augstākās izglītības padomes priekšsēdētājs Jānis Vētras kungs, un sadarbojās ar Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas priekšsēdētāju, tobrīd Viņķeles kundze vadīja, un pastāvēja viedoklis, ka šī komisija atbalstīs šādu relatīvi brīvāku regulējumu, vienlaikus nosakot šo principu, ka augstskolas pašas atbild par

valsts valodas politikas īstenošanu un šis princips arī tika aizgūts no labās prakses, tas tika aizgūts no Tartu Universitātes prakses, raugoties uz to, kā valsts valodas iedzīvināšanas principi tiek īstenoti Igaunijas augstākās izglītības sistēmā.

A. Kučs.

Jā, Vētras kungu es atceros arī... kad mums bija lieta Nr. 2019-12-01, bet par šiem konkrētajiem grozījumiem, tad jums bija Padomē diskusija vai nebija, es to gribēju saprast.

A. Teikmanis.

Par pēdējiem, nē, nav bijušas Padomē atsevišķas diskusijas. Mēs esam piedalījušies kā iesaistītās puses komisijas sēdē, paužot savu viedokli, bet nav bijusi atsevišķa diskusija, nav bijusi situācija, ka Izglītības un zinātnes ministrija vai likumdevēji būtu specifiski vērsušies Augstākās izglītības padomē, kurā, kā jau godājamais tiesneša kungs minēja, ir arī pārstāvētas dažādākas iesaistītās puses, tajā skaitā darba devēju organizācijas, arodbiedrības, studējošie un Privāto augstskolu asociācija.

A. Kučs.

Man vēl viens jautājums jums būs par to, ka vakar mums tiesas sēdē Izglītības ministrija teica, ka viņa nevērtēja vienu no citām alternatīvām Satversmes tiesas spriedumā iepriekšējā, proti, tiesa norādīja, ka viena no alternatīvām būtu arī, teiksim, diferencēt svešvalodu lietojumu atkarībā no studiju līmeņa, tātad, bakalaurā pamatā valsts valoda, doktorantūrā un maģistrantūrā, teiksim, tur varētu būt lielāks... Uz ko Izglītības ministrija mums norādīja, ka tas netika vērtēts, jo akadēmiskā kopiena ir iebildusi pret svešvalodu paplašinātu lietojumu doktorantūras līmenī. Vai arī Augstākās izglītības padomei bija tāds viedoklis, ka to nevajag paplašināt? Es vienkārši gribu saprast, kas slēpjas zem šiem vārdiem „akadēmiskā kopiena”. Vai jums par šo ir zināms?

A. Teikmanis.

Jā. Paldies godājamam tiesneša kungam par šo jautājumu. Tas ir ļoti labs jautājums. 2019. gadā, ja nemaldos, tagad precīzi... Izglītības un zinātnes ministrija izstrādāja jaunu doktorantūras attīstības modeļa koncepciju, kurā, cita starpā, tika paredzēts, ka studijas doktora līmeņa studiju programmās, ieskaitot arī promocijas darba izstrādi un aizstāvēšanu, notiek angļu valodā. Protams, ka šāda veida pozīcija ir nesavienojama ar principu par valsts valodas aizstāvēšanu augstākajā izglītībā un akadēmiskajā vidē, Augstākās izglītības padome viennozīmīgi ieņēma šo pozīciju, līdz ar virkni Latvijas literātu, radošās inteliģences pārstāvju, kuri vērsās vēstulē pie

Izglītības un zinātnes ministrijas, vienlaikus norādot, ka mēs nekādā veidā neiebilstam par to, ka augstskolas veido doktora studiju programmas svešvalodās, bet prasība par šīs doktora studiju programmas notiek obligāti tikai un vienīgi svešvalodā, tādējādi samazinot latviešu valodas lomu, mums bija kategoriski nepieņemami.

A. Kučs.

Es varu precizēt... tātad, šajā modelī bija ietverts, ka principā pāreja uz doktorantūru būtu tā kā pienākums augstskolām angļu valodā...?

A. Teikmanis.

Jā.

A. Kučs.

Skaidrs. Paldies. Šobrīd viss no manis.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Labdien! Man būs daži jautājumi jums.

Ņemot vērā jūsu profesionālo pieredzi un darbošanos augstākās izglītības jomā un arī šajā telpā, sakiet, lūdzu, vai augstskolas kvalitātes līmeni... tātad, augstskolas kvalitātes līmeni raksturo tikai studiju virzienā ietilpstošo programmu novērtējums vai tomēr varētu būt arī vēl kādi citi kritēriji. Un, ja ir kādi citi kritēriji, vai jūs tos varētu nosaukt un minēt? Paldies.

A. Teikmanis.

Jā. Paldies godājamai tiesnesei par šo jautājumu. Tas ir ļoti labs jautājums.

Pilnīgi skaidri un viennozīmīgi atbilde ir tāda, ka studiju programmu novērtējums, tajā skaitā studiju programmu novērtēšana piecu baļļu sistēmā, neatspoguļo augstskolu iekšējās kvalitātes vadības līmeni. Augstākās izglītības institūciju kvalitātes vadības sistēmas ir specifisks jautājums. Un arī šobrīd es domāju, ka tas ir tā kā vispār atzīts un arī Izglītības un zinātnes ministrija pieturas pie tās pozīcijas īpaši tāpēc, ka mēs esam iecerējuši pāreju uz institucionālo akreditāciju, kas nozīmē augstskolu kā tādu, kā institūciju kopēju akreditāciju, pirmām kārtām vērtējot iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmu. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma ir daudz plašāks jēdziens nekā studiju programmu kvalitāte. Protams, lai sasniegtu studiju programmu kvalitāti, tāpat ir jābūt arī šiem pārējiem faktoriem, bet augstskolām iekšā tie var būt pārvaldības procesi, līderība, mijiedarbība starp iesaistītajām pusēm,

caurspīdīgums, pārskata atbildība dažādās jomās, jo augstskolas šobrīd īsteno ne vien tikai studiju programmas, augstskolas īsteno, varētu tā teikt, visas trīs misijas, tas ir, studiju programmu īstenošana, pirmā misija, otrā misija ir pētniecība un trešā misija ir zināšanu pārnese tautsaimniecībā un sabiedrībā, zināšanu valorizācija un visās šajās jomās ir jābūt perfektai kvalitātes vadībai, pārliecībai par to, ka visi šie procesi notiek caurspīdīgi, rūpīgi vadīti, ir atgriezeniskā saite, ir kļūdu izvērtējums, ir kļūdu izvērtējuma rezultātā iegūto atziņu iedzīvināšana procesos un tas viss raksturo kopumā augstākās izglītības institūciju kvalitāti.

A. Rodiņa.

Paldies. Paldies par ļoti izsmeļošu skaidrojumu.

Vēl tiesas sēdē mēs esam vairākkārt pieskārušies alternatīvai, proti, ka šis te valodu, svešvalodu vai Eiropas Savienības valodu lietojums varētu tikt pieļauts, ņemot vērā šos te augstākās izglītības līmeņus... respektīvi, jo augstāks līmenis, jo plašāks svešvalodu lietojums. Jo tagad, ja mēs raugāmies uz šo te normatīvo regulējumu, proti, arī apstrīdēto tiesību normu un precīzāk, 56. panta ceturto daļu, formāli normatīvais regulējums pieļauj pat no bakalaura programmas jau veidot šīs te studiju programmas angļu valodā.

Sakiet, lūdzu, kā Latvija, ņemot vērā šo te apstrīdēto regulējumu, izskatās uz citu Baltijas valstu fona, Eiropas Savienības valstu fona, vai mūsu regulējums nav ļoti liberāls, ļoti atvērts svešvalodu lietošanai augstākās izglītības jomā? Paldies.

A. Teikmanis.

Nu, droši vien šajā brīdī, ja būtu jāsalīdzina ar Lietuvu, ātrumā man nav īsti precīzu šo empīrisko atskaites punktu, savukārt savulaik es vairāk sadarbojos ar Igaunijas augstākās izglītības telpu. Man bija pietiekami liels pārsteigums, ka, protams, nu, līdz labi zināmiem notikumiem, kas ir mūs visus skāruši, Igaunijā tika arī pieļauts, ka arī valsts dibinātās augstskolas īstenoja studiju programmas krievu valodā, nodrošinot... to darīja, piemēram, Mākslas akadēmija, nodrošinot un spēlējot noteiktu lomu tajā, ko viņi uzskatīja, ka tas atstāj iespaidu uz Pēterburgas reģionu un stiprinot liberāli eiropeisku to pozīciju attiecīgi kultūras jomā un izplatot savu šo te pozīciju.

Salīdzinot ar šīm Baltijas valstīm... nu, tādas svešvalodas kā angļu valodas lietošana, noteikti nav pārāk liberāls... es pat gribētu teikt, ka mums ir pietiekami ierobežots, jo Igaunijā, kā jau minēju, valsts nodrošina to, ka visi, kuri studē igauņu valodā, studē par valsts budžeta līdzekļiem, bet šobrīd vairākās augstskolās tās ir atradušas iespēju nodrošināt budžeta līdzekļus arī studējošajiem, kas studē angļu valodā. Nu, kā, piemēram, tajā pašā Tartu Universitātē, kas ļauj atlasīt studējošos jau pēc principa... ekselentākos no ekselentākajiem... jo, protams, ja mēs nodrošinām studijas ārvalstu studentiem, piesaistot viņus par maksu, nu, ir viens atlases princips...

bet, ja mēs nosakām šīs pietiekami augstās, īpašas studiju iespējas un līdz ar to arī augstus studiju kritērijus, mēs varam veikt daudz lielāku atlasī.

A. Rodiņa.

Jā, paldies.

Un vēl viens jautājums, ja es drīkstu. Tātad, mēs esam noskaidrojuši un vēlvienreiz atkārtos, ka tātad likums pieļauj visas, arī studiju programmas vienā virzienā ietilpstošās, veidot angļu valodā. Iedomāsimies situāciju. Vakar arī Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāves apstiprināja, ka ir formāli iespējams, ka kāda no augstskolām vienā studiju virzienā nākamajā akreditācijas periodā iesniedz akreditācijai, pārejot uz angļu valodu. Sakiet, lūdzu, jums kā nozares pārstāvim... jūs arī stāstījāt, kā augstskolas uzsver savu misiju, minējāt Latvijas Universitāti kā piemēru, sakiet lūdzu... vai mēs varam būt droši, ka augstskolas saprot savu uzdevumu, augstskolas apzinās, tajā skaitā Augstskolu likuma 5. panta nozīmi, latviešu valodas nozīmi un ka tāda situācija, ka kāds studiju virziens pēkšņi pazūd Latvijā un netiek piedāvātas studijas latviešu valodā, nekad neiestāsies, jo formāli normatīvais regulējums šādu situāciju pieļauj.

A. Teikmanis.

Paldies godājamai tiesnesei par šo jautājumu. Tas ir ļoti labs jautājums.

Nu, šobrīd raugoties uz augstskolu pārvaldības sistēmu, ka visās valsts dibinātajās augstskolās ir izveidotas augstskolu padomes, kurām, saskaņā ar to funkciju un uzdevumiem, ir jāpārstāv sabiedrība augstskolā un raugoties uz augstskolu darbību... protams, augstskolu padomes kompetence nav tiešā veidā noteikt, kādas studiju programmas īstenot vai nē, bet augstskolu padomes ir tās, kuras izstrādā un apstiprina augstskolu stratēģijas un augstskolu stratēģijās noteikti ir jābūt iekļautiem šiem te principi par valsts valodas un kultūras aizstāvēšanu. Būtu ļoti pārsteigts, ja, teiksim, kaut kādā veidā kāds no valsts dibinātajām augstskolām būtu šos jautājumus arī ignorējuši.

Ja runājam par hipotētisko iespēju, vai ir augstskolas, kurās visi studiju virzieni tiek nodrošināti tikai svešvalodā, mums ir divas šādas augstskolas un šīs augstskolas ir izņēmums no kopējā augstākās izglītības sistēmas, jo tās ir dibinātas uz starpvalstu līgumu pamatiem. Līdz ar to, protams, šādas augstskolas ir, bet, nu, tās nerada kaut kāda veida krīzes situāciju augstākās izglītības telpā, jo studiju programmas, kuras tās īsteno, tiek īstenotas valsts valodā arī virknē citu Latvijas augstskolu, gan valsts dibināto, gan privātpersonu augstskolas.

A. Rodiņa.

Liels paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm... vai būs jautājumi?

E. Krivcova.

Jā, būs.

A. Laviņš.

Lūdzu!

E. Krivcova.

Man pirmais jautājums tāds vispārīgs. Sakiet, lūdzu, kāda... ja mēs skatāmies no latviešu zinātnes valodas attīstības... kāda loma ir svešvalodu studijām pētniecībā, vai tas ir tāds kā labums, aizsargājamais labums vai arī tas ir tāds kā ļaunums, negatīva parādība, ar ko jāsadzīvo, ja mēs gribam būt zinātnieki... un tad mums ir kaut kas jādara.

A. Teikmanis.

Jā, paldies par jūsu jautājumu. Es varētu viņu mazlietiņ tad arī precizēt, lai es saprastu, ko atbildēt.

Ar to ļaunumu, ar ko mums ir jāsadzīvo, jūs saprotat svešvalodas, ar kurām ir jādarbojas?

E. Krivcova.

Jā, ja mēs skatāmies ne tikai no zinātnes attīstības, bet latviešu akadēmiskās valodas attīstības... Kādu lomu spēlē to svešvalodu klātbūtne?

A. Teikmanis.

Jā, paldies. Protams, ka svešvalodu klātbūtne un neapšaubāmi angļu valodas klātbūtne akadēmiskajā telpā rada ļoti noteiktu spiedienu uz latviešu valodu kā valsts valodu un latviešu valodu kā akadēmisko valodu. Augstskolas dara pietiekami daudz, lai aizstāvētu akadēmiskās latviešu valodas lomu un nozīmi arī pētniecības jomā. Ir virkne augstskolu, kuras ir, piemēram, *Scopus* datu bāzē ir iekļāvušas izdevumus, kas ir... nu, starptautiska indeksētu izdevumu datu bāze... un lielākoties parasti šie izdevumi ir angļu valodā, bet ir augstskolas, kuras ir iekļāvušas specifiski tieši izdevumus latviešu valodā. Nu, kā, piemēram, Mākslas akadēmija, kur ir „Mākslas vēsture un teorija”, kas ir regulārs zinātnisks žurnāls, kas iznāk latviešu valodā un viņš ir iekļauts starptautiskajās datu bāzēs. Iespēju robežās mēs cenšamies aizstāvēt valsts valodas lomu. Arī tad, kad bija starptautiskais zinātniskais novērtējums un mums bija

jāsniedz informācija, piemēram, par mūsu augstskolu, mēs izvēlējamies šobrīd Eiropā vispār atzītu principu, kur visu informāciju mēs sniedzām latviešu valodā, paralēli nodrošinot tulkojumu ārzemju ekspertiem, nevis izvēloties sistēmu, ka mūsu akadēmiskā personāla pārstāvji tur sniegtu šo te informāciju angļu valodā, lai gan viņi visi pārvalda vai nu B2 vai C1 kategorijās, bet principiāli nodrošinot to iespaidu par to, kā šeit šis akadēmiskais izziņas process notiek arī valsts valodā.

Bet, protams, ja mēs raugāmies uz individuālu pētnieku, uz individuālu pētnieku karjeru, tajā skaitā... tā kā es esmu arī Mākslas augstskolas profesors un man ik pēc noteikta laika ir regulāri jāatskaitās par savu veikumu, tās ir līdzdalības starptautiskajās konferencēs, līdzdalība starptautiskajos projektos, publikācijas starptautiskajos izdevumos... un tas viss šobrīd ir jāīsteno angļu akadēmiskajā valodā. Tā kā, protams, šis iespaids ir.

Nu, neapšaubāmi, valodu starpā notiek vērtību apmaiņa, līdz pat 90. gadiem latviešu akadēmiskā valoda lielā mērā bija ietekmēta no vācu akadēmiskās valodas tradīcijas, tā bija diezgan sarežģīta ar daudz divdabjiem un iekšējām atsaucēm.

Šobrīd pateicoties angļu akadēmiskajai valodai, arī latviešu akadēmiskā valoda kaut kādā ziņā vienkāršojas. Un tomēr svarīgi būtu saglabāt šo te mūsu valodas telpu, saglabāt terminoloģiju, saglabāt definīcijas un saglabāt arī izteiksmes formas akadēmiskajā vidē. Tā kā tas ir tas izaicinājums, ar ko akadēmiskajai videi ir jāstopas.

E. Krivcova.

Jā. Bet, ja mēs tā... mazlietīn absolutizējam... vai būtu vēlams latviešu akadēmiskās valodas attīstībai, ka lai nebūtu tā... tā sakot... lai nebūtu, lai nevajadzētu angļiski neko darīt... Nu, mēs varētu atrauti... vai mēs zinātnes valodu, latviešu zinātnes valodu varam atraut no tās zinātnes telpas, starptautiskās zinātnes telpas? Vai tas ir iedomājams, ka mēs gribētu, lai viss būtu... lai mērķis ir, lai visa augstākā izglītība un zinātne ir latviski? To var iedomāties, vai tomēr tas iet tā nesaraujami kopā?

A. Teikmanis.

Paldies par šo jautājumu. Tas ir ļoti labs jautājums, jo faktiski... jā, no vienas puses mums ir nepieciešams aizsargāt savu akadēmisko valodu un valodas telpu, tajā pašā laikā ir svarīgi mums nepazaudēt to, ko sauc par starptautisko konkurētspēju. Mums ir jābūt absolūti... nu, mums ir jāzina tas, ko dara kolēģi... un es tikai... mēs piedalāmies konferencēs tāpēc, lai mēs gan konferencēs, gan konferenču aizkulisēs uzzinātu to, kas ir vēl nepublicētajos pētījumos. Mēs komunicējam ar kolēģiem projektos un kopējās programmās ar ārzemju pasniedzējiem tāpēc, lai mēs uzzinātu, kas ir šobrīd pats aktuālākais, par ko vēl ir tikai diskusijas, kas varbūt arī tā kā neizvērsīsies vēl rezultātā. Mums visu laiku ir jābūt šajā te... uzmanības centrā un ir jābūt ar šo informāciju, tāpēc pilnībā izolēt to nav iespējams.

Protams, ja man jūs atļautu pasapņot, es varētu iedomāties, ka mēs nākotnē... tad, kad mēs pietiekami attīstīsim mākslīgā intelektā balstītos rīkus, nodrošināsim zibenīgu tulkošanu starp valodām un varēsim konferences vienlaikus noturēt katrs savā dzimtajā valodā un vienlaikus nodrošinot to, ka visi konferences dalībnieki, piemēram, sapratīs arī savā dzimtajā valodā, kas tiek runāts šeit konferencē. Es domāju, ka šī nākotne nav tālu un Eiropas Savienības pamatos ieliktais daudzvalodu princips, kas ir ietverts arī šajā pašā pirmajā regulā, ar ko ir noteikts valodu lietošanas princips Eiropas Savienībā... nu, tad tas arī tiks iedzīvināts kādreiz dzīvē.

E. Krivcova.

Labi. Paldies.

Un tad man jautājums par regulējumu. Mums te uzstājās Izglītības ministrija, kura teica, ka tam valodas un vispār augstskolu regulējumam... ir labi, ka viņš ir mainīgs, ka viņš var pieskaņoties mainīgajiem apstākļiem... Un arī uz to jautājumu, kā, ja mēs pāriesim uz institucionālo akreditāciju, tad arī būs jāmaina šis valodu regulējums, kurš ir uz tiem virzieniem, studiju virzieniem un tematiskajām jomām balstīts. Izglītības ministrijas viedoklis bija, ka nu tas arī ir labi, ka mēs varam izdiskutēt un ātri tad pamainīt un tad atbilstošu lēmumu pieņemt.

Jūsu redzējums no tādas akadēmiskas brīvības viedokļa, no zinātnes attīstības viedokļa... tas regulējuma mainīgums... tas ir vērtējams pozitīvi vai negatīvi.

A. Teikmanis.

Augstākās izglītības procesi, ja mēs tā raugāties, ir pietiekami laikā izvērsti. Studējošais, ja viņš iestājas studēt kādā studiju programmā, līdz brīdim, kamēr viņš iegūst atbilstošu profesionālu kvalifikāciju, ko varētu, teiksim, uzlabot cikla līmenī, nu, tie apmēram ir pieci vai seši gadi. Līdz ar to, protams, kaut kādas norises vai pārmaiņas augstākajā izglītībā mēs labprāt gribētu zināt laicīgi. Mēs gribētu zināt arī laicīgi, ar ko rēķināties. Pat arī kritēriji, pēc kādiem augstskolas varētu tikt izvērtētas, indikatīvie rādītāji, kas ir jāņem vērā, un, protams, arī regulējumi, kas būtiski attiecas uz augstākās izglītības procesiem un tos ietekmē, tos noteikti... nu, augstskolu elastība nedrīkst būt attaisnojums politiķu patvarībai ieviest arvien jaunus un jaunus regulējumus.

E. Krivcova.

Jā. Labi. Paldies.

Un tad man ir tāds jautājums. Tā kā mums ir divi labumi un divi mērķi... viens ir attīstīt latviešu akadēmisko valodu, otrs mērķis ir tā zinātnes kvalitāte un konkurētspēju stiprināt... Un kuram ir jāpieņem lēmums par to līdzsvaru? Tātad, mūsu gan Tieslietu, gan Izglītības ministrija saka, ka vislabāk, lai valsts pieņem lēmumu par

to līdzsvaru un nosaka tos valodas kritērijus. Vai arī otrais variants, ka pašām augstskolām ir jāpieņem, kura zinātne, kurā līmenī, kādā veidā tad atrast to līdzsvaru, cik daudz un kādas svešvalodas ir vajadzīgas, pieļaujamas...

A. Teikmanis.

Jā, paldies par šo jautājumu. Protams, viegli var saprast, ka valsts, pārstāvot sabiedrību, kaut kādu publisku labumu dēļ var ieviest arī noteiktas regulācijas vai principus, tajā skaitā, protams, mēs visi esam piekrituši latviešu valodas politikas principam, latviešu valodas aizsardzībai un tās stiprināšanai. Beigu beigās iemesls, kāpēc mums ir patstāvīga Latvijas valsts, ir mūsu valodas un kultūras nostiprināšana kā pamatprincips.

Un tajā pašā laikā raugoties uz to, ar kādiem instrumentiem, kādu instrumentu palīdzību valsts to ievieš, uzreiz ir jāsaka, ka zināmā mērā šeit ir veidojama disproporcija, jo starptautiskā augstākās izglītības praksē šie instrumenti ir ne tikai regulatīvi jeb ierobežojoši un kontrolējoši, bet ir arī virkne pozitīvo instrumentu. Viens no šiem pozitīvajiem instrumentiem ir augstākās izglītības finansēšana, kas ir, teiksim, bieži vien augstākās izglītības politikā tiek raksturota kā vadīšana no attāluma. Ja ir kādas noteiktas politikas iniciatīvas, kuru publiskā pārvalde grib atbalstīt, tā veido jaunus finansēšanas mehānismus un caur šiem finansēšanas mehānismiem arī to atbalsta un veicina, jo pretējā gadījumā mēs varam nonākt pie tās situācijas, kas varbūt veido daļu no mūsu augstākās izglītības telpas problēmām, mēs darbojamies nepietiekama finansējuma apstākļos... nu, par augstākās izglītības finansējumu man bija tas gods runāt arī ar Satversmes tiesu jau pirms trim gadiem... un vienlaikus šo nepietiekamo politikas instrumentu augstākās izglītības pozitīvai vadīšanai no attāluma kompensē ar jaunu kontrolējošu vai ierobežojošu mehānismu ieviešanu. Un šajā gadījumā es nedomāju, ka tur ir viegli iespējams radīt līdzsvaru, drīzāk tas var radīt disproporcijas un problēmas.

E. Krivcova.

Labi. Paldies.

Un vēl viens jautājums par to misiju un uzdevumu valsts valodas attīstībai.

Vai augstskolām tas bija kaut kas jauns līdz ar 2018. gada likuma grozījumiem tajā 5. pantā un no tiem laikiem universitātes uzsāka tā kā domāt par latviešu valodas attīstību un stiprināšanu, vai arī tas jau iepriekš bija universitātēs...

A. Teikmanis.

Nu, varētu teikt, ka 1919. gadā, kad tika dibināta Latvijas augstskola, to dibinot tas arī tiek minēts, ka tas ir tas pamats, ar kā palīdzību aizstāvēt un attīstīt latviešu valodu un kultūru. Tā kā var teikt, ka latviešu valodā īstenotas augstākās izglītības jau

dibināšanas pamatā ir ielikts šis pamatprincips, bet 2018. gadā es domāju, ka tas ļoti lietprātīgi un tas bija pozitīvi, ka tas tika nostiprināts arī Augstskolu likumā, to ietverot nepārprotami, jo šajā laikā bija pietiekami daudz arī diskusijas par augstākās izglītības starptautisko konkurētspēju, ārvalstu studējošo piesaisti, mudinot augstskolas piesaistīt pēc iespējas vairāk ārvalstu studējošos, nodarboties ar izglītības eksportu. Un šajā situācijā, protams, var gadīties arī disproporcija augstskolas vai valsts dibinātas vai privātas augstskolas darbībā, lielāko uzmanību pievēršot, teiksim, augstākās izglītības eksportam nekā valsts valodas stiprināšanai vai kultūras atbalstīšanai un veicināšanai.

Bet šis grozījums, viņš, man liekas, ir tāds pozitīvs, jo aptaujājot arī virkni augstskolu, tajā skaitā privāto augstskolu, kuras piesaista ārvalstu studentus, tās atzina, ka tas nodrošina ne vien likumā paredzēto minimālo latviešu valodas apguvi, bet īsteno arī kultūras pasākumus... nu, ārvalstu studējošos svinēt Jāņus vai kaut kādā citādā veidā... un es domāju, ka šīs iniciatīvas būtu tikai jāattīsta un jāveicina, iespējams, tam piešķirot arī atbilstošus līdzekļus no sabiedrības integrācijas fonda vai kā tā...

E. Krivcova.

Jā. Paldies.

Un attiecībā uz ārvalstu studentiem... Kāds ir jūsu redzējums? Cik tas ir svarīgs Latvijas augstskolām... tur, teiksim, demogrāfiskas vai ekonomiskas, finansiālas situācijas dēļ... un kāda ir tā ietekme uz latviešu valodas stiprināšanas uzdevumu?

A. Teikmanis.

Jā, paldies. Tas arī ir ļoti labs jautājums, jo, ja mēs raugāties uz internacionalizācijas lomu augstākajā izglītībā starptautiskajā augstākās izglītības telpā, tad internacionalizācijas pirmais mērķis noteikti nav peļņa uz ārvalstu studentu rēķina. Raugoties no augstākās izglītības politikas viedokļa, tas ir, starptautiskas telpas, priekšstatu veidošana, globālas atbildības sajūtas veidošana gan augstskolām, gan augstskolu personālam, gan studējošajiem, starpkultūru mijiedarbības un pieredzes veidošana, starptautiskā augstākās izglītības vides veidošana, internacionālas augstākās izglītības vides pieredzes veidošana... Protams, īstenojot augstākās izglītības eksportu, Latvijas augstskolas ir saskārušās virknē gadījumu ar dažādiem izaicinājumiem, ir bijušas un vēl joprojām ir ļoti pozitīvas prakses, ar kurām mēs lepojamies, ir bijušas arī apšaubāmas prakses, tajā skaitā arī Augstākās izglītības padome savulaik lēma par Rīgas tālmācības augstskolas darbības apturēšanu, kur bija negatīva šī te prakse saistībā ar izglītības eksportu, bet, jā... nu, protams, kā jebkura joma, tā dinamiski attīstās, bet tā ir svarīga un neatņemama sastāvdaļa.

Kas būtu, mūsaprāt, varbūt ne mazāk būtiski... tad tieši stiprināt vēl vairāk, ne tikai nosakot šo minimālo latviešu valodas sliexni, bet vēl vairāk stiprināt, teiksim, latviešu valsts valodas kultūras un... teiksim, mēs varētu raudzīties arī, teiksim,

priekšstatus, paradumus un vērtības un varbūt ne tikai Latvijas vērtības, bet, ņemot vērā, ka tie ir ārvalstu studenti no ārpuses, no Eiropas arī... tad stiprinot viņos izpratni par to, kas ir eiropēiskais vērtību kopums.

E. Krivcova.

Un tad vēl viens jautājums, ko es gribēju uzdot. Par Boloņas telpu un Eiropas augstākās izglītības telpu. Vai jūs varētu mums paskaidrot, kā tas pārklājas? Tā ir viena būvēta uz otras... jo ģeogrāfiski Boloņas process ir tā kā plašāks un Eiropas Savienības process mums ir šaurāks. Likumā mums ir paredzēts, ka tā sadarbība notiek Eiropas Savienības oficiālo valodu ietvaros, bet Boloņas process mums ietver arī Ukrainu, Gruziju un tur Kazahstānu un daudz vairāk valstu... un, jā, kā šie divi procesi telpā...

A. Teikmanis.

Ja es nemaldos, tad Boloņas procesā ir 48 valstis, no kurām divu darbība uz šo brīdi ir apturēta, nu, ņemot vērā vispārzināmos apstākļus, tātad, Baltkrievijas un Krievijas Federācija nav izslēgtas no Boloņas procesa, bet viņu darbība ir apturēta. Un, protams, Eiropas Savienībā ietilpstošās valstis veido 27 valstis. Līdz ar to, protams... tad, kad Eiropas Komisija izsaka vērtējumus, priekšstatus vai priekšlikumus par Eiropas augstākās izglītības telpu, tad mēs pieņemam, ka šajā dokumentā runa ir par šīm te 27 valstīm.

Sākot īstenot Boloņas procesu 1999. gadā, Boloņas process tika lielā mērā vienādots ar Eiropas augstākās izglītības telpu. Var teikt, ka tas drīzāk ir Eirosfēras telpa. Tātad, tās ir valstis, kuras kaut kādā ziņā ir atzinušas tos principus, kas ir Eiropas augstākās izglītības telpā, ir gatavas tajos principos iekļauties, strādāt un mijiedarboties ar tiem principiem. Un, protams, šīs attiecības starp šiem procesiem... starp šīm abām telpām ir gana nozīmīgas un lielā mērā, protams, kaut kādus jautājumus... vai lemjot par kaut kādiem jautājumiem mēs vadāmies arī no atziņām Boloņas procesā. Tas, principiāli raugoties, ir lielākā globālā augstākās izglītības reforma, kāda ir īstenota uz šīs planētas salīdzinoši īsā laikā no 1999. gada līdz šim brīdim, tātad, šobrīd mēs drīz runāsim par 25 gadiem Boloņas procesam, bet tas nozīmē ļoti daudzās valstīs būtiskas pārmaiņas augstākās izglītības struktūrā, priekšstatus par to, kā tiek uzbūvētas studiju programmas, mācīšanās rezultāti kā tiek formulēti... doktorantūras vietas maiņa no, teiksim, tīri zinātniskās telpas par daļu augstākajā izglītībā... Tā kā Boloņas process pārstāv šo ļoti nozīmīgo lomu un iesaistīto uz augstākās izglītības telpu.

E. Krivcova.

Jā. Paldies.

Un tad es došu vārdu manai kolēģei.

I. Nikuļceva.

Jā, paldies.

Tā tad, es sākšu ar tādu ļoti konkrētu jautājumu. Šajā lietā apstrīdētās normas – Augstskolu likuma 56. pants – paredz ierobežojumu saistībā ar Eiropas Savienības valodām nevis vienkārši attiecībā uz programmām, bet uz visu studiju virzienu. Tā tad, studiju virzienā visām programmām ir jābūt akreditētām ar „labi” vai „izcili”.

Tad man arī ir jautājums par jūsu viedokli tieši par šo aspektu. Kāpēc ir iesaistīts viss studiju virziens? Vai tas, jūsuprāt, ir pamatoti? Vai tad, ja tiešām ir šī prasība pēc kvalitātes, vai tad nevarētu prasīt konkrētai programmai šo te prasību izvirzīt?

A. Teikmanis.

Jā, paldies par jūsu jautājumu.

Man ir diezgan viegli atbildēt. Arī tad, kad šie likuma grozījumi vairākkārtīgi tika skatīti Izglītības, kultūras un zinātnes komisijā, katru reizi mēs iestājāmies pret šo principu, ka tas attiecas uz visām... ka studiju programmu iespējas īstenot svešvalodā ir saistītas ar kādas citas studiju programmas novērtējumu, jo augstskolu studiju programmu licencēšanas un akreditācijas process ir gana dinamisks. Pašam man ir bijusi pieredze, es esmu strādājis... nu, bijis kādu laiku arī akreditācijas komisijā 2013. līdz 2015. gadam... Un augstskolām citreiz ir tādas programmas, kuras tās jau taisās slēgt, citreiz tās tiek apturētas, citreiz šī programma netiek apturēta, bet paliek vēl gadu vai divus vai trīs aktīva aiz tā iemesla, ka tajā programmā ir kāds studējošais, kas ir palicis akadēmiskajā gadā un, lai neradītu liekus sarežģījumus un nepārceltu viņu kādā citā gadā... Bet, protams, ka šai studiju programmai kvalitāte vairs nav atbilstoša virzienam kopumā, augstskola pati to ir apzinājusies un ir taisījusies slēgt. Ja, piemēram, augstskola pati dinamiski veic savu programmu tādu pārskatu, revīziju un slikto vai vājo programmu slēgšanu un pēc tam jauno programmu atvēršanu, lai uzlabotu programmu veidošanu, tas, manuprāt, ir ļoti apsveicams process. Pārāk kontrolējošas normas, pārāk birokrātiski kontrolējošas normas var radīt ne vairāk ne mazāk kā stagnācijas risku augstākajā izglītībā.

I. Nikuļceva.

Paldies.

Un jūs teicāt, ka jūs esat norādījuši jau tā kā diskusiju procesā uz šo... un, cik es saprotu, tā atkārtoti norādījuši. Un tad ir viens papildjautājums. Vai jūs saņēmtāt arī kādu atbildi, kāpēc tad tomēr netiek ņemti vērā šie iebildumi? Vai nesaņēmtāt neko?

A. Teikmanis.

Nu, 2017.-2018. gadā, kad diskusijas par šo jautājumu sākās, tika lielā mērā tā spekulatīvi izmantoti kvalitātes vai programmu kvalitātes principi. Spekulatīvi tāpēc,

ka bieži vien diskutējot par augstākās izglītības kvalitāti, dažādās iesaistītās puses ar šo saprot ļoti dažādus principus, dažādus kritērijus un dažādus indikatorus, kurus izmanto augstākajā izglītībā. Ja mēs raugāties, kā kvalitātes vadības jautājumi tiek atrunāti tajā, kur mēs esam vienojušies... tajā pašā Boloņas procesa ietvaros... tie ir Eiropas standarti un vadlīnijas, saskaņā ar kuriem tiek veikta vai nu programmu novērtēšana, augstskolu novērtēšana, kā arī novērtētāju novērtēšana, un no šāda skatu punkta arī, teiksim, izriet visi šie jautājumi, par kuriem mēs cenšamies runāt – par augstākās izglītības kvalitāti. Jautājumi, kas tiek citreiz piesaistīti pie augstskolu, teiksim, vai augstākās izglītības kvalitātes... nu, viņi var būt citreiz pretrunīgi. Šajā pašā 2017. gadā, piemēram, vērtējot studiju programmas, bija studiju virziens, kurš netika... nu, vienā no valsts dibinātajām augstskolām nesaņēma atbilstošu vērtējumu tāpēc, ka ārvalstu eksperti norādīja uz resursu nepietiekamību. Šobrīd no vadlīnijām, programmu izvērtēšanas vadlīnijām, finanšu un resursu pietiekamība vai nepietiekamība ir izņemta kā kritērijs, jo, vadoties un stingri ņemot vērā finansēšanas problēmas, tas varētu apdraudēt, es domāju, vienas lielas daļas Latvijas augstskolu programmu izvērtēšanu, ja mēs atstājam šādu kritēriju un ārvalstu eksperti godprātīgi, teiksim, izdara šos vērtējumus. Līdz ar to, protams, arī citu kritēriju klātbūtne citās studiju programmās ne vienmēr automātiski nozīmē, ka mēs varam ekstrapolēt šo vērtējumu uz tām programmām, kuras ir paredzētas īstenot svešvalodā.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies.

Tad tagad nedaudz citi jautājumi par mazliet atšķirīgu tēmu. Tad atkal tās normas, kas ir apstrīdētas šajā lietā, viņas paredz vienu regulējumu saistībā ar tām svešvalodām, kas ir Eiropas Savienības dalībvalstu valodas, un tad regulējumu, kas ir saistīts ar valodām, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstu valodas, un tātad šis pēdējais regulējums ir daudz, daudz striktāks vai, teiksim, ierobežojošāks.

Pēc tam es uzdošu arī jautājumu tieši saistībā ar šīm te valodām, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstu valodas, bet vispirms es vēlētos pajautāt, kāda ir jūsu attieksme? Vai jūs uzskatāt, ka tas ir pareizi vai nepareizi... ja jūs to atbalstāt, tad kāds būtu tas loģiskais skaidrojums, kāpēc tas ir nepieciešams?

A. Teikmanis.

Jā. Šajā gadījumā, protams, man nav precīza Augstākās izglītības padomes mandāta paust savu viedokli par Eiropas Savienības valstu valodām. Es varu tikai paust savu personisko viedokli, ka man liekas, ka tas ir nepareizi, ka augstskolu akadēmiskā brīvība tiek regulēta izejot no dokumenta, kura mērķis nepavisam nav regulēt akadēmisko brīvību.

Es te atkal gribu piesaukt regulu Nr. 1, kas ir izdota 1958. gadā, ar kuru tiek regulēta savulaik valodu izmantošana Eiropas ekonomiskajā kopienā, kas pēc tam paliek par... vairākkārtīgi ir mainīta un, protams, pēc 1993. gada, kad tiek izveidota jau Eiropas Savienība, paliek par Eiropas Savienības regulu, kas regulē valodu izmantošanu. Bet šajā regulā nekas nav paredzēts tam, lai ar tās palīdzību... nu, regulētāji pārraudzītu to, kā valsts valoda tiek izmantota augstskolās vai akadēmiskajā telpā. Man liekas, ka daudz godīgāk ir, ja mēs, runājot par šo regulējumu, būtu skaidri un nepārprotami pateikt, ka mēs vēlamies, lai viena no šīm svešvalodām, kas tiek izmantota, ir angļu valoda kā starptautiskās zinātnes valoda, jo arī mēs, kad veicām pārskatu par to, kādas svešvalodas tiek lietotas Latvijas augstākās izglītības telpā, kādas ir akreditētās studiju programmas citās Eiropas Savienības valstu valodās, nu... Tātad, šobrīd pārskatot datu bāzi, mums ir viena studiju programma lietuviešu valodā, divas studiju programmas ir somu valodā, četras studiju programmas spāņu valodā, sešas studiju programmas vācu valodā un visas šīs studiju programmas ir studiju virzienā valodu un kultūras studijas, dzimtās valodas studijas un valodu programmas, atskaitot vienu vācu valodas studiju programmu, kas ir tulkošana. Līdz ar to mums nav piemēra, ka Eiropas Savienības valstu valodas tiktu lietotas, teiksim, tādās studiju programmās kā, piemēram, kas ir saistītas ar dabas zinātnēm, inženiertehniskajām zinātnēm, datortehnoloģijām vai kādām citām, kas arī tā kā ir pašsaprotami, jo šobrīd, protams, ka galvenā informācija visās šajās zinātnēs ir angļu valodā. Un līdz ar to, protams, arī, teiksim, ja mēs raugāmies uz šo kopējo studiju programmu skaitu, mums šobrīd kopumā tiek īstenota 381 studiju programma angļu valodā vai arī ir studiju programmas, kur vienlaicīgi tiek īstenotas gan latviešu, gan angļu valodā. Tā kā...

Jā, pareizi. Vēl bez tām minētajām ir 6 franču valodā, 2 igauņu valodā, 3 studiju programmas itāļu valodā un tās visas, tātad, kā jau minēju, ir tātad valodu un kultūras studijas, dzimtās valodas studijas.

Ja runā par ārpus Eiropas Savienības valstu valodām, tad šobrīd ir 38 studiju programmas, kas tiek īstenotas krievu valodā, no kurām 6 ir valodu un kultūras studijās, līdz ar to kuras tad tiks īstenotas tālāk arī pēc šī likuma normas stāšanās spēkā, kas ir atlikts... bet nu...

I. Nikuļceva.

Un kas ir ar tām atlikušajām, ja es drīkstu jautāt, krievu valodā? Tās ir tās, kuras vairs netiks turpinātas?

A. Teikmanis.

Tās ir tās, kurās studijas turpinās tikai tāpēc, ka tajās ir vēl iestājušies studējošie un līdz brīdim, kad, saskaņā ar pārejas noteikumiem tās var tātad darboties un tad, cerams, ka līdz tam laikam augstskolas izpildīs savas saistības pret studējošajiem.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies.

Tā. Tad turpinot šo te tēmu par tām valodām, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstu valodas. Nu, kā man šķiet, tad tomēr tieši šajā aspektā Augstskolu likuma 56. pants ir ļoti, ļoti ierobežojošs, jo kopīgās studiju programmas ir tikai Eiropas Savienības valodās, starptautiskajos līgumos noteiktajos gadījumos – tikai Eiropas Savienības valodās, un tāpat citām valodām ir tikai kultūras un valodu studijas, un arī ar šo te nosacījumu, ja studiju virzienā visas programmas ir akreditētas ar „labi” un „izcili”.

Un tad arī man ir lūgums paust Augstākās izglītības padomes viedokli, kā jūs uzskatāt, vai nu, ņemot vērā, ka... nu, labi, valstī ir, protams, jāaizsargā valsts valoda un varbūt jāspēr kādi pozitīvi soļi, bet ar visu to, vai jūs saskatāt to samērīgumu? Kā jūs vērtējat? Vai jūs arī uzskatāt, ka tas ir pārlieku ierobežojošs? Vai jūs uzskatāt, ka tas ir pieņemami?

A. Teikmanis.

Nu, kā jau arī minēju, mūsu pamatpozīcija ir tāda, ka mēs uzskatām, ka akadēmiskās brīvības pamatprincips būtu, ka augstskola pati lemj par šīm te studiju valodām. Tam tā kā būtu jābūt vienam no pašiem tiem pamatprincipiem, uz to raugoties. Un, protams, jautājums par to, kuras un kādas valodu telpas mēs attīstām vai ierobežojam, nu, uz tām... droši vien, ka uz šo jautājumu būtu jāskatās stratēģiski. Es nezinu.

Viena no prognozēm ir izteikta par to, ka apmēram pēc kādiem... noteiktu gadu laikā... līdz kādam 2030. gadam pietiekami daudz publikācijas dabas zinātnēs būs ķīniešu valodā, piemēram. Tas nozīmē, ka, ja mēs gribēsim saglabāt konkurētspēju un zināt, kas un kādā veidā attīstās kādā noteiktā zemeslodes pusē, mums būs jāzina un jāiepazīstas jau ar šīm valodām. Vai tas nozīmē prezumatīvi, ka mums būtu jāattīsta dabas zinātņu studijas ķīniešu valodā vai kā tālāk? Domāju, ka tas ir šobrīd tāls jautājums, bet attiecībā uz krievu valodas izmantošanu... iespējams, ka tas ir neizmantots stratēģiskas ietekmes jautājums, kuru mēs esam palaiduši garām 30 gadu laikā, veidojot savu mīksto ģeopolitisko intervenci mūsu austrumu kaimiņa tādā ideju telpā, nodrošinot šeit studijas un tajā pašā laikā paužot rietumnieciskas, eiropeiskas un liberālas vērtības un iekļaujot šajās te studiju programmās, faktiski savā veidā veidojot to, ko sauc par karu... par cīņu par prātiem un sirdīm, tā teikt. Iespējams, ka kādā citā pagriezienā vai pie citas atkal politikas, ko mēs īstenotu austrumu virzienā, mēs tad arī mainītu šo pozīciju. Savukārt šobrīd šķiet, ka mēs mēģinām ieņemt ļoti defensīvu pozīciju attiecībā pret šo valodu izmantojumu un droši vien uz to mums ir jāskatās tādā jau plašākā kontekstā, arī mūsu vēstures kontekstā.

Mums liekas Augstākās izglītības padomē, ka aktīvi, pozitīvi soļi latviešu valodas stiprināšanā vienmēr būs ar lielāku pozitīvu ieguvumu, ar lielāku pozitīvu rezultātu.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies.

Un tad laikam tas man būs tad arī... tuvojos jau beigām, pēdējais jautājums, cerams... Un jautājums ir tāds vairāk... kā jūs redzat to faktisko situāciju? Varbūt tur ir arī kāds, es nezinu, spekulācijas moments... nu, ja pieņemsim, ka šis Augstskolu likuma 56. pants nepastāvētu vispār un tiktu atstāti jebkuri ierobežojumi valodu izvēlē studiju procesā un katra augstskola var izvēlēties pasniegt kādā vien valodā vēlās... Sakiet, kāda ir jūsu prognoze? Vai kaut kas būtiski mainītos? Vai latviešu studenti gribētu iet studēt tā kā programmās, kas būtu citās valodās? Vai pēc tā vispār būtu pieprasījums? Nu, arī no jūsu atbildes es sapratu, ka tik un tā visdrīzāk būtu tad angļu valoda, latviešu valoda un tās valodu kultūras studijas. Bet, nu, nesakot jums priekšā... kāda tad būtu jūsu vīzija, ja nebūtu vispār nekādu ierobežojumu? Kā izskatītos mūsu augstākā izglītība no to studiju valodas griezuma?

A. Teikmanis.

Jā, paldies par šo jautājumu.

Nu, savā veidā, teiksim, šo savu vīziju es varētu veidot ekstrapolējot manas empīriskās zināšanas, kādas ir bijušas līdz tam. Augstākajā izglītībā es šobrīd darbojos jau 30 gadus, izglītībā kā tādā jau 31 gadu.

Atceros procesu 90. gadu sākumā, kad mums praktiski nepastāvēja nekādas regulācijas augstākās izglītības jomā, bija tikai Izglītības likums, 1992. gadā augstskolas izsniedza diplomus, balstoties tikai vienā dokumentā – Izglītības un zinātnes ministra atsūtītā vēstulē, ka tās ir tiesīgas izsniegt diplomus. Augstskolu likums stājās spēkā 1995. gadā, tad sākās šīs te regulācijas un sākotnēji šīs regulācijas patiesībā pat visi uzņēma ļoti pozitīvi, jo beidzot bija kaut kādi likumi, kaut kādas normas, pie kurām pieturēties. Diezgan ātri jau līdz 90. gadu beigām mēs saskārāmies ar arvien jauniem un jauniem regulējumiem, katrs no kuriem palika kontrolējošāks un birokrātiskāks un nu tas nu nebūt nepadarīja to procesu vieglāku vai vienkāršāku.

Bet tas, ko es personiski atceros, ir šis brīdis, 1991.-1992. gads, kad, mainoties sabiedriski politiskajai iekārtai, regulējumu nav nekādu, bet augstskolu pasniedzēji tik un tā nāca uz nodarbībām, studējošie nāca uz nodarbībām. Visi cilvēki, kas bija iesaistīti procesā, godprātīgi pildīja savus pienākumus, jo tas balstījās nevis regulējumos un likumos, tas balstījās viņu cieņā un pašcieņā, viņu profesionālajā godprātībā, viņu profesionālajā pašcieņā un tajā, ka viņi ievēroja tos standartus, kādēļ viņi bija izvēlējušies šo darbību. Es domāju, ka saglabātos pietiekami nozīmīgs segments valsts

valodā, kas tiktu īstenots, un, ja mēs... nu, kaut kādā veidā modificētu arī, teiksim, šos te zinātnes politikas jautājumus, lielākā mērā respektējot arī, teiksim, tos pētījumus un publikācijas, un populāri zinātniskās publikācijas latviešu valodā, tas arī droši vien atstātu pozitīvāku iespaidu uz to, ka akadēmiskā latviešu valoda ienāktu vairāk un tiktu izmantota sadzīvē, komunikācijā, tajā skaitā runājot par jaunākajiem atklājumiem zinātnē, tehnikā, kur bieži vien mēs saskaramies ar terminu un definīciju trūkumu, kas automātiski piesārņo mūsu valodu ar nevajadzīgiem anglicismiem. Es pats arī esmu vainīgs pie tā citreiz, runājot par kādiem jautājumiem intervijās, gluži vienkārši nav tajā brīdī atbilstošas definīcijas latviešu valodā un nākas lietot svešvalodas aizguvumus.

I. Nikuļceva.

Labi. Paldies par atbildi.

Tad mums vairāk nebūs jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā, godātā tiesa, būs.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Sakiet, lūdzu... vispirms tāds tehniskas dabas jautājums. Sakiet, lūdzu, apstrīdētie Augstskolu likuma grozījumi 56. pantā, kad tika izskatīti Saeimas atbildīgajā komisijā, vai jums bija iespēja piedalīties un izteikt savu viedokli par šo grozījumu saturu?

A. Teikmanis.

Droši vien, ka, jā. Nu, šobrīd tas tad man būtu jārestaurē, kura brīdī un kuri šie grozījumi ir, jo šis likums tika grozīts vairākkārtīgi, bet, nu, Augstākās izglītības padomes pārstāvji izmanto iespējas parasti piedalīties Saeimas komisijas sēdēs.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Tad vēl. Jūs savā uzrunā runājāt par akadēmisko brīvību un minējāt arī augstskolu autonomiju. Vai es pareizi saprotu, ka tā kā Augstākās izglītības padomes ieskatā šī akadēmiskā brīvība un augstskolu autonomija saistībā ar valodu lietojumu

kaut kādā mērā ir tā kā absolūta, respektīvi, ka augstskolas pašas un tikai un vienīgi ir jānosaka valodu jautājumi, ir jāizlemj, likumdevējs nevarētu, piemēram, iejaukties šajā jautājumā un tomēr stiprināt valsts valodas lietojumu.

A. Teikmanis.

Es negribētu teikt, ka likumdevējs nevarētu iejaukties. Likumdevējs, pārstāvot sabiedrību, protams, ka pamatoti var kaut kādus jautājumus regulēt un noteikt, bet nu katrā ziņā šīs diskusijas pirms visiem šiem grozījumiem, es atceros kā ārkārtīgi īsas, saraustītas un tur nebūt tas nebija tāds izvērsts, kur tika aplūkoti visi šie jautājumi visos iespējamajos aspektos. Saeimas Izglītības kultūras un zinātnes komisijas sēdes tomēr ir ierobežotas laikā, un skatot likumu grozījumus parasti ir jāvadās no tā laika reglamenta un ne vienmēr un ne visiem sēdes dalībniekiem arī tiek piešķirts vārds pārrunāt un izrunāt visus šos jautājumus. Tā kā, protams, jautājums ir par šo te, pirmkārt, iesaisti šajā procesā, otrkārt, par to, ka... nu, es nezinu, vai tas ir šīs te tiesas šobrīd uzdevums, bet, lai ilustrētu šo pozīciju, lai tā mums nešķistu voluntāra, ka Augstākā izglītības padomes... mēs arī iepriekšējai Saeimai esam iesnieguši un droši vien arī šai iesniegsim grozījumus Augstskolu likumā, kas ir specifiski orientēti tieši uz akadēmiskās brīvības jautājumiem, uzskatot, ka pašreizējā regulācija Augstskolu likumā attiecībā uz akadēmisko brīvību ir nepietiekama un neatspoguļo mūsdienīgus priekšstatus par akadēmisko brīvību. Jautājums par to, vai akadēmiskā brīvība attiecas vai neattiecas arī uz valodas izmantojumu, protams, ir diskutējams jautājums. Bet, kā jau savā uzrunā norādīju, akadēmiskās brīvības jēdziens pats par sevi ir daļa no akadēmiskās tradīcijas, tāpat arī dažādu valodu izmantojums augstskolu augstākajā izglītībā, arī ir daļa no šīs te akadēmiskās tradīcijas. Tā kā mums nāktos diskutēt arī šajā griezumā.

S. Bērtaitis.

Labi.

Vai tas, ka likumdevējs Augstskolu likumā ir pieļāvis, ņemot vērā šo 56. panta regulējumu, ka tiek veidotas studiju programmas, kurās piedalās ārzemju studenti un attiecīgi visas šīs programmas tiek veidotas, nu, tāpat, šim ārvalstu studentam saprotamā valodā, pēc būtības jūsu skatījumā tas nav nekas, kas būtu problemātisks. Valsts atver šīs studijas ārvalstu studentiem un šīs studijas pilnībā nodrošina... ar šo studiju programmu pilnībā nodrošina ārvalstu studentiem saprotamā valodā.

A. Teikmanis.

Nu, katrā ziņā, protams, tā līdz šim ir bijusi prakse. Un, ja es vien saprotu pareizi jūsu jautājumu, tad tas ir šajā gadījumā vērsts uz studijām angļu valodā vai arī...

S. Bērtaitis.

Jā, piemēram.

A. Teikmanis.

Nu, studiju programmas angļu valodā šobrīd ir vairāk vai mazāk vispār atzīta prakse gandrīz vai visās Eiropas Savienības valstīs, kur paralēli studijām attiecīgajā valsts valodā ir arī studiju programmas angļu valodā, īpaši pēc Lielbritānijas izstāšanās no Eiropas Savienības virknē Eiropas Savienības valstu faktiski paplašināja studiju programmu loku angļu valodā. Līdz ar to gan iesaistoties augstākās izglītības eksportā, gan vienlaicīgi arī mudinot studējošos no citām Eiropas Savienības valstīm izvēlēties nevis Lielbritāniju, bet izvēlēties kādas citas Eiropas Savienības valstis, tā kā veicinot iekšējo akadēmisko mobilitāti.

S. Bērtaitis.

Skaidrs.

Sakiet, lūdzu, tad nākamais jautājums. Likumdevējs ir izvēlējis saistīt svešvalodu, tātad atļauju studiju programmu veidot citā valodā... nu, ja neskaita valsts valodu, sasaistot to ar tātad augstskolu darbības kvalitāti. Vai jums ir principiāli iebildumi pret šo saistību ar kvalitāti? Jo, nu, vismaz jūsu paskaidrojuma rakstā no pieaicināta viedokļa varēja just, ka tā kā ir zināmi iebildumi pret šo saistību?

A. Teikmanis.

Jā, kā jau es norādīju, tad šajā gadījumā, protams, es runāju par sasaisti ar kvalitāti un tika izvēlēts tikai viens no principiem, turklāt diskutējams princips. Un, kā jau minēju, teiksim, no manas tīri pilsoniskās pozīcijas viedokļa, es vēlētos, lai studijas valsts valodā drīzāk tiktu saistītas ar augstākas kvalitātes programmām, nevis to noteikt kā tādu principu, ka tas ir tieši paredzēts uz augstākās izglītības eksportu. Bet, runājot par augstākās izglītības kvalitātes novērtējumu, nu, šobrīd man liekas, ka tas jau arī ir tā kā vispār pieņemts. Tajā skaitā arī Augstskolu likuma pārejas noteikumos ir ietverta norma, līdz kuram brīdim Izglītības un zinātnes ministrijai ir jāizstrādā konceptuāls redzējums par pāreju uz institucionālo akreditāciju. Protams, institucionālā akreditācija paredzēs citus principus un citus kritērijus, un arī šī norma par studiju novērtējumu ar „labi” vai „izcili” faktiski, nu, nebūs vairs daļa no tās informācijas, kas būs institucionālās akreditācijas rezultātā. Līdz ar to faktiski kaut kādā ziņā šobrīd diskutējam par Augstskolu likuma normu, kuru gan pats likumdevējs, gan arī politikas veidotāji – Izglītības un zinātnes ministrija – ir iecerējuši mainīt vai no kuras ir iecerējuši atteikties un tāpēc man liekas, ka arī šobrīd vairs nav tā kā... nebūtu lietderīgi vairs šo normu uzturēt spēkā.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Un pēdējais jautājums. Sakiet, lūdzu, vai Augstākās izglītības padome ir praksē novērojusi kādus trūkumus vai problēmas mazākumtautību pārstāvju piekļuvei augstākās izglītības jomai?

A. Teikmanis.

Mums nav bijusi šāda funkcija, jo mēs neesam monitorējuši šo jautājumu.

S. Bērtaitis.

Vai tas jūsu...

A. Teikmanis.

Līdz mums nav atnākusi šāda informācija. Protams, ka jums ir taisnība, citreiz mēs saņemam iesniegumus no iedzīvotājiem visdažādākajos jautājumos saistībā ar augstāko izglītību un, ja ir kaut kādi jautājumi, kas ir piekritīgi citām institūcijām, tad mēs pārsūtām citām institūcijām vai sniedzam atbildes attiecīgi Iesniegumu likuma paredzētajā kārtībā, bet laikā, kad es esmu bijis priekšsēdētājs, Augstākās izglītības padomes, es šāda veida informāciju neatceros, ka mēs būtu saņēmuši par šāda veida piekļuves problēmām, tāpat arī no savas pieredzes iepriekšējos divos sasaukumos pirms tam Augstākās izglītības padomē, arī tā kā neatceros, ka būtu bijušas kādas individuālas sūdzības, kas būtu atnākušas. Bet, protams, mēs esam diskutējuši par šiem grozījumiem, par kuriem mēs šobrīd arī runājam Satversmes tiesā un Augstākās izglītības padome ir uzklusējusi augstskolu, tajā skaitā privāto augstskolu pārstāvju viedokli un privāto augstskolu pārstāvis jau arī ir viens no Augstākās izglītības padomes locekļiem. Līdz ar to lietas kursā par šiem grozījumiem esam bijuši, bet individuālu personu iesniegumus mēs neesam saņēmuši, iespējams tāpēc, ka Augstskolu likums arī neparedz šādu funkciju un tāpēc arī varētu būt iemesls, ka līdz ar to arī neviens mums nav šādus iesniegumus sūtījis.

S. Bērtaitis.

Paldies. Vairāk jautājumu nav.

A. Teikmanis.

Paldies.

A. Laviņš.

Teikmaņa kungs, paldies jums par dalību tiesas sēdē. Paldies par sniegtajām izvērstajām atbildēm uz tiesnešu un lietas dalībnieku uzdotajiem jautājumiem. Novēlēšu jums jauku dienu un varat doties dienas iecerētajās gaitās.

A. Teikmanis.

Paldies augsti godājamajai tiesai. Paldies, ka uzklausi un novēlam pieņemt taisnīgu un Latvijas interesēm atbilstošu spriedumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpinām tiesas sēdi ar nākamo pieaicināto personu uzklaušīšanu. Nākamā pieaicinātā persona ir Rektoru padome. Un šajā tiesas sēdē šo institūciju pārstāvēs tās ģenerālsekretārs Jānis Bernāts.

Jā, Bernāta kungs, redzu, esat ieradies.

Personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

L. Stutāne.

Dokumenti ir pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies.

Bernāta kungs, aicinu jūs sniegt Satversmes tiesai viedokli. Lūdzu!

J. Bernāts.

Godājamā tiesa!

Pirmkārt, paldies par Rektoru padomes piesaistīšanu un iespēju mums paust augstskolu pārstāvju skatījumu.

Mēs viedokli esam paiduši arī rakstveidā un līdz ar to es neatkārtošu visu to, bet atsevišķi uzsvāri tomēr būs ar atsauci uz šo sniegto viedokli, uzsverot tajā būtiskāko un, protams, ka arī šīs lietas izskatīšanas gaitā, kurai es attālināti sekoju, un arī šī gada laikā ir vairāki jaunumi.

Nu, pirmkārt, pilnībā ir jāpiekrīt vairākiem runātājiem, kas uzsvēra, ka apstrīdētās normas ir pieņemtas ar likumu, tām ir leģitīms mērķis, kas arī ir apliecinājies vakar un šodien izskatot lietu.

Trīs aspekti, kurus vēlētos uzsvērt. Pirmkārt, vēlamies vārst uzmanību uz to, ka, mūsaprāt, normas ir pieņemtas nepilnvērtīgā likumdošanas procesā, lielā steigā.

Grozījumi Augstskolu likumā, ar kuriem 56. pants ir izteikts jaunā redakcijā, tika pieņemti 2021. gada 8. aprīlī kā steidzami divos lasījumos. No likumprojekta

materiāliem ir redzams, ka komisija projektu iesniedza kā komisija, lai gan ir redzams, ka to ir izstrādājusi... sākotnējo versiju ir izstrādājusi Izglītības ministrija. Tātad komisijas iesniegts ir 24. martā. No 24. marta līdz 8. aprīlim ir apmēram divas nedēļas, tām var pieskaitīt vēl vienu nedēļu pirms šīs formālās iesniegšanas, kad notika arī diskusijas Saeimas komisijā. Nu, mūsaprāt, priekš tik nozīmīga jautājuma un priekš tik ilga laika, kas bija dots, ko Satversmes tiesa deva Saeimai no 2020. gada jūnija līdz 2021. gada 1. maijam, tas ir gandrīz gads, šīs trīs nedēļas bija nepietiekamas. Pie tam jāuzsver, ka šīs trīs nedēļas nenotika diskusijas tādā diskusiju formātā, jo formāli sēde uzliek savus ierobežojumus. Protams, ka tur ir ierobežots izteikšanās laiks, protams, ka ir arī šī, nu... teiksim tā, neformālā nostāja. Tad, kad ministrija kaut ko jau ir iesniegusi, tad ministrijai ir ļoti grūti piekāpties un atkāpties no savas pozīcijas, kas ir apliecināta ar amatpersonu parakstiem un līdz ar to šīm diskusijām ir savi ierobežojumi. Un var redzēt, ka... nu, teiksim, tas, pret ko mums ir visvairāk iebildumu, pret šo te pieeju par to, ka tiek prasīts „izcili” un „labi” visā virzienā, ka šī ideja jau ir IZM sākotnējā vēstulē, kas iesniegta marta vidū komisijā.

Jāatzīst, ka iesaistītās personas norādīja uz dažādiem apstākļiem, kas it kā esot bruģējuši ceļu šiem grozījumiem. Tika pieminēts Izglītības ministrijas ziņojums ar ierobežotas pieejamības statusu, kas nav publiski pieejams, pieņemts zināšanai, pieņemts Ministru kabinetā 2020. gada augustā. Tika minētas neformālas dabas sarunas, kas nav protokolētas, tomēr it kā notikušas 2020. gada nogalē un 2021. gada sākumā. Izglītības ministrijas pārstāvji atsaucās pat uz Valsts valodas pamatnostādņiem, kas pieņemtas 2021. gada augustā. 2021. gada augustā – tātad, pāris mēnešu pēc Satversmes tiesas spieduma, kad vēl normu redakcijas nebija. Un visbeidzot atsauces bija pat uz doktorantūras ziņojumu 2019. gada nogalē, tas ir, pat vēl pirms Satversmes tiesas 2020. gada jūnija sprieduma.

Nu, manā ieskatā visi šie apsvērumi nav saistīti ar grozījumu saturu, proti, nepieciešamību izpildīt Satversmes tiesas 2020. gada jūnijā pieņemto spriedumu.

Mūsaprāt, likumdevējam tika dots pietiekami ilgs laiks jauno normu izstrādei, un sasteigtā grozījumu pieņemšana dažu nedēļu laikā nav attaisnojama. Šeit visā mūsu valstī būtu nepieciešams kāds sistēmisks risinājums, lai netiktu izrādīta šāda necieņa pret likumu, necieņa pret Satversmes tiesas spriedumiem, to pieņemot sasteigtīgi, īsi pirms dotā termiņa beigām.

Uz to ir norādījis arī Valsts prezidents savā vēstulē ministrei Šuplinskai un komisijas priekšsēdētājam Ašeradenam. Necitēšu garo, ja nemaldos, 13 lapas Valsts prezidenta vēstuli, bet, piemēram, 2. lapā tur ir skaidri parādīts, ka prezidents saka, ka viņš izsludina šos grozījumus tikai tāpēc, ka Satversmes tiesa ir devusi 1. maiju kā termiņu un, ja prezidents grozījumus neizsludinās, tad būs vakuums, kas būs vēl sliktāk un labāk tad izvēlēties šo ceļu. Šāda kritika nav bieža prakse ne tikai mūsu nozarē, bet kopumā vispār.

Runājot par ekspertu iesaisti šajā procesā Saeimas komisijas darbā, te mēs likumdevējam nevaram neko pārnest. Augstskolu pārstāvji patiešām ir bijuši uzklauti gan iepriekšējā sasaukumā, gan šajā, to lielā mērā atvieglo arī šis te attālinātais sēžu formāts, saites mēs saņemam un sēdēs piedalāmies, bet, kā jau teicu, tad, kad šis te jautājums nonāk formālā izskatīšanā, tad tā diskusija jau ir tāda ļoti formāla, jo tev tiek dots laiks, noteikts dažas minūtes un tev tajās ir jāspēj pārliecināt visa komisija, visi klātesošie par to, ka šis iesniegtais projekts ir ar trūkumiem. Protams, arī no Saeimas komisijas materiāliem ir redzams, ka augstskolu pārstāvji ir piedalījušies šajās sēdēs.

Kas attiecas uz ministriju, tad tur šī sadarbība nav bijusi tik cieša un martā iesniegtā vēstule komisijā bija nozarei diezgan liels pārsteigums un tādu mēs negaidījām. Atliek secināt, ka ministrija, tas ir mans subjektīvs secinājums, protams, ka Izglītības ministrija visu Satversmes tiesas doto laiku, tas ir gandrīz gads no 2020. gada jūnija līdz 2021. gada martam, kad iesniedza, ministrijai bija citas prioritātes un te arī grūti pārnest kaut ko Izglītības ministrijas ierēdņiem, kas vakar klāstīja ministrijas pozīciju. Acīmredzot šis laiks... un šis laiks pilnībā sakrīt ar citu grozījumu virzību, proti, par augstskolu tipoloģiju, par augstskolu pārvaldību, kas aizņēma ļoti daudz laika gan komisijai, gan arī ministrijai. Šis laiks tiešām tā arī sakrīt, 2020. gadā šie paralēlie grozījumi ir pieņemti pirmajā lasījumā un 2020. gada rudenī tika sākts otrais lasījums, un trešais ir 2021. gada jūnijs. Tas, protams, nav attaisnojums, tas ir vienkārši subjektīvs vērtējums, kādēļ varētu būt šī pārslodze un prioritātes citas, nevis Satversmes tiesas sprieduma izpilde.

Otrs aspekts, uz ko vēlamies vērst uzmanību, ka Rektoru padome atbalsta vispārējo principu studiju programmu svešvalodās īstenot Eiropas Savienības valodās, šāda pieeja ir nostiprināta ir nesenajā 2023. gada februāra Satversmes tiesas spriedumā. Jāpiebilst, ka mēs mūsu rakstiskajā viedoklī atsaucāmies uz Eiropas Universitāšu asociācijas 2017. gada ziņojumu par universitāšu autonomiju Eiropā, kopš tā laika ir iznācis jauns šā gada martā ir angļiski „University of Autonomy in Europe IV. The Scorecard 2023” un šajā jaunajā vērtējumā mēs esam salīdzinoši zemā vietā tā sauktajā akadēmiskajā autonomijā. Ja citās autonomijas sadaļās personāli jeb organizācijas autonomija, mēs kā valsts, kā mūsu sistēma, tiek vērtēta salīdzinoši augstu jeb viduvēji, tad šeit mēs esam diezgan zemu – 22. vieta no 35 izvērtētajām augstākās izglītības sistēmām. Šis dokuments ir publiski pieejams Eiropas Universitāšu asociācijas mājaslapā.

Trešais. Šis ir mūsu ziņojuma... mūsu rakstiskā viedokļa būtiskākais aspekts... Mēs uzskatām, ka prasības par studiju programmu novērtējumu „labi” vai „izcili” 56. panta ceturtais daļas 2. punkts un piektā daļa... uzskatām tās par augstskolu autonomiju nepamatoti ierobežojošām. Protams, mēs varētu pastāvēt uz pilnīgu augstskolu autonomiju, ka augstskolas ir pašas tiesīgas izvēlēties valodu un jāatzīst, ka lielā daļā Eiropas valstu... lielākajā daļā no šo izvērtēto Eiropas augstākās izglītības

sistēmu ir augstskolām šādas tiesības pašām izvēlēties valodu. Mazākumā valstu ir ierobežojumi un piekrišanu šai diskusijai par līmeņiem, ka, jo augstāks līmenis, jo šo ierobežojumu ir mazāk. Tā tas parasti ir. Bet, protams, katrā valstī ir sava vēsturiskā situācija, sava faktiskā situācija un to varbūt šeit nediskutēšu.

Satversmes tiesa 2020. gada 11. jūnija spriedumā ir ietvērusi būtiskus secinājumus par akadēmisko brīvību un augstskolu autonomiju. Un šajā kontekstā, runājot par 56. panta ceturtās, piektās daļas normām, mēs uzskatām šīs prasības par nepamatotām, nesamērīgi ierobežojošām vairāku iemeslu dēļ.

Novērtējums „labi” vai „izcili” prasīts ne tikai svešvalodā īstenojamai programmai... un atkal es neko jaunu nepateikšu, tas jau tika pieminēts, bet visam vai nu virzienam, vai arī visai šai tematiskajai jomai. Mēs vēl varētu piekrist, ka mēs uz āru nelaižam programmas, kas ir slikti novērtētas. Bet kāpēc to attiecināt uz visu virzienu? Mēs to norādījām Saeimas komisijā, mūs neviens neklausījās. Neredzu tam pamatojumu. Un šeit mēs saskatām to ierobežojumu, proti, ka šī viena programma lielākā virzienā var ierobežot gan studentu tiesības uz izglītību, gan augstskolu autonomiju iespēju īstenot programmas. Piemērs ar virzieniem. Virzieni, kā jau ministrijas pārstāvji teica, var būt gan lieli, gan mazi. Var būt viena programma virzienā, bet varbūt arī padsmi, un lielāki virzieni ir tuvu trīsdesmit programmām. Un, ja viena maza programma tiek atzīta par viduvēju, tad visas šīs programmas ir jāslēdz. Protams, var meklēt kaut kādus apkārtceļus, slēgt to vienu programmu vai virzīt virzienu no jauna. Sistēmā nav arī paredzētas iespējas pārskatīt šo vērtējumu. Tas arī tika minēts kā.. iedodot šo te akreditācijas lēmumu uz sešiem gadiem, nav paredzēta procedūra, ka var iet pēc jauna vērtējuma, tad ir jāskatās no jauna šī procedūra, pārvērtēšana nav iespējama šajā sistēmā.

Tātad vēlreiz. Ja viena programma ir slikti novērtēta, jā, slēdzam.

Es gan gribu teikt, ka augstskolas arī nesniedz sliktas programmas. Nu, šis te vērtējums.. es domāju ir nedaudz pārspīlēts... nedaudz pārspīlēts ar to, ka viduvējas varētu būt sliktas programmas. Ja mēs paskatāmies, ko nozīmē „viduvējs”, tad tur ir lietots, kā arī tiesībsarga pārstāve atsaucās, tad programmas, kuru trūkumus var novērst akreditācijas periodā. Pavisam sliktas, ticiet man... nenes neviens uz akreditāciju. Ja trūkumus var novērst, tad tas ir viduvēji. Un, tā ka šī te negatīvā konotācija, kas nāk līdzī šim vārdam, es domāju, ka tas ir vairāk emocionāls vērtējums, ka tīri formāli šīs te programmas, kas ir arī viduvēji novērtētas, būtu pieļaujamas, varētu arī formulēt šo normu tādējādi, ka tikai tās, kas ir „vāji”, ka tās... mums aizliegts ir nodarboties ar izglītības eksportu tādām programmām.

Bet te atkal ir vietā jautājums par latviešu valodā īstenojamām programmām. Ļoti pamatots jautājums – kā tad tā. Mēs tad uz āru tikai labas programmas rādām un iekšēji mums ir vienalga. Nu, šādu pieeju īsti... ir grūti atspēkot.

Par šīm te abām divām tā sauktajām klasifikācijām. Gan studiju virzieni, gan izglītības tematiskās jomas... jebkurš var atvērt attiecīgajos Ministru kabineta noteikumus. Studiju virzieni ir definēti Studiju virzienu akreditācijas noteikumos, tematiskās jomas ir Izglītības klasifikācijas noteikumos. Tur var redzēt, ka šie te ir radīti klasifikācijas mērķiem un šie te programmu apgabali jeb programmu kopas var būt stipri atšķirīgas. Nu, nav saskatāma loģiska saite, ja viena programma ir novērtēta ar „vāji”, tad liegt tiesības īstenot visā šajā virzienā vai izglītības tematiskajā jomā.

Vēl jāpiebilst, ka... un tas, protams, nav Satversmes tiesas uzdevums vērtēt juridiski tehniskās prasības, bet es gribētu to tādā kontekstā, ka, manuprāt, tas ir novedis arī pie labas likumdošanas principu pārkāpumiem, proti, šī te 56. panta norma ir formulēta, neievērojot juridiskās tehnikas prasības, proti, tajā ir ietvertas atsauces uz zemāka juridiska spēka normatīvā akta, proti, zem Ministru kabineta noteikumiem. Jo šie te vērtējumi „labi”, „izcili”, „viduvēji”, „vāji”... šie te ir definēti Ministru kabineta noteikumos. Likumā ir nosaukti tikai vērtējumi, bet to saturs ir atkarīgs no zemāka juridiska spēka normatīvā akta - Ministru kabineta noteikumiem par studiju virzienu akreditāciju.

Līdz ar to vērtējumu skala ir iekļauta šajos Ministru kabineta noteikumos un šo noteikumu saturu Ministru kabinets pēc IZM vai citas ministrijas ierosinājuma var mainīt pēc saviem ieskatiem. Ja šobrīd ir četru vērtējumu sakala – „izcili”, „labi”, „viduvēji”, „neapmierinoši” un no šiem vērtējumiem tikai divi ir nosaukti likumā, tad šo četru vērtējumu skalu var viegli pārveidot... es nezinu, par piecu vai par desmit vērtējumu skalu, kas pilnīgi apgriez kājām gaisā un pilnīgi izmaina šo te domu.

Un vēl pāris tādas tehniskas lietas noslēgumā. Proti, vēlreiz gribu uzsvērt, ka šis vārds „viduvēji” Ministru kabineta noteikumos ir skaidrots kā tāds, kur tūkumus var novērst. Līdz ar to, ja trūkumi ir novēršami un ekspertu ieskatā tas ir izdarāms, un akreditācijas komisija to akceptē, tad atteikt šādu programmu īstenošanu, mūsaprāt, nav pamata.

Un pēdējais. Apstrīdēto normu ietekmi šobrīd vēl ir grūti novērtēt praksē. Ņemot vērā pārejas noteikumu 57. punktu, kurā ir atsauce uz pārejas noteikumu 48. punktu un 48. punkta 1. un 2. apakšpunkts netika... 1. un 2. apakšpunktā piemērotie studiju virzieni, tātad tika noteikti kā izņēmums un pārejas noteikumu 48. punkta 3. apakšpunktā minētie virzieni ir jāakreditē līdz 2023. gada 31. decembrim, tātad, šobrīd šis ir procesā un tad mēs arī varētu redzēt, kā praksē šie grozījumi ierobežo augstskolu darbību.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Būs tiesnesšu jautājumi.

Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Jā. Paldies, pirmkārt, par viedokli.

Un es gribētu sākt ar to, ko jūs teicāt, ka šo sešu gadu laikā nevar mainīt... ja, pieņemsim, ir programma, kā jūs teicāt, ja augstskola viņu vēlas slēgt, nevēlas viņā investēt... Atbildot vakar uz šo jautājumu, Izglītības ministrijas pārstāvji apgalvoja, ka arī šo sešu gadu laikā var veikt būtiskas izmaiņas un tiesiskais regulējums to pieļauj. Teiksim, tur var mainīt arī šo sešu gadu ietvaros... un tāpēc nav nepieciešama jauna akreditācija.

J. Bernāts.

Jā. Taisnība. Būtiskas izmaiņas būtu jauna valoda, jauna īstenošanas vieta un tamlīdzīgi... šī ir atkal tāda mini kvazi akreditācijas procedūra, kas ir ar ekspertu... mazāku skaitu ekspertu, bet tomēr ar ekspertu novērtējumu. Bet tas ir mainot īstenošanas noteikumus. Paša vērtējuma pārvērtēšana sistēmā nav paredzēta. Varbūt tas ir pareizi, ja iet uz vērtējumu, tad ar to ir jārēķinās tajā termiņā, ko piešķir. Es tikai gribēju ar to vērst uzmanību, ka, ja mēs uzliekam tik lielu slogu uz šo te vienas programmas vērtējumu „viduvēji”, tad būtu loģiski ļaut augstskolai arī šos te trūkumus novērst un tad varbūt šo te vienu programmu pārvērtēt.

Tā kā es ceru, ka mums abiem ir taisnība. Paldies.

A. Kučs.

Nu, jūs iedevāt vismaz izvērstāku skatījumu. Tieši tā. Paldies.

Tad... jā, man bija otrs jautājums. Es jau uzdevu arī kolēģim par šo akadēmiskās kopienas iebildumiem tieši par plašāku svešvalodu lietojumu augstākajos studiju līmeņos. Principā, mums ministrija teica, ka viņa to komisijā nediskutēja šo alternatīvu, jo akadēmiskā kopiena ir diezgan asi iestājusies pret plašāku svešvalodu lietojumu tieši, piemēram, doktorantūras līmenī. Kā no augstskolu puses jūs komentētu šo?

J. Bernāts.

Jā, šis arguments mani pārsteidza, klausoties sēdī, jo 2019. gada nogalē, virzot jaunu ziņojumu par doktorantūru, cik es atceros, un es sameklēju to ziņojumu 2019. gada novembra variants... cik es atceros, diskusijas un iebildumi bija pret to, ka promocijas darbs ir obligāti jāraksta angļu... nu, laikam ES valodās bija. Nē, tomēr angļu valodā... es varu nocītēt... „ņemot vērā, ka jaunais promocijas process paredz divu ārvalstu recenzentu dalību Promocijas padomē, promocijas darbs jāizstrādā angļu valodā vai citā starptautiskās zinātnes valodā, atkarībā no veiktā pētījuma jomas”. Tā kā tas bija saistīts ar to, ka obligāti ir ārvalstu recenzenti. Mums ir daudz un dažādās

jomās šāda vispārināšana un attiecināšana uz visām iespējamām jomām, tajā skaitā... es nezinu, uz latviešu filoloģiju, uz valodniecību vai uz Latvijas vēsturi. Nu, protams, ka sastapās ar iebildumiem un es domāju, ka nevienam nebūtu bijis iebildumu, ja būtu angļu valoda paredzēta kā iespēja, bet, ja tas tika uzspiests kā obligāta un kā vienīgā iespēja, tad šī te reakcija bija saprotama. Vēlreiz. Cik es atceros, to var pārbaudīt medijos, šī te vēstule bija publiska, cik es atceros, galvenokārt iebildumi bija pret promocijas darba valodu. Protams, jāņem vērā, ka promocijas darbs doktora programmā ir lielākā doktora programmas daļa, ir arī teorētiskā sadaļa, bet promocijas darbs aizņem lielāko daļu, līdz ar to šie iebildumi bija tieši pret to, ka tiek šāda prasība izvirzīta.

A. Kučs.

Bet tad, ja es varētu plašāk paprasīt... kāds ir varbūt jūsu vērtējums un skatījums uz to, ka dažādos studiju līmeņos šis svešvalodu lietojums varētu būt atšķirīgs.

J. Bernāts.

Jā, paldies.

Un šis jautājums izskanēja gan šajā lietā, gan arī ir pat spriedumā nocitēta pieaicinātā persona arī iepriekšējos valodas spriedumos, šāda prakse tiešām pastāv manis minētajā šā gada marta Eiropas universitāšu asociācijas apkopojumā par autonomiju. Ir tāds grafiks, kur ir tiesības īstenot valodas bakalaura līmenī 16 valstīs... 16 sistēmās... kāpēc sistēmās? Tāpēc, ka ir Beļģijā divas augstākās izglītības sistēmas un Lielbritānijā četras, tāpēc es saku, ka sistēmas. Tātad, 16 sistēmās universitātes, augstskolas var pašas izvēlēties un 19 sistēmās pastāv... es atvainojos... otrādi... 19 sistēmās augstskolas... tātad vairākumā, 19 sistēmās universitātes var pašas izvēlēties, bet 16 ir ierobežojumi. Savukārt maģistra līmenī šis te skaits mainās par labu augstskolu iespējām, tātad jau 21 pret 14. Tā kā, jā... protams, tāda prakse ir, mums Latvijā tā nav ne pietiekami izdiskutēta, ne arī pārbaudīta praksē, man grūti pateikt, kā tas darbotos, bet, tur ir, protams, savi argumenti, ka latviešu valodai ir jāpastāv pēc iespējas zemākā līmenī tādēļ, lai students, uzsākot būtu gan terminoloģiju, gan materiāli... un tad jau tuvojoties nākošajos studiju līmeņos, viņš jau vērš skatu starptautiski, viņš iesaistās starptautiskajā kaut kādos tīklos, aprītē un publicējas, brauc uz konferencēm un tur šīs prasības var nebūt tik striktas. Tā kā šī nostāja kopumā ir virziens tāds, kurā varētu strādāt.

A. Kučs.

Paldies.

Un vēl viena alternatīva, ko Satversmes tiesa arī norādīja iepriekš spriedumā, bija, ka dažādās jomās arī varētu būt... zinātnes jomās... dažāds svešvalodu lietojums... Kā no universitāšu skatu punkta tas izskatās?

J. Bernāts.

Jā, mēs... es nevarēšu paust visu universitāšu viedokli, bet es īsti neredzu, kā varētu novilkt šo līniju. Kā varētu pateikt un kāpēc pateikt, ka... un es nesaukšu jomas, bet kāpēc jomā A būtu šāda situācija, jomā B un C varbūt kaut kas pa vidu vēl. Kopumā tas, protams, ir labi, ka Satversmes tiesa dod šos te norādījumus likumdevējam, bet nu reizēm likumdevējs šos te norādījumus īsteno un tas ir arī šis gadījums, ka 2020. gada jūnija spriedumā ir norāde, ka varētu ņemt vērā kvalitātes prasības, tad likumdevējs šo reizēm ļoti burtiski pielieto un šajā gadījumā tas ir redzams. Un pat, ja nemaldos, atsaucē bija gan dokumentos, gan arī sēdē... Satversmes tiesa teica, ka mums vajag kvalitātes prasības. Kādas kvalitātes prasības mēs varam izdomāt? Ā... mums taču ir programmu vērtējumi! Tas process kopumā ir daudz, daudz sarežģītāks un es saprotu, ka gribas izvēlēties vienkāršus risinājumus. Augstākās izglītības kvalitāte vispār ir tāds jēdziens, ka par to var diskutēt un tas ir atkarīgs, no kuras puses skatās – no sabiedrības, no darba devēja, no studenta, no vecāku, no visas valsts... tā kā izvēlēts ir vienkāršots risinājums un, protams, vēlreiz, tas ir labi, ka Satversmes tiesa dod šādus norādījumus.

Šis konkrētais pa nozarēm... man ir grūti pateikt. Ja nemaldos, uz Šadurska kungu atsaucās tiesa vai kāds no runātājiem. Man ir grūti pateikt, kā šo varētu pamatot. Es neredzu, ka tādu pamatojumu varētu rast šim te priekšlikumam. Paldies.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumu uzdošanai tiesnesei Anitai Rodiņai. Lūdzu!

A. Rodiņa.

Jā, labdien.

Paldies par jūsu viedokli.

Jūs teicāt, ka tie kvalitātes kritēriji, kādus varētu izmantot ļoti dažādi un no dažādām pusēm varētu skatīties, bet vai jūs varētu minēt kādus konkrētus, kas ir vispār pieņemti, jums zināmi. Visticamāk, ka jums ir arī bijusi debate Rektoru padomē, kādi varētu būt tie augstskolu vērtēšanas kritēriji, kurus varētu ņemt vērā.

J. Bernāts.

Kopumā šāda programmu novērtēšana nav nekas neparasts un tas ir saprotams. Ja mēs pārejam uz virzienu akreditāciju, tad gan valstij, gan studējošajiem, valsts institūcijām var gribēties redzēt, ja virzienā ir 15 vai 30 programmas, tad vai tiešām visas ir tādas, vai ir tomēr kaut kāda gradācija. Tā kā, cik es saprotu, tas dažādās valstīs arī notiek.

Un kopumā ņemot, nu, vislabākais vērtējums, protams, ir ekspertu vērtējums akreditācijā, jo viņi visvispusīgāk izvērtē visus aspektus un balstās uz vispārpieņemtu praksi, kas ir šis Eiropas standarts un vadlīnijas, kas mūsu valstī nav tā kā obligāts likums un augstākajā izglītībā vispār ir daudz tādu mīksto normu, par kurām valstis ir vienojušās, tajā skaitā pieminētajā Boloņas procesa ietvaros, bet tas ir vispār pieņemts un visi to piemēro. Eksperti ir starptautiski, tātad nav pamata šaubām par objektivitāti. Šis ekspertu vērtējums akreditācijā būtu vislabākais rādītājs. Bet ekspertiem vērtējot ir jāzina, kā šis vērtējums tiks izmantots. Ja eksperts atbrauc uz Latviju un zina, ka no viņa vērtējuma, un jebkurš mācībspēks zina, ka vērtējums var būt arī subjektīvs... es nesaku, ka eksperti pēc sava noskaņojuma liek, bet šis subjektivitātes faktors jebkurā vērtējumā pastāv. Viņam vērtējot, sniedzot vērtējumu, ir jāzina, kādas būs sekas, pie samērā bieži mainīgām normām mums šis te vērtējums sākotnēji, kas ir ielikts Ministru kabineta noteikumos, viņam nav bijis tāds mērķis, kādu likumdevējs viņam vēlāk ir piešķīris. Šim vērtējumam „izcili”, „labi”, „viduvēji”, „neapmierinoši”, sākotnēji bija pavisam cits mērķis. Pēc tam tad tika jauna slodze piešķirta šim vērtējumam. Tā kā to ir būtiski ņemt vērā. Bet kopumā es domāju, ka neviena objektīvāka par ekspertu nav. Paldies.

A. Rodiņa.

Paldies.

Un vēl viens jautājums.

Sakiet, lūdzu, vai esošās studiju virziena akreditācijas ietvaros ir iespējams kvalitatīvi novērtēt studiju programmu tikai, ko tad varētu ņemt vērā, jo es saprotu, arī jūs iebildāt, ka tiek ņemtas vērā visas studiju virzienā ietvertās programmas, to vērtējums, bet vai esošais akreditācijas process, procesa prasības pieļauj tiešām pilnvērtīgi novērtēt atsevišķu programmu, jo mēs zinām, ka tas process paredz tomēr virziena akreditāciju. Paldies.

J. Bernāts.

Nu, katram vērtēšanas līmenim ir savi plusi un savi mīnusi. Mēs sākām 1990.–2000. ar studiju programmu vērtēšanu, tad pārgājām uz virzienu un skatāmies nākotnē uz institucionālo akreditāciju. Studiju programmu virzienu akreditācija izrādījās gan dārga, gan sarežģīta, jo katru programmu sūtot pie ekspertiem, nu, tas ir ļoti sarežģīti.

Tad atbilde uz to... tas, uz ko daudzas valstis pāriet, ir šī institucionālā akreditācija, kur tiek vērtēts vairs ne tik daudz programmas, bet tiek vērtēta sistēma, kā augstskola strādā, uzticoties, ka līdz ar to arī augstskola uzņemas atbildību par to, ko tā īsteno un tās īstenotās programmas arī ir kvalitatīvas. Citās valstīs to neoficiāli mēdz saukt par vietējo akreditāciju, proti, ka augstskolā šī sistēma ir tāda, kas izfiltrē un tad no augšas eksperti var vērtēt tikai šo sistēmu un ja redz, ka sistēma strādā, tad uzticas šim te vērtējumam. Tā kā mana netiešā atbilde ir plašāka, bet tā es to vērtētu. Protams, ka vērtējumu šie te risinājumi ir dažādi un es pieļauju, ka pāreja uz institucionālo arī nebūs tik viegla un būs šie te paši jautājumi, kā tad mēs tās ietvaros izvērtēsim individuālo programmu.

A. Rodiņa.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Ja, labdien!

Man divi jautājumi.

Viens no jautājumiem paturpinot to, ko kolēģe Rodiņa nupat jautāja, Sakiet, lūdzu, vai es pareizi saprotu jūsu pozīciju. Tātad, mums ir šis izvēlētais kritērijs – studiju programmu novērtējums. Un tad ir divas iespējas... vai es pareizi saprotu jūsu pozīciju... vai šis kritērijs ir nederīgs vai nepiemērots, lai sasniegtu to mērķi, vai arī jūs atzīstat, ka šis kritērijs ir, iespējams, piemērots, bet tam, kā nu kuram kritērijam, ir blaknes un šeit tad likumdevējs varbūt ir izvēlēties varbūt ne to pašu labāko, vēlamāko, bet, protams, ka ar šo izvēlēto kritēriju tomēr to mērķi var sasniegt.

J. Bernāts.

Drīzāk otrs variants. Es piekrītu, ka likumdevējs var noteikt kaut kādu latīņu, bet šis te paplašinājums, attiecinot uz visu virzienu, ir, nu, absolūti nesamērīgs manā ieskatā.

Bet atrunā vēl jāpiebilst ir, ka ja augstskolām... ja valsts, ministrija, likumdevējs vairāk uzticētos augstskolām un ļautu īstenot pašām izvēlēties gan īstenošanas valodu, tad, iespējams, ka šāda sarežģīta, es atvainojos, shēma, nebūtu nepieciešama, jo mēs... Satversmes tiesa ir nodarbināta jau vairākas reizes, katri jauni grozījumi ar Satversmi tad nonāk Satversmes tiesā. Augstskolas ir nodarbinātas. Vērtētāji ir nodarbināti. Ja mēs saskaitītu stundas, tas būtu ļoti, ļoti dārgs process, ko mēs šeit visi veidojam.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies.

Un otrs jautājums. Ņemot vērā rakstveidā sniegto viedokli, es saprotu, ka jūs par dažiem saviem argumentiem jau norādījāt, bet es gribēju pajautāt par vienu, kas arī ir norādīts rakstveida argumentos. Mūsu vakardienas un šodienas diskusijā ir arī tāds svarīgs jautājums, kādā veidā tad izpaužas šis iespējamais aizskārums augstskolām. Augstskolas ir vērsušās. Kā izpaužas šo augstskolu aizskārums? Vai jūsu norādītais, ka normatīvie akti neparedzot iespēju, kā saglabāt tiesības īstenot studiju programmas svešvalodās, ja akreditācijā kāda no programmām netiek novērtēta ar „izcili” vai „labi”. Tas nozīmē, ka tas varētu būt tā, ka augstskola vienkārši nevarēs nekādi rīkoties, viņām būs pilnīgi jāslēdz visa šī programma? Vai tas varētu būt tas mīnuss, piemēram, tas, kas ir pietajā daļā norādītais, šis vērtējums ir ļoti svarīgs, lai varētu šo turpināt.

J. Bernāts.

Programmā nav uzreiz vai... virziens pareizāk... viss virziens, protams, nav jāslēdz, bet, liedzot tiesības īstenot programmas svešvalodās, var būt simti un tūkstoši studentu, kas var palikt uz ielas. Tas būtu ļaunākais scenārijs. Iespējams, ka var meklēt kaut kādus apkārtceļus un tamlīdzīgi, bet tas jau nav mērķis. Aizskārums, manuprāt, ir iespējams gan individuālā līmenī studentiem, kuri paliek bez studiju programmas tādēļ, ka pēkšņi no lēmuma spēkā stāšanās ir liegtas tiesības īstenot svešvalodā, aizskārums būtu mācībspēkiem, autonomijas aizskārums būtu visai augstskolai, jo vispārības princips ir tāds, ka augstskola pati veido programmas, pati atbild par to saturu un beigu beigās rektors ir tas, kas paraksta diplomu. Ja šādas tiesības tiek liegtas, tad arī tas ir augstskolu tiesību pārkāpums, aizskārums.

G. Kusiņš.

Labi.

Paldies jums.

A. Laviņš.

Paldies. Savas uzrunas sākotnējā daļā jūs norādījāt, ka akadēmiskā brīvība ietver augstskolām tiesības izvēlēties, kādā valodā veidot studiju programmas. Un minējāt, ka konkrētajā gadījumā jūs saskatāt, ka akadēmiskā brīvība ir pārlieku ierobežota ar šo regulējumu. Bet kā tad pie šādas akadēmiskās brīvības izpratnes mēs varētu sasniegt šo mērķi, kas ir valsts valodas izkopšanas un attīstības jeb, vienā vārdā sakot, valsts valodas aizsardzības mērķi, ko cita starpā Eiropas Savienības tiesa savā spriedumā bija norādījusi, ka latviešu valoda ir nacionālās identitātes elements.

Kāda jūsu refleksija būtu uz šādu aspektu?

J. Bernāts.

Jā. Paldies par šo jautājumu.

Šoreiz prieks, ka es varēšu uz viņu atbildēt, jo klausoties pusotras dienas garumā, ko es saklausīju... es saklausīju, ka te ir tāda viltus dilemma, ka mēs šos divus mērķus pretstatam un tad mēģinām salīdzināt, kurš ir svarīgāks. Es domāju, ka abi viņi ir vienlīdz svarīgi, tur nav jāmeklē pretrunas starp vienu un otru. Tas, ko es runā teicu, es teicu, ka tīrā veidā akadēmiskā brīvība būtu, ka augstskola izvēlas gan saturu, gan veidu... un valoda tomēr ir pakārtota, tas ir veids, kā saturs nonāk līdz... kā programma tiek īstenota, kā students mācās un mācībspēks viņu māca.

Savukārt to, ka valsts var noteikt ierobežojumus, to Satversmes tiesa un arī Eiropas Tiesa tagad ir atzinusi vairākos savos nolēmumos, par to diskusiju nav. Tātad vēlreiz, tīrā veidā augstskola pati varētu noteikt. Mēs pieņemam valsts noteiktos ierobežojumus un ar otru mērķi, proti, internacionalizāciju jeb iesaistīšanos starptautiskajos procesos, es tur nesaskatītu pretrunu. Un, protams, augstskolas... nu, man nav nekādu šaubu par to, vairāki runātāji arī uzsvēra, ka augstskolas pilda šo te 5. pantā noteikto pienākumu izkopt un attīstīt cita starpā arī valsts valodu, es ticu, ka augstskolas to atbildīgi arī veic.

A. Laviņš.

Bet, ja es pareizi sadzirdēju... varēja no jūsu runas saprast, ka apstrīdētais regulējums, jūsuprāt, ir tāds, kas pārlietu ierobežo akadēmisko brīvību. Tātad, regulējums attiecas uz to, kādā valodā augstākās izglītības pakāpē studiju programmas ir jā sastāda. Kas ir tieši tas, kas, jūsuprāt, liecina par to, ka akadēmiskā brīvība ir pārlietu ierobežota ar noteiktu valsts valodas lietojuma pienākumu? Kas ir tieši tas, kas jūs vedina pie šāda secinājuma?

J. Bernāts.

Iespējams, ka es esmu neprecīzi izteicies. Mēģināšu vēlreiz. Es saskatītu šo te pārkāpumu šajā milzīgi paplašinātajā normā, attiecinot vienas programmas trūkumu dēļ, tātad slēdzot, liekot, piespiežot, ietekmējot arī citas šajā virzienā esošas programmas. Šis būtu tas... Man nav iebildumu, kā jau es teicu, ja nemaldos 2. punkts mūsu ziņojumā, ka mums kā organizācijai nav iebildumu pret Eiropas Savienības noteikumu, ka svešvalodu loks tiek aprobežots līdz Eiropas Savienības... un ka vispār šādi ierobežojumi ir. Paldies.

A. Laviņš.

Tātad, šā apgalvojuma pamatā ir apsvērumi par to, ka studiju virzienā, kurā var būt pat padsmi programmas un, ja jūs sakāt, ka viena no šīm programmām ir novērtēta

ar „vāji”, tad visā studiju virzienā ietvertās programmas nevar tikt īstenotas un tas ir tas, kur jūs saskatāt to neatbilstību akadēmiskajai brīvībai, ja? Pareizi es izpratu?

J. Bernāts.

Ne gluži visas, bet nevar tikt īstenots svešvalodā, proti, tas ir kā noteikums īstenošanai svešvalodā, tātad, viņas visas nebūs, iespējams, angļu valodā, bet tās, kuras būs, tās tad attiecīgi būs jāslēdz. Un šis arī ietekmē augstskolas arī skatoties nākotnē. Augstskolā ir virziens, tā ir akreditējusies, bet tā varbūt redz kādu jaunu... tātad, ir kāda jauna vajadzība, tā laiku pa laikam parādās, tad tā stipri vien padomās, vai mēs varam riskēt. Un ja nu mēs saņemam šo te „viduvējo” novērtējumu, tad ir jādomā, ko darīt ar tām programmām, kas ir tikko labi novērtētas un tiek īstenotas. Līdz ar to tas var arī ietekmēt attīstību potenciāli nākotnē, nevis runāt tikai par šo brīdi, bet domājot arī par nākotni. Tātad, tas būs jau tāds ierobežojums un pašcenzūra, neļaujot veidot, domāt par jaunu programmu veidošanu, baidoties par to, ka tas var ietekmēt arī esošās.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpināsim ar lietas dalībnieku jautājumiem.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvēm... vai būs jautājumi?

E. Krivcova.

Jā, būs.

A. Laviņš.

Lūdzu.

E. Krivcova.

Jā, tātad es gribu paturpināt par to mērķi stiprināt latviešu valodu un kādā veidā tomēr... kādas alternatīvas ir iespējamas. Viena no versijām, ko Izglītības ministrija mums piedāvāja, ka ir labi, ka mums ir tik mainīgs regulējums, ka var izdiskutēt, pielāgoties apstākļu maiņai un, ka tas ir labs veids, kā labu zinātni, gan latviešu valodas aizsardzību panākt. Kāds ir jūsu viedoklis par to, kā mainīts regulējums, cik viņš ir tā kā labs šo abu mērķu sasniegšanai?

J. Bernāts.

Paldies.

Ļoti trāpīgs jautājums. Es nedomāju, ka kāda no iesaistītajām pusēm ir mierā ar šo te mainīgo regulējumu. Satversmes tiesā jau trešā lieta, ja nemaldos, secīgi turklāt... par katriem jauniem grozījumiem... Tiek iesaistīta... Satversmes tiesa ir spiesta lūgt šo

te prejudiciālo nolēmumu Eiropas Savienības tiesai, mēs paši ilgstoši nevaram būt droši par to, kāds būs regulējums nākotnē. Pēc šī sprieduma... varbūt pēc nākošā. Līdz ar to, protams, ka tik mainīgs regulējums nekādā gadījumā nav augstskolu interesēs. Augstskolas līdz ar to nevar prognozēt savu darbību un, kā jau kāds no iepriekšējiem runātājiem teica, tad augstākā izglītība, izglītība vispār kā process ir diezgan ilgstošs. Tas nav tā, ka šodien izveido programmu un rīt to sāk īstenot. Programma ir jāizveido, jāpiesaista mācībspēki, dažādi citi resursi, programma tiek licencēta, studiju virziens akreditēts un tikai pēc tam to var izziņot. Un tie ir vairāki gadi. Un pastāvot šādai neskaidrībai par valodu regulējumu, tas augstskolu darbību, protams, nestimulē.

No otras puses. Augstskolas ir spiestas pielāgoties un, kas ir gan pluss, gan mīnuss... nu, bet šai te mainīgajai situācijai augstskolām nākas pielāgoties un meklēt risinājumus, kā tomēr veidot programmas un īstenot tās.

E. Krivcova.

Jā, paldies.

Un tad domājot par to, kādā veidā vislabāk panākt to risinājumu, to līdzsvaru. Valsts tā kā grib arī iesaistīties tās latviešu valodas, akadēmiskās valodas stiprināšanā un tā redz to, ka ar regulējumu var iesaistīties un palīdzēt tam... Jūsu augstskolas saka, ka jūs varat arī paši pieņemt šo lēmumu... Jūsu redzējums, kādā veidā var panākt to optimālo risinājumu, kurā līmenī un kādā veidā... cik bieži ir jāmaina, kā vislabāk pieņemt lēmumu, lai stiprinātu latviešu akadēmisko valodu.

J. Bernāts.

Vislabākais lēmums manā ieskatā, būtu tas, ko minēja jau iepriekšējais runātājs... iet Igaunijas ceļu, atzīt, ka visas studiju vietas pilna laika studijās valsts valodā valsts arī finansē. Tas stiprinātu valsts valodu, tas padarītu augstāko izglītību pieejamāku un izbeigtu šo te situāciju, kas ir pašlaik studiju vietas, ko valsts nofinansē, studiju vietu skaits nemainās, lielāka daļa studentu maksā paši par savām studijām. Es domāju, ka šis būtu labākais risinājums. Valsts finansētas studijas valsts valodā, pilnā laikā, kur studenti varētu atļauties studēt un studēt valsts valodā. Igaunija pēdējos gados šo ceļu ir gājusi un šis piemērs nekur tālu nav jāmeklē, mēs to varam pārņemt un izmantot.

E. Krivcova.

Jā, paldies.

Un tad man ir jautājums par ārzemju studentiem. Tātad, cik... vai tas ir drauds latviešu zinātnes akadēmiskās valodas attīstībai un vai tas ir jāierobežo vai tieši otrādi... vai tur ir jābūt pilnīgai brīvībai? Kāda ir nozīme, cik labi un, cik slikti ir to ārzemju studentu... un līdz ar to svešvalodu ieviešana Latvijas izglītības sistēmā?

J. Bernāts.

Vai es varu pārjautāt... Vai jūs jautājat, cik labi ir, ka Latvijā mācās ārvalstu studenti?

E. Krivcova.

Jā. Un, vai viņu nevar būt par daudz? Vai viņi nevar kļūt par draudu, vai viņi vispār nav drauds, tieši, ja mēs runājam pa latviešu zinātnes valodas attīstību?

J. Bernāts.

Nu, mums vēl ir tālu līdz tai robežai, ka ārvalstu studentu īpatsvars varētu kļūt par draudu. Izglītības ministrijas pārstāve teica, ka šobrīd procents pret pēdējiem datiem šobrīd ir pieejami 2021. gada dati, ir apmēram 13 procenti. Bija neliels iekritums kovida gadā, kad tas samazinājās kovida pirmajā gadā, 2020. gadā dēļ ceļošanas ierobežojumiem, jo daudzi studenti nevarēja saņemt uzturēšanās atļaujas, bija dažnedažādi ierobežojumi, bet tagad tas ir atgriezies iepriekšējā līmenī un ir paredzams, ka tas varētu augt. 13 procenti valstī ir tālu no tā, lai tas varētu kļūt par draudu. Ja tas pārsniegtu... Nu, es neteikšu konkrētu ciparu, bet teorētiski, jā... bet mēs vēl esam tālu no tā. Gluži pretēji. Ārvalstu studentu dalība Latvijas augstskolās, nu, tā teikt, atsvaidzina šo vidi. Tā kļūst multikulturāla, ir iespējas dibināt darījumu sakarus, studentiem pētniecības sakarus ar citu valstu, citu kultūru pārstāvjiem, citām sistēmām. Kopumā šīs starptautiskās studijas paplašina redzesloku, uzlabo valodu zināšanas, tur ir ļoti daudz plusu. Es piekrītu, ka kaut kādā brīdī tas var kļūt par draudu valsts valodai, bet vēlreiz... manuprāt, mēs esam ļoti tālu no tā.

E. Krivcova.

Labi. Paldies.

Un vēl viens jautājums. Vai mūsu studiju programmas studiju virzienos ir orientācija tā kā uz iekšējo tirgu un Latvijas sabiedrības vajadzībām, vai uz āru tur zinātnē... un tur globālajam Eiropas tirgum... vai tāds kritērijs tiek izmantots, vai to var novērot kā citādi?

J. Bernāts.

Nu, nav vienas orientācijas. Pirmkārt, ir dažāda veida augstskolas, katrai ir sava misija un savs mērķis. Augstskolai reģionā droši vien būs viena misija, augstskolai, kas vairāk kā simt gadu atrodas centrā un kurai ir daudz plašāks uzdevumu loks, tai būs citi. Es teiktu, ka mēs reizēm šauri skatāmies uz augstākās izglītības mērķiem vispār, fokusējoties tur uz darba tirgu vai tamlīdzīgi... Eiropas Padome ir šo te vairākos savos starptautiskajos dokumentos noformulējusi ļoti precīzi. Augstākajai izglītībai kopumā ir četri mērķi, tas nav tikai darba tirgus, tā ir personības attīstība, tas ir veidot aktīvu

pilsoni demokrātiskā sabiedrībā, kas ir visas sabiedrības interesēs, lai studenti būtu iesaistīti un, lai viņi prastu sadarboties un, visbeidzot, ceturtais, zināšanu saglabāšana nākošajām paaudzēm. Visi šie mērķi ir svarīgi, bet lokāli katrai augstskolai, protams, būs sava misija.

Un atkal. Es nemeklētu tur pretrunas. Katrai augstskolai ir tagad jaunajā pārvaldības sistēmā par stratēģiju atbildīgas padomes, ir savi stratēģiski mērķi un tie ne vienmēr sakrītīs un tie atšķirsies. Misijas augstskolām ir atšķirīgas.

E. Krivcova.

Labi. Tad es pajautāšu to citādi. Pēc kādiem kritērijiem augstskola izlemj, kādā valodā pasniegt kursu... vai ir tur kaut kāda prakse... vai var to kaut kā vispārināt? Bet nepastāv risks, ja būs pilnīga brīvība, tad nu sāksies... un no latviešu valodas nekas nepaliks. Vai arī... kas ietekmē šo lēmumu, ja nebūtu valsts regulējuma?

J. Bernāts.

Grūti atbildēt uz tik hipotētisku jautājumu – kā būtu, ja būtu. Es nemaz nemēģināšu. Es teiktu atkal, ka mēs pie šī regulējuma, pie šiem vairākiem jau Satversmes tiesas spriedumiem... esam vēl tālu droši vien no tā, lai mēs nonāktu pie tik liberāla regulējuma, kā jūs aprakstījāt...

A. Laviņš.

Piedodiet, es pārtraukšu... Tieši tā. Es pieņemu atbildi. Kas būtu, ja būtu – tas īsti nebūtu šī vieta, kur par to runāt.

Turpinām ar jautājumiem.

E. Krivcova.

Labi. Jā. Tad es došu vārdu kolēģei.

A. Laviņš.

Lūdzu!

I. Nikuļceva.

Jā. Paldies.

Tad es uzdošu varbūt tikai dažus precizējošus jautājumus.

Es varbūt ne gluži sapratu jūsu viedokli vienā aspektā un tāpēc arī lūgšu precizēt. Rakstveida viedoklī Rektoru padome norāda no vienas puses, ka akadēmiskā brīvība, augstskolu autonomija ietver tiesības izvēlēties studiju mācību valodu. No otras puses jūs ļoti uzsvērāt, ka atbalstāt studijas Eiropas Savienības dalībvalstu valodās. Pēc tam, atbildot uz tiesas jautājumu, nu, varbūt kļūva mazliet skaidrāks, jo, kā es saprotu,

tad atzīstot šo akadēmisko brīvību un augstskolu autonomiju, tomēr atzīstat arī iespēju valstij iejaukties. Bet tik un tā tad man ir lūgums skaidrot, kāda tad ir tā pozīcija attiecībā uz tām valodām, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstu valodas. Vai, jūsuprāt, Augstskolu likuma 56. panta norma, kur tomēr ir ļoti lieli ierobežojumi šajā jomā, nu, neatkārtošu viņus, jautāju par to jau arī iepriekš... saki, vai jūs tomēr šeit nesaskatāt arī šo nesamērīgo ierobežojumu akadēmiskajai brīvībai un augstskolu autonomijai, vai vismaz kādas bažas šajā aspektā.

J. Bernāts.

Vēlreiz. Tīrā veidā, protams, ka tā būtu augstskolu autonomijas ierobežojums... Tas būtu ideāli, ja augstskola pati varētu noteikt valodu, bet šis te koncepts par ES valodām ir izvēlēts jau kādu laiku atpakaļ, tas nav pie pirmās šī panta redakcijas, tas jau ir sen, mēs esam pielāgojušies. Mana atbilde būs ļoti praktiska. Jā, ir atsevišķas augstskolas, kas izvēlējās šo te nišu īstenot programmas krievu valodā, kas ir populārākā no ne Eiropas Savienības valstu valodām, kurā tika īstenotas valodas, kā iepriekšējais runātājs jau teica, iespējams, ka tā ir garām palaista iespēja. Šobrīd mēs esam pielāgojušies. Es domāju arī, kā te tika minēti ukraiņu iespējamie studenti un tamlīdzīgi, jo ātrāk viņi un citu valstu studenti ātrāk pārslēgtos uz studiju programmām angļu valodā, jo labāk. Angļu valoda *de facto* ir zinātnes studiju valoda, materiāli, protams, ir atsevišķas nozares, kur arī franču un vācu, un spāņu valodas ir populāras, bet arī tās ir Eiropas Savienības valodas.

Es saprotu virzienu, kurā jūs mani vedināt ar savu jautājumu. Mums nozarē bija tāds... nu, ja tā var teikt, populārs viedoklis, ka pirms visiem šiem grozījumiem, un var paskatīties vēsturiskās redakcijas šim te 56. pantam, būtu daudz vieglāk bijis ierakstīt, ka aizliegtas studijas krievu valodā. Un viss. Un punkts. Diemžēl tā rakstīt nevar un tad tika domāti visādi risinājumi, tur OECD valodas, tur vēl NATO valodas, kas nesakrīt un es piekrišu argumentiem par Norvēģiju... Un tas ir savā ziņā mākslīgi. Nu, var arī ierakstīt, ka augstskolām ir atļautas studijas angļu valodā Punkts. Un tas būtu daudz vienkāršāks risinājums.

Es zinu, ka es neatbildēju uz jūsu jautājumu un es piekrišu, ka tā robeža, tā ir politiska izvēle, kur novilkt šo te robežu, nosakot, kurās valodās īstenot. Tā nav mana... tas nav mūsu augstskolu pārstāvju izvēlēts risinājums.

I. Nikuļceva.

Es vēl tad mazlietiņ arī paturpināšu ar jūsu atļauju šajā virzienā.

Jūs jau pieminējāt, atbildot par to ukraiņu valodu. Bet šajā grupā, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstu valodas, ir, piemēram, gruziņu un moldāvu... jā, ukraiņu valoda, un vakar, ja es pareizi atceros, Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāves teica,

ka, nu, ar tiem ukraiņiem nav problēmu, viņi te Latvijā mācās tālmācībā no Polijas, viņiem te ukraiņiski.

Tad ir jautājums par šīm te valodu grupām, kur, manā ieskatā, tās ir valstis, kur tieši Eiropas Savienība būtu ieinteresēta paplašināt savu ietekmi un karot par cilvēku prātiem, ja tā mēs varētu izteikties. Tātad, vai jūs saskatāt kaut kādu pamatu liegt, nu, piemēram, privātajām augstskolām izmantot šo nišu un pasniegt, piemēram, ukraiņu valodā, kur mums ir pieprasījums, ir jaunieši. Es ceru, ka mēs varēsīm pajautāt Privāto augstskolu asociācijai, vai ir reālās iespējas materiālās to nodrošināt. Bet, nu, pieņemsim, ka ir.

Nu, vai jūs saskatāt kādu racionālu pamatu aizliegumam vai nu teiksim, tādām ļoti striktam ierobežojumam... nu, es varētu teikt, ka aizliegumam... jo kopīgās studiju programmas nevar, Eiropas Savienības ne dalībvalstu valodās.... tātad nevar sadarboties ar kādu Ukrainas universitāti, kā to var poļi, piemēram, kā mēs saprotam. Un, tātad tikai kultūras un valodu studijas un arī tikai, ja „labi” vai ”teicami”.

Tad vai jūs tomēr nesaskatāt šeit, nu, tādu tā kā nesamērīgumu? Ko jūs valstij ieteiktu, ja jums būtu teikšana?

J. Bernāts.

Mana atbilde būs īsāka nekā jūsu jautājums.

Es nezinu, kā ukraiņiem ukraiņu valodā varētu Eiropas tiesības, piemēram, mācīt, ja mēs paliekam pie tiesību zinātnes. Iespējams, ka atbilde ir, ka kaut kāds tā sauktais 0 kurss, izlīdzinošais kurss, kur šie jaunieši apgūst angļu valodas pamatus un turpina tālāk angļu valodā. Zinātnes studiju valoda ir angļu valoda un tai īsti nav alternatīvas, ja mēs skatāmies un vēlamies palīdzēt šīm valstīm iekļauties gan Eiropas augstākās izglītības telpā ciešāk, gan dažādās Eiropas un citās transkontinentālās organizācijās. Es nedomāju, ka mūsu augstskolas... es neredzu... es nedomāju, ka tās ir gatavas piedāvāt nišas programmas dažādās bijušo PSRS valstu, tagad NVS valstu valodās, lai ar šo te nodarbotos. Es nedomāju, ka mums ir tāda kapacitāte... es arī nezinu, ka kaimiņos kāds ar to nodarbotos. Es atkal domāju, ka tas ir tīri hipotētiski tāds modelis, ko mēs apsveram.

Es piekrītu tajā, ka tas ir ierobežojums, es piekrītu, ka tā ir politiska izvēle, bet šī politiskā izvēle jau ir skatīta gan Satversmes tiesā, gan tagad arī Eiropas Tiesā. Es nezinu, vai par to es kaut ko jaunu varētu pateikt.

I. Nikuļceva.

Nu, labi. Paldies.

Tad paldies par atbildēm uz jautājumiem.

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvim... vai būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, būs.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Es mēģināšu īsi... Sakiet, lūdzu, tād laikā, kad tika tād izstrādātas apstrīdētās normas, proti, Augstskolu likuma 56. panta trešā, ceturtā un piektā daļa, Rektoru padome 2021. gada 1. aprīlī nosūtīja vēstuli rakstveidā, tajā skaitā arī Izglītības, kultūras un zinātnes komisijai, kur tā kā izteica savus apsvērumus par šo likumprojektu un principā tie Rektoru padomes iebildumi lielā mērā koncentrējās uz 56. panta ceturtās daļas 2. punktu.

Vai es pareizi saprotu, ka faktiski Rektoru padomes ieskatā tikai šī daļa ir problemātiska un pārējās normas, kas ir iekļautas trešajā, ceturtajā un piektajā daļā, no Rektoru padomes puses netika uzskatītas kā kaut kādā ziņā problemātiskas un pamattiesību aizskarošas?

J. Bernāts.

Es gribu vērst uzmanību, ka mums bija dots ļoti maz laika, lai izvērtētu visas normas, diskusijas bija tikai formāli komisijas sēdēs. Es nenoliedzu, ka tā vēstule tāda ir. Iespējams, ka mēs neesam novērtējuši arī pārējo daļu nozīmi, bet, nu, tā kā tur bija runa par kultūras studijām, kas ir salīdzinoši šaurāks loks, tas neattiecas tik plaši kā trešā daļa, bet tomēr vēlreiz vērtējot es piekristu, ka arī ceturtā daļa ir... es atvainojos, piektā daļa ir problemātiska, jo valodu un kultūru studijas arī ir ļoti plašas. Un, teiksim, ja augstskolai ir vāji novērtēta programma spāņu valodā, nu, tam nevajadzētu attiekties arī uz programmām visās citās valodās.

S. Bērtaitis.

Un sakiet, lūdzu... savā rakstveida viedoklī ir izteikta tēze 3. lappusē, ka kopumā augstskolas ir pielāgojušās Augstskolu likuma 56. pantā noteiktajam ierobežojumam.

Tad kā sanāk šie te iebildumi šobrīd no Rektoru padomes puses... tiek saistīti ar kādu konkrētu praksē novērotu gadījumu, kad jūs saskatāt pamattiesību aizskārumu,

vai tas ir vairāk tāds kā teorētiski iespējams, eventuāls pamattiesību aizskārums kaut kur nākotnē?

J. Bernāts.

Jā. Paldies, ka uzdodot šo jautājumu ļaujiet precizēt.

Tātad, kā jau šodien es teicu, praksē mēs vēl nevaram pārliecināties par to, kā šīs jaunās normas darbosies. Kā jau teicu, ir pārejas noteikumos, ja nemaldos, 57. un atsauce uz 48., kas paredz, ka reāli šīs normas mēs izbaudīsim tikai pēc kāda laika. Pagājušajā gadā, rakstot šo te viedokli, šis bija vispārīgs apgalvojums, pasakot, ka 56. pants mainās tik bieži, ka mums nekas cits neatliek, kā pielāgoties biežajām izmaiņām.

S. Bērtaitis.

Skaidrs. Paldies.

Un tad pēdējais jautājums. Sakiet, lūdzu, arī tika uzdots jautājums no tiesnešu puses un jūs atbildējāt saistībā ar to, ka varētu diferencēt valodas pa studiju līmeņiem – bakalaura, maģistra un doktorantūras. Mans jautājums, kas šobrīd augstskolām liedz pašām, augstskolu autonomijas ietvaros, diferencēt valodu, piemēram, izlemt, ka bakalaura studiju programma tiks īstenota latviešu valodā un, piemēram, maģistra un doktorantūras studiju programmas tiks īstenotas angļu valodā.

J. Bernāts.

Es atvērsu šo te redakciju... tātad, ļoti labs priekšlikums. Principā nav tādu kardinālu šķēršļu, bet viens apstāklis, kas liedz, ir valsts budžeta finansējums. Ja augstskolai ir maģistra līmenī finansētas valsts budžeta vietas, tad angļu valodā tās nebūtu pieejamas, tas nozīmē, ka studentiem būtu jāpāriet pabeidzot bakalaura programmu latviešu valodā, būtu jāpāriet uz angļu programmu un nezinu, vai tā pāreja būtu tik viegla, viņiem būtu jāmaksā pašiem par to. Un, nu... kopumā es piekrītu jums daļēji, ka augstskolas pašas to varētu izvēlēties, bet, nu, ja valsts nosaka ierobežojumus uz visiem līmeņiem, nu, tad arī valsts pusē ir tādas iespējas.

S. Bērtaitis.

Bet, ja noiet nost no šī te finanšu jautājuma, bet tieši paliek pie šiem juridiskajiem šķēršļiem, tad pēc būtības jūs atzīstat, ka augstskolas arī šobrīd varētu veidot šādā diferencētā veidā šīs programmas.

J. Bernāts.

Tad vēlreiz. Juridiski, jā, bet atkal tie finansēšanas šķēršļi nav nemaz tik maznozīmīgi, jo, pasakot studentam, ka paldies, ka tu pabeidzi bakalaura programmu

valsts valodā par budžeta finansējumu, bet tagad, lūdzu, esi tik laipns un samaksā par maģistru, vai 3+1 vai par trīs, četrgadīgu doktora programmu, tas ierobežos izglītības pieejamību. Tā kā es nedomāju, ka šis risinājums ir tāds, ko augstskolas izvēlēšies.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Vairāk jautājumu nav.

A. Laviņš.

Jā. Bernāta kungs, paldies jums dalību tiesas sēdē un arī vēlos uzsvērt – par sniegtajām izvērstajām atbildēm. Paldies jums. Lai jauka diena!

J. Bernāts.

Paldies.

A. Laviņš.

Turpinām ar nākamo pieaicināto personu uzklauššanu. Un kā nākamā ir bijušais Izglītības un zinātnes ministrijas parlamentārais sekretārs Reinis Znotiņš.

Znotiņa kungs, jūs esat ieradies... Man lūgums ir uzrādīt personu apliecinošu dokumentu sekretārei.

Paldies.

Lūdzu, jums ir iespēja sniegt savu viedokli Satversmes tiesai.

Ja atsevišķa runa nav sagatavota, mēs varam pāriet uzreiz pie tiesnešu jautājumiem.

R. Znotiņš.

Jā, es domāju, ka pāriesim uz jautājumiem. Atsevišķa runa man nav sagatavota.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Paldies, Znotiņa kungs!

Mans pirmais jautājums būtu. Kādas alternatīvas jūs vērtējāt komisijas sēdē?

R. Znotiņš.

Vispirms mēs tāpat vērtējam ne tikai komisijas sēdē, bet arī Izglītības un zinātnes ministrijas darba grupā. Kā ir zināms, par visiem būtiskiem jautājumiem

Izglītības un zinātnes ministrija, vismaz manā pieredzē, izveido darba grupas. Tātad, tajās ir ietverti gan augstākās izglītības eksperti no ministrijas, gan Juridiskā departamenta eksperti un secīgi tiek izvērtētas dažādas alternatīvas. Kā šajā gadījumā, protams, ka mēs izskatījām dažādas opcijas, tostarp tika izskatīta opcija, ka varētu būt atļautas kaut kādas varbūt tur kultūras programmas atsevišķi dažādās valodās, vai vēl kādas. Šie varianti tika apspriesti. Tāpat arī tas vēlāk tika izskatīts Izglītības komisijā, Saeimas Izglītības komisijā un beigās lēmums tika izdarīts.

A. Kučs.

Paldies. Vēl viens jautājums no manas puses. Kā jūs skaidrojat to, ka faktiski visa nozare, es nerunāju tikai par privātajām augstskolām... gan mums ir Rektoru padomes viedoklis, gan Universitāšu asociācija, gan Augstākās izglītības padome saka, ka viņi nav sadzirdēti šajā procesā, ka tas ir noticis ātri, viņiem bija iespēja piedalīties šajās divās komisijas sēdēs, bet pēc būtības viņi nevarēja izdiskutēt. Un arī iepriekš, kā mēs šodien dzirdējām... ministrija viņus nepiesaistīja. Kā jūs to vērtētu un skaidrotu, kāpēc ir tāda nevis sadarbība, bet tāds pretnostatījums no nozares?

R. Znotiņš.

Jā. Šo jautājumu es varbūt gribētu vērtēt tādā plašākā... Kā visiem zināms, mēs veicām augstskolu izglītības reformu diezgan vērienīgu, kur tostarp tika diskutēti arī šie jautājumi... saistīti ar šiem jautājumiem... Un arī tad, kad mēs veicām vairāk kā divu gadu, teiksim, konsultācijas ar augstskolām par šo augstskolu reformu, par tās nepieciešamību, arī tad, nonākot pie Izglītības un zinātnes komisijas Saeimā, izskanēja pārsvarā argumenti, ka tas nav pietiekami izdiskutēts, ka tas nav pietiekami izsvērts un tā tālāk. Es domāju, ka tur ir tāda zināma, nu, teiksim, zināma vēlme skatīties, kā kurā reizē šie jautājumi ir izdevīgāki. Ja potenciāli tur ir kāda mazāka izdevīguma kādam konkrētam spēlētājam, tad varbūt vieglāk ir pateikt, ka tas nav pietiekami izdiskutēts, nevis, lai pēc būtības paustu savus argumentus. Atcerēsimies arī, ka arī Valsts prezidents Levīta kungs ir norādījis, ka tomēr tātad likumdevējam ir suverēnas tiesības principā pieņemt lēmumus, balstoties uz lēmumiem aizstāvēt Satversmi, šajā sakarā aizstāvēt latviešu valodas intereses.

A. Kučs.

Ja es pareizi sapratu, tad jūs redzat... nu, protams, tad ir tāds skumjš secinājums, ka jūs redzat, ka ir tā, ka nozare neredz to plašāko valsts valodas lietojuma nepieciešamību un vairāk skatās no savām tādām interesēm. Vai es jūs nepareizi sapratu?

R. Znotiņš.

Ne gluži. Es domāju, ka nozare daudz ko redz un izprot, vienkārši kādai konkrētai augstskolai šis var nebūt izdevīgi teorētiski un līdz ar to tad vieglāk ir pateikt, ka vajag vairāk laika par šo padiskutēt un vēl un vēl, nekā vienkārši izteikt argumentētus viedokļus, kuru rezultātā var tikt pieņemti saprotami, pārdomāti lēmumi. Un es domāju, ka arī augstskolām šajā gadījumā bija iespēja izteikt savas argumentācijas. Saeimas deputāti tās dzirdēja, arī ministrija tos uzklausa un dzirdēja, un izdarīja savu lēmumu, balstoties un ņemot vērā šos argumentus.

A. Kučs.

Labi. Tad vēl viens jautājums par 56. panta piekto daļu, es atgādināšu, tas ir par valodas un kultūras studijām. Tie grozījumi šeit radās principā komisijas sēdē, tie nebija sākotnēji ministrijas rosināti. Par to, ka attiecināt arī „labi” vai „izcili” attiecībā uz valodas un kultūras studijām.

Un mans tas jautājums ir tāds, vai... ņemot vērā to, ka tas radās komisijas sēdēs, no protokoliem to neredz, bet vai tika vērtēta arī šī te konkrētā grozījuma atbilstība, pieņemsim, mazākumtautību tiesībām.

R. Znotiņš.

Jā. Patiesībā šie jautājumi tika vērtēti dažādos formātos, tostarp, ja es pareizi atminos, arī pie Valsts prezidenta tika sasaukta darba grupas, kur tika gan valodniecības eksperti, gan dažādi citi eksperti iesaistīti un tieši arī tostarp šis jautājums tika vērtēts. Un, kā jau es minēju atsaucoties uz jūsu iepriekšējo jautājumu, kā jau es minēju... arī ministrijas skatījumā šis bija viens no diskutablajiem jautājumiem, ko mēs uzreiz tā nevirzījām tik kategoriski uz priekšu, ka būtu arī šajā kategorijā kultūras jānosaka... bet, nu tā uzklusot Saeimas deputātu viedokļus un priekšlikumus, demokrātiskā procesā nonācām pie tāda secinājuma, kur tāds lēmums tika pieņemts. Tomēr par to būtību... Ja man jāatceras un jāsaprot, kas ir tas pamatojums šādam lēmumam, tad šāds pamatojums šim lēmumam ir tomēr apsvērumi, ka kultūrvidē ir cieši saistīta dienas beigās ar to, kā cilvēki uztver pasauli, par to, kurai kulturālajai videi viņi pieder, kādu zinātnisko terminoloģiju viņi attīsta savos darbos un darbībās. Līdz ar to mēs redzam droši vien lielākus ieguvumus Latvijas valstij piesaistīt šos cilvēkus pie Latvijas vai Eiropas Savienības kultūrvides un arī valodu... un zinātniskos darbus rakstīt un piedāvāt vairāk valsts valodā, attīstot terminoloģiju, attīstot piederību šai kultūrai un tā tālāk...

A. Kučs.

Nu, tas, ko jūs pateicāt, tāds plašāks skatījums, protams... bet es runāju tieši par šiem grozījumiem tieši attiecībā uz valodu un kultūras studijām, jo tur nebija pirms tam šis nosacījums „izcili” vai „labi”, tāpēc par to tieši... Tas radās komisijas sēdē. Un tas,

ko es redzu no protokoliem... domājot par izglītības eksportu, ja mēs attiecinām to uz svešvalodām, tad attiecinām arī uz šo... Bet es neredzu, ka vismaz komisijas sēdēs kāds būtu paskatījies arī no tā aspekta, ka tas skar arī mazākumtautību tiesības arī savu identitāti aizsargāt, apgūt savu valodu... Tāpēc es prasu, vai tas tika vērtēts kaut kur...

R. Znotiņš.

Nu, redziet... šis plašākais skaidrojums, ko es sniedzu, es domāju, ka ir pamatā arī šādam lēmumam. Tostarp, Latvijas izglītības eksportu manā pieredzē diezgan bieži patiesībā bremzē zemas kvalitātes izglītība, jo šīs atskaņas par zemas kvalitātes izglītību, ja mēs nenosakām konkrētus kritērijus un sasniedzamos rezultātus, un redzam zinātniskos vērtējumus, kur, teiksim, zinātniski konkrētas programmas un pat augstskolas tiek novērtētas, man gribētos teikt, Eiropas līmenī katastrofāli zemu, diez vai tas palīdz mums eksportēt šo izglītību. Un nupat sarunās ar augstskolu ekspertiem un pasniedzējiem, un administrācijas pārstāvjiem man ir jāsaka, ka domas dalās. Domas dalās par to, vai šāda zemas izglītības, teiksim, pieejamība palīdz šim eksportam, vai patiesībā kaut kādā ziņā bojā Latvijas tēlu un neļauj piesaistīt tik daudz ārvalstu studentus, kā mēs varbūt gribētu.

A. Kučs.

Un pēdējais man jautājums. Vai, jūsuprāt, šis regulējums arī aizsargā pietiekami valsts valodu, jo, nu... tīri teorētiski tagad ir tā, ka arī bakalaura līmenī viss var būt svešvalodā... tāpēc ir mans jautājums par šo.

R. Znotiņš.

Jā, nu, tur acīmredzot bija ietverta tā norma, ka nevar dublēties. Arī es pats personīgi esmu Rīgas Juridiskajā augstskolā studējis angļu valodā, gan arī patiesībā šobrīd studēju Banku augstskolā kiberdrošību angļu valodā, tā kā praksē arī šodien es neredzu lielas problēmas, teiksim, šīs programmas izvērst arī citu Eiropas Savienības valstu valodās, it īpaši angļu valodā. Praksē tas notiek un notiek pietiekami sekmīgi.

Un atsaucoties varbūt uz iepriekšējā runātāja teikto, patiesībā... runājot, piemēram, par šo konkrēto Banku augstskolas programmu, arī tur ir pieejamas budžeta cietas. Tā kā nav arī taisnība, ka, ja ir izcilas programmas, teiksim, Eiropas Savienības valodā, piemēram, angļu valodā, ka nav iespējams šīm programmām dabūt budžeta vietas. Ir iespējams, ja viņas tiešām ir labas programmas. Tā kā, protams, ka tur ir ierobežojoši faktori, bet tas ļauj, teiksim, mums kaut kā starptautiski paskatīties uz šo, iedot iespējas piesaistīt varbūt tiešām arī ārzemju studentus šīm te angļu valodā notiekošajām programmām, bet vienlaicīgi sargā arī valsts valodu, tās attīstību, zinātniskās terminoloģijas attīstību un šādas lietas, kas tomēr ir būtiskas valsts tādai pastāvēšanai ilgtermiņā.

A. Kučs.

Paldies. Man nebūs vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Viens šāds jautājums. Vairākkārt tiesas sēdē ir izskanējis tas, ka šie kvalitātes kritēriji par „izcili” vai „labi” ir attiecināmi uz studiju virzieniem, kuros ir studiju programmas kādā no Eiropas Savienības valodām, pretnostatot ar tēzi, ka, ja studiju programma ir valsts valodā, tad šādas kvalitātes prasības nav izvirzītas.

Ievērojot jūsu pieredzi parlamenta darbā... vai izstrādājot šo jauno regulējumu tiešām bija paredzēts tas, ka kvalitātes prasības nebūtu attiecināmas uz valsts valodā izveidotajām programmām?

R. Znotiņš.

Labs jautājums. Jā, šādas diskusijas ir bijušas, ka dažādām programmām arī valsts valodā varētu tikt piemēroti citādāki noteikumi, it īpaši valsts valodā. Manā personīgajā skatījumā no tā, ko es esmu dzirdējis no augstskolu pārstāvjiem un ne tikai... visām programmām būtu jātiecas uz izcilību. Tas ir tas veids, kā mēs varam padarīt sevi konkurētspējīgāku, piesaistīt vairāk ārvalstu studentus, nodrošināt labāku izglītību mūsu pašu iedzīvotājiem un galu galā arī kopējo valsts tautsaimniecību pacelt nākamajā līmenī, jo mēs tiešām pēc starptautiskajiem novērtējumiem redzam, ka šie izcilie vai labie novērtējumi ir krietni reti, jāsaka. Un uz to... arī uz šo kvalitātes paaugstināšanu patiesībā bija vērsta arī visa augstākās izglītības reforma, lai censtos to paaugstināt.

A. Laviņš.

Tāpat kvalitātes prasības, kā es saprotu no jums, bija vērstas uz visiem studiju virzieniem, studiju programmām, tostarp arī valsts valodā.

R. Znotiņš.

Tas ir mans skatījums.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds jautājumiem tiesnesim Gunāram Kusiņam. Lūdzu!

G. Kusiņš.

Jā, paldies par jūsu atbildēm.

Bet viena jūsu sniegtā atbilde man liek noskaidrot faktiskos apstākļus. Lai nebūtu nekādu pārpratumu, tikai tāpēc es pārjautāšu.

Es saprotu, ka priekšlikumu iesniegšanas termiņā tad bija iesniegts arī šis priekšlikums par 56. panta piektās daļas jauno redakciju. Pirmajā lasījumā bija viena redakcija un uz otro lasījumu tika iesniegta šī cita redakcija, kur bija arī šis novērtējums, kā kritērijs „labi” vai „izcili”. Jūs teicāt, ka bija darba grupas pie Valsts prezidenta. Mans jautājums līdž ar to. Sakiet, lūdzu, kādas apspriedes ir notikušas pie Valsts prezidenta starp šo priekšlikuma iesniegšanu, ja es pareizi sapratu, un tā likuma pieņemšanu. Jeb varbūt es kaut ko pārpratu?

R. Znotiņš.

Man gribētos teikt, ka šobrīd varbūt no galvas es jums datumus nepateikšu precīzi... bet man gribētos teikt, ka šīs apspriedes un grupas par šiem jautājumiem bija pirms, nevis starp lasījumiem. Bet pirms... jau diskutējot konceptuāli, kā šāda veida regulējumam būtu jāattīstās.

G. Kusiņš.

Bet šajā kontekstā ir īpaši svarīgi, tieši par ko ir bijusi šī apspriede, jo priekšlikums, ko ir iesnieguši, man liekas, Jansona kungs, Kursītes kundze, Teirumnieka kungs... ir iesniegts uz otro lasījumu. Priekšlikumu iesniegšanas termiņš tātad bija 1. aprīlis. 6. un 7. ir komisijas sēde un tad komisija ir atbalstījusi un tā tas ir virzīts uz otro lasījumu. Kādas vēl darba grupas ir notikušas, atskaitot komisijas sēdi, no kā mēs varētu gūt apliecinājumu, ka tas, kas tur ir paredzēts tajā redakcijā, ir kaut kur vēl apspriests, izņemot komisijas sēdi?

R. Znotiņš.

Šobrīd es sāksu ar, manuprāt... jo es neesmu pārliecināts par precīzu apspriežu grafiku. Bet, cik atceros un cik arī izriet no jūsu jautājuma, šo priekšlikumu ir iesnieguši trīs individuāli deputāti. Parasti koalīcijas deputātiem iesniedzot priekšlikumus, konceptuālus priekšlikumus... tie tiek pārrunāti sadarbības sanāksmē, koalīcijas deputātu sadarbības grupā, iespējams, vēl atsevišķās citās darba grupās vai apspriežu grupās, lai tiktu skaidrībā, kāda tad ir kopējā politiskā nostāja šiem jautājumiem un vismaz politiskā līmenī viņi tiek diskutēti. Vai šajā konkrētajā gadījumā tika iesaistīti vēl kādi, bez varbūt ministrijas vai citu partiju politiķiem, man grūti atbildēt. Varbūt, varbūt nē. Bet, nu, vismaz politiskā līmenī noteikti apspriedes par šo jautājumu notika.

G. Kusiņš.

Jā. Paldies.

Nav vairāk jautājumu.

A. Laviņš.

Znotiņa kungs, vēl būs šāds jautājums. Ja jūs spējat atgriezt atmiņā tās diskusijas, kuras ir notikušas atbildīgajā komisijā, es labprāt dzirdētu par šādiem apstākļiem. Vai komisijā diskutējāt par to, ka šīs valodas lietošanas prasības varētu tikt noteiktas atšķirīgas, atkarībā no augstākās izglītības pakāpē dažādiem studiju līmeņiem – bakalaura līmenī, maģistra līmenī, doktorantūras līmenī.

R. Znotiņš.

Nemācēšu uz sitienu jums atbildēt. Iespējams, ka tādas diskusijas ir bijušas, bet simtprocentīgi es jums neatbildēšu uz šo jautājumu.

A. Laviņš.

Un par dažādām nozarēm, ka varētu būt atšķirīgs valsts valodas lietojums

R. Znotiņš.

Par dažādām nozarēm pavisam noteikti. Par dažādām nozarēm šīs diskusijas bija. Protams, nozares, kuras pieprasīja sev citādākus noteikumus, piemēram, jau minētā kultūras nozare, pamatojoties uz to, ka tā būtu vieglāk piesaistīt ārzemju studentus un tā tālāk... Praksē man jāsaka gan, ja mēs paskatāmies uz statistiku, cik mums ir ārzemju studenti piesaistīti kultūras un mākslas augstskolām ar visu atļauto regulējumu, kāds tas bija iepriekš, tā tad ar stipri mazākiem ierobežojumiem... un jāsecina, jau tad šie skaitļi bija gaužām, gaužām mazi. Es domāju, to statistikā var atrast. Tā kā man gribētos domāt, ka šis valodu faktors nepalīdzēs vai zemāku kvalitātes prasību izvirzīšana nepalīdzēs konkrētām augstskolām piesaistīt vairāk ārvalstu studentus. Es domāju, ka tas, kas var palīdzēt, savukārt ir augstākas kvalitātes izglītība un uz to mums ir jāvirzās. Un tieši tāpēc es nedomāju, ka šīs normas ietekmētu negatīvi augstākās izglītības kvalitāti, tieši otrādi, tās varbūt veicinātu izcilības... tiekšanos uz izcilību.

A. Laviņš.

Paldies.

Turpināsim ar lietas dalībnieku jautājumiem.

Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi?

E. Krivcova.

Jā, būs.

A. Laviņš.

Lūdzu!

E. Krivcova.

Paldies.

Tātad es gribētu pajautāt, kādas bija jūsu darbības pēc 2020. gada jūnija, kad jūs uzzinājāt par Satversmes tiesas spriedumu?

R. Znotiņš.

Kādas bija mūsu darbības.... Dažādos formātos... gan ministrijā, gan Saeimā, gan Valsts prezidenta uzraudzībā tika diskutēts par šo tiesas spriedumu, tika izvērtēts, taisītas dažādas darba grupas un izvērtēti iespējamie risinājumi, kas atbilstu un izpildītu Satversmes tiesas lēmumu, izskatītu norādītās lietas alternatīvām, kuras jau tika vērtētas arī tad, bet tika vēl vienreiz pārvērtētas un tā arī mēs virzījāmies uz priekšu, lai līdz noteiktajam termiņam, tātad, ja es nemaldos, līdz 2021. gada maijam, varētu attiecīgi grozīt likumu, lai, teiksim, mēs, kā likumdevējs, izpildītu savu uzdevumu.

E. Krivcova.

Jā. Tad man jautājums, kā jūs izskaidrojat to faktu, ka ne likumprojekta anotācijā nav pieminētas šīs daudzveidīgās sēdes, ne Izglītības ministrijas darbinieki nevarēja mums tās nosaukt, ne augstskolu pārstāvji to atceras... ne arī deputāti, pat koalīcijas deputāti izsaka savu pārsteigumu par izstrādāto risinājumu. Kā tā varēja gadīties?

R. Znotiņš.

Man būtu tad attiecīgi jādzird visas liecības. Es tiešām nedomāju, ka koalīcijas deputāti un arī citi deputāti neatceras vai nav bijuši klāt nevienā no šīm sēdēm. Tādas sēdes noteikti ir notikušas un viņi ir bijuši. Un tāpat, kā es jau atsaucos iepriekš, manā praksē Izglītības un zinātnes ministrijā par katru būtisku jautājumu, tostarp par šo tika izveidota starpdisciplināra darba grupa. Tāpat, zinot augsto demokrātijas līmeni iepriekšējās Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijā šie jautājumi tika diskutēti un ļauj piedalīties ne tikai Saeimas deputātiem, bet arī dažādu nevalstisko organizāciju pārstāvjiem un izteikt savu viedokli, tostarp arī rektoriem un augstskolu pārstāvjiem. Tā kā es domāju, ka daudzas puses noteikti tika uzklauskātas. Un, ja mēs paskatīsimies protokolus noteikti no šīm Izglītības, zinātnes un kultūras komisijas sēdēm, es domāju, ka jūs varēsiet atrast ļoti daudz tostarp nevalstisko organizāciju vienu no viedokļiem.

E. Krivcova.

Jā, tie protokoli...

I. Nikuļceva.

Jā, mazliet precizējot... Jūs varat nosaukt vienu kaut vai konkrētu darba grupu, vai vienu konkrētu diskusiju, jo jūs ļoti skaisti runājat par demokrātiju un par diskusijām, bet neviena konkrēta fakta. Vai jūs varat konkrēti minēt kaut ko? Jo mums nav informācijas ne par vienu darba grupu, ne par vienu diskusiju, tikai par Saeimas komisijas divām sēdēm.

R. Znotiņš.

Nu, es neteiktu... es negribētu, lai mani kāds nofrāzē tā, kā es varbūt neesmu teicis lietas... es esmu gan norādījis uz konkrētām darbībām...

I. Nikuļceva.

Norādiet... tagad jūs varat konkrēti norādīt? Kas tās ir par darba grupām?

R. Znotiņš.

Kā jau es minēju... tā tad, es atkārtošos. Tā tad, ir bijušas ekspertu grupas pie Valsts prezidenta par šiem jautājumiem tostarp, ir bijušas darba grupas parlamentā, no sākuma Izglītības ministrijā, pēc tam parlamentā, gan koalīcijā, gan ar citu deputātu piedalīšanos...

I. Nikuļceva.

Es atvainojos...

R. Znotiņš.

Gan visbeidzot Izglītības un zinātnes ministrijas komisijā, iesaistot arī nevalstiskās organizācijas un citus iesaistītos. Es, manuprāt, norādu ļoti konkrēti uz ļoti konkrētām darba grupām, kā tās ir bijušas veidotas un kā ir apspriesti šie jautājumi.

I. Nikuļceva.

Labi. Apstāsimies varbūt pie Izglītības un zinātnes ministrijas darba grupas. Jūs teicāt, ka bija Izglītības un zinātnes ministrijas darba grupa. Vai jūs varētu pateikt apmēram, kad tā tika izveidota, kas to vadīja, cik tur bija diskusijas, kāds bija rezultāts un kāds varbūt arī bija mērķis tieši šai darba grupai?

R. Znotiņš.

Mērķis pavisam noteikti būtu izvērtēt Satversmes tiesas sniegtos komentārus, ņemt tos vērā, apskatīt dažādas iespējas, kā uz tiem reaģēt un kā mēs varam izdarīt savu darbu maksimāli kvalitatīvi un pareizi. Šajā grupā... kā es minēju, Izglītības un zinātnes ministrijā ir pārlicenošs tāds nerakstītais likums, ka par katru būtisku fundamentālu

jautājumu tiek veidota darba grupa, kurā ietilpst gan attiecīgā departamenta pārstāvji, gan noteikti Juridiskais departaments, gan arī citi pārstāvji.

I. Nikuļceva.

Kad viņa tika izveidota un kas viņu vadīja?

R. Znotiņš.

Tātad noteikti Augstākās izglītības departaments, gan Juridiskais departaments Izglītības ministrijā, gan noteikti arī citi pārstāvji tajā grupā piedalījās. Konkrētu datumu es jums nenosaukšu. Pēc manas atmiņas, es varu kļūdīties, bet pēc manas atmiņas noteikti tam vajadzēja būt aptuveni 2020. gada rudenī, precīzu datumu es jums nevaru šobrīd iedot.

I. Nikuļceva.

Tātad, jūs pats nepiedalījāties, kaut arī bijāt parlamentārais sekretārs un tieši jūsu uzdevums bija nodrošināt saikni ar parlamentu? Pats nepiedalījāties tajā Izglītības un zinātnes ministrijas darba procesā?

R. Znotiņš.

Šobrīd... noteikti esmu piedalījies sarunās par to. Nav tā, ka es neesmu piedalījies. Noteikti esmu piedalījies sarunās, vai konkrētajā darba grupā vai cita formāta sarunās, tas ir jautājums, kas ir trīs gadus vēsturē un kurā konkrētajā formātā es esmu to apspriedis... es jums nemācēšu pateikt, bet es varu pateikt, ka es šajās sarunās esmu piedalījies.

I. Nikuļceva.

Bet šajā darba grupā jūs nepiedalījāties un nevadījāt?

R. Znotiņš.

Kā jau es minēju, es atkārtosos... es esmu piedalījies sarunās gan Izglītības ministrijā, gan ārpus Izglītības ministrijas par šo jautājumu. Tas ir tas, ko es jums varu pateikt.

I. Nikuļceva.

Un tātad šo darba grupu izveidoja un vadīja atbilstošais Augstākās izglītības departaments ministrijā?

R. Znotiņš.

Es pieņemu, ka viņi noteikti uzņēmās līderību šajā darba grupā, jo viņiem ir vislielākā kompetence šos jautājumus apspriest.

I. Nikuļceva.

Vai jums būtu kāds skaidrojums, kāpēc vakar tieši šīs divas pārstāves no Izglītības un zinātnes ministrijas norādīja, ka darba grupa nebija izveidota. Es pareizi atceros.

R. Znotiņš.

Varbūt viņas kā citādāk to interpretēja... kā formālu darba grupu vai kaut kā tā... es nezinu, kā jūs varētu...

I. Nikuļceva.

Bet tā bija tāda neformāla darba grupa?

R. Znotiņš.

...nu, kā jūs varētu....

A. Laviņš.

Lūdzu, uzklausiet viens otru... nevis runājat virsū... mums ir ārkārtīgi sarežģīti to visu nofiksēt... Pa vienam.

R. Znotiņš.

Paldies.

Kā jau es minēju, nav iedomājams neviens būtisks lēmums Izglītības un zinātnes ministrijā, vēl jo vairāk, ar Satversmes tiesas komentāriem saistīts, ka netiktu veidota darba grupa. Varbūt, ka kolēģes interpretēja to kā oficiālu vai neoficiālu darba grupu... varbūt kā citādāk, bet noteikti sarunas par to notika.

I. Nikuļceva.

Tad tā bija neformāla darba grupa un tā nebija formāla?

R. Znotiņš.

Es jums nemāku atbildēt. Tā varbūt bija formāla vai varbūt bija neformāla. Bet tā bija darba grupa, kurā ir iesaistīti vairāki departamenti, attiecīgie cilvēki, kuri var izteikt kompetentu viedokli šajos jautājumos un to arī viņi darīja.

I. Nikuļceva.

Labi. Sakiet, jums ir arī kaut kāds skaidrojums par likumprojektu, kas tika iesniegts Saeimā. Anotācijā tur ir norādīts arī... kolēģe jau to jautāja jums, jūs vienkārši neatbildējāt... Tur ir norādīts, ka konsultācijas ar sabiedrību nav notikušas. Tad...

R. Znotiņš.

Kas ir iesniedzis šo likumprojektu?

I. Nikuļceva.

Izglītības un zinātnes ministrija. Tad man jautājums ir jums, kas tad iesniedza šo Augstskolu likuma 56. panta redakciju? Vai tā nebija Izglītības un zinātnes ministrija, kas iesniedza Saeimā?

R. Znotiņš.

Acīmredzot, ka bija. Kāds tad ir jūsu jautājums?

I. Nikuļceva.

Jautājums ir par anotāciju, kāpēc tur ir norādīts, ka nav notikušas konsultācijas ar sabiedrību, ja jūs stāstāt, ka bija neformāla darba grupa, kurā bija iesaistīti nenosaukti...

R. Znotiņš.

Nenosaukti cilvēki... manuprāt, es diezgan konkrēti atsaucos uz dažādiem cilvēkiem, kas tur tika iesaistīti. Par anotācijas tekstu... tur acīmredzot šis jautājums tiešām ir jāprasa precīzāk Izglītības un zinātnes ministrijas kolēģiem, jo parlamentārais sekretārs vai ministre, vai kāds cits nesēž un neraksta anotāciju, nu, tas nav mūsu kompetencē. Un attiecīgi es nevarēšu pamatot, kas anotācijā ir vai nav rakstīts.

I. Nikuļceva.

Labi. Vai jūs varētu izstāstīt precīzāk, kas tā bija par darba grupu pie Valsts prezidenta. Kas viņu vadīja? Kad viņu izveidoja, vai tā bija saistīta ar Satversmes tiesas spriedumu, vai varbūt jau ar šiem pieņemtajiem, ne sevišķi kvalitatīvajiem grozījumiem?

R. Znotiņš.

Jā, es aicinātu jūs nesaukt tos par nekvalitatīviem grozījumiem bez konkrēta pamata. Manuprāt, tie bija samērā kvalitatīvi...

I. Nikuļceva.

Es vienkārši lietoju to terminoloģiju, kas bija Valsts prezidenta paziņojumā.

R. Znotiņš.

Tomēr Valsts prezidents, kā jūs jau šobrīd minat, izteica arī savus komentārus gan par Satversmes tiesas lēmumu, gan arī par konkrētajām redakcijām, tos sūtīja gan Saeimas deputātiem, gan ministrijām. Tāpat Valsts prezidents sasauca attiecīgas darba grupas, kur bija nozaru eksperti, kuri piedalījās... noteikti valodniecības lietpratēji un dažādu institūciju pārstāvji, kuri izteica savu viedokli.

I. Nikuļceva.

Vai šī darba grupa tika sasaukta pēc tam, kad apstrīdētās normas jau bija pieņemtas un bija lūgumi Valsts prezidentam viņas neizsludināt? Vai ātrāk?

R. Znotiņš.

Es domāju, ka pavisam ātrāk... noteikti tas notika 2020. gada pašās beigās vai 2021. gada sākumā, precīzu datumu es jums nenosaukšu.

I. Nikuļceva.

Labi. Un tad sakiet par Saeimu, jūs minējāt, ka diskusijas esot bijušas gan ministrijā, gan pie Valsts prezidenta, gan Saeimā. Saeimā, izņemot šīs Izglītības un zinātnes ministrijas un komisijas divas, ja nemaldos, sanāksmes... Kādas vēl notika diskusijas?

R. Znotiņš.

Es domāju, ka pavisam noteikti vajadzēja būt diskusijai par šiem iesniegtajiem priekšlikumiem, ko jau iepriekš minēja tiesneši, gan par citiem konceptuāliem visiem šiem jautājumiem noteikti arī koalīcijas formātā notika diskusijas, jo šādi fundamentāli un būtiski jautājumi netiek pieņemti bez diskusijām.

I. Nikuļceva.

Nu, bet tad rezumējot arī var teikt, ka tās bija kādas neformālas diskusijas koalīcijas politiku starpā.

R. Znotiņš.

Man grūti atbildēt, vai tā sauktā sadarbības sanāksme, piemēram, kas ir visiem zināms un diezgan oficiāls formāts, kur visām koalīcijas partijām ir iespēja izteikties, tāpat arī dažkārt tiek pieaicināti profesionāļi no konkrētajām nozarēm, vai šis ir neformāls formāts. Man ir stipri grūti to tā nosaukt.

I. Nikuļceva.

Nu, man jautājumam bija tā kā cita tā doma. Vai tika piesaistīti potenciālie normu adresāti – sabiedrības pārstāvji – tādās diskusijās, ja tā tas tiešām bija.

R. Znotiņš.

Gan Valsts prezidenta rīkotajās, pavisam noteikti. Arī es pieņemu, ka Izglītības ministrija konsultējās, vienā vai citā līmenī konsultējās ar ekspertiem.

I. Nikuļceva.

Jā, es jautāju tagad tieši par tām diskusijām Saeimā, jo mēs jau apmēram izrunājām par iespējamām diskusijām ministrijā, iespējamām diskusijām pie Valsts prezidenta, bet tagad par Saeimu. Tātad, atgriezīties. Jūs teicāt... vēlreiz atkārtošu, ka Saeimā arī bija diskusijas pirms tātad šīm Izglītības un zinātnes ministrijas un komisijas divām sēdēm. Tātad tās bija tikai koalīcijas politiķu starpā, tur nebija piesaistīta sabiedrība.

R. Znotiņš.

Es nevaru ne apstiprināt, ne noliegt. Es visas šīs diskusijas simtprocentīgi nevaru atcerēties, tas bija pirms trīs gadiem vai vairāk. Noteikti tās diskusijas ir bijušas, es esmu ņēmis dalību šādās diskusijās, kurā konkrētā datumā viņas ir notikušas un ar kuriem pilnīgi visiem iesaistītajiem, nemācēšu jums atbildēt. Es mācēšu atbildēt, ka arī Saeimas sēdē tika uzklautas nevalstiskās organizācijas, universitāšu pārstāvji. Galu galā iesniedzot likumprojektu vienmēr ir universitāšu pārstāvji, kuri skata jebkuru ar universitātēm saistītu... gan Rektoru padome, gan citu universitāšu pārstāvju, teiksim, apvienības, kuras izsaka viedokli par visiem Saeimā iesniegtajiem likumprojektiem un pēc iepriekš runātāja teiktā, arī varētu noprast, ka nu viņi bija informēti, ka šādi likuma grozījumi nāk un izteica savu viedokli.

I. Nikuļceva.

Jā, nu, tāpēc jau es arī jums uzdodu šos jautājumus, ka lietas materiālos, protams, ir tā kā liecības par šīm divām Saeimas komisijas sēdēm. Un arī šīs lietas izskatīšanas gaitā, nu, visi to norāda, ka bija tikai un vienīgi šīs divas Saeimas komisijas sēdes, kurās sabiedrības un arī augstskolu pārstāvji un Augstākās izglītības padome un Rektoru padome un citas institūcijas tika tikai formāli uzklautas un nekādās diskusijās pēc būtības nepiedalījās. Tieši tāpēc es vēlējos no jums saņemt konkrētu informāciju, kur tad tās diskusijas pēc būtības izvērstās bija, jo jūs apgalvojat, ka tādas bija. Jo jūs, man šķiet, tomēr esat vienīgais, kas to apgalvo.

R. Znotiņš.

Ja jūs uzskatāt, ka diskusijas Saeimas komisijā ir tikai formālas, visiem dzirdamas, paliekot ierakstā pēc tam un tā tālāk... es uzskatu, ka šīs tikai formālās... nu, tad es jums varu pateikt, ka no šādām diskusijām izriet ministru zīmēšana konkrētajām augstskolām uz plakātiem un daudzas citas interesantas lietas. Tā kā es noteikti viņas nesauktu par formālām, es viņas sauktu par ļoti būtiskām un ministrija allaž ieklausās ekspertu viedoklī. Citādāk ministrijai ir ļoti grūti strādāt, jo bez jebkāda atbalsta tas ir ļoti grūts ceļš.

I. Nikuļceva.

Jā, nu par to jau ir arī jautājums, kā ministrija strādā, jo šī diskusija, kā mums šodien norādīja arī Augstākās izglītības padome un Rektoru padome, bija jau par gatavām redakcijām, kur katra institūcija varēja tikai dažas minūtes izteikties. Un Izglītības un zinātnes ministrija jau bija iesniegusi gatavu redakciju, kur principā viņa nebija gatava diskutēt pēc būtības. Tāpēc man ir jautājums par tam diskusijām, kas bija pirms tam, ja tādas bija.

R. Znotiņš.

Es jau arī jums skaidroju jau kādas trīs reizes par diskusijām, kas arī pirms tam notika.

I. Nikuļceva.

Labi. Es atvainojos... Es patiesībā iejaucos tikai savas kolēģes jautājumā, jo man patīk noskaidrot līdz galam visu.

Tad atpakaļ pie Elizabetes un tad varbūt es arī vēl pēc tam ko pajautāšu.

E. Krivcova.

Jā. Es gribētu tad pie cita aspekta vērsties un palūgt jūs... tā kā šeit ir dažādi viedokļi par tā risinājuma loģiskumu un vajadzību... vai jūs varētu īsi pamatot, kāpēc virzienu novērtējums ir vislabākais risinājums latviešu valodas un svešvalodu līdzsvara nodrošinājums.

R. Znotiņš.

Dažādi veidi, kā novērtēt studiju virzienus un par citiem no šiem veidiem vēl joprojām notiek diskusijas. Tomēr novērtējumam ir jānotiek un mēs redzam, ka zems novērtējums noved pie sliktas izglītības kvalitātes, noved pie sliktākas, neizglītotākas sabiedrības, kas nespēj sasniegt augstākus tautsaimniecības rezultātus un arī zinātniskos rezultātus. To mēs redzam pēc daudzu Latvijas universitāšu zinātniskā vērtējuma

starptautiski. Un līdz ar to pašiem vērtēt un novērtēt kvalitatīvu izglītību un veicināt kvalitatīvas izglītības attīstību, ir fundamentāla Latvijas valsts pastāvēšanai.

E. Krivcova.

Mans jautājums bija drīzāk par to aspektu, kas skar latviešu zinātnes, latviešu akadēmiskās valodas stiprināšanu. Un tas ir par to... tā, es noformulēju jautājumu... cik daudz svešvalodu lietošana palīdz latviešu akadēmiskās valodas izkopšanai un cik tas apdraud to?

R. Znotiņš.

Lai attīstītu zinātnisko valodu, lai attīstītu jaunus zinātniskos terminus, piemēram, tehnoloģiju jomā, mums katru gadu ienāk daudz jaunu zinātnisku terminu, ir nepieciešams šis latviešu valodas lietojums. Citādāk mēs ļoti daudzus jaunvārdus, kas rodas pasaulē, nespējam pārvērst uz latviešu valodu. Tas noved pie valodas kvalitātes pazemināšanās, valodas plašuma samazināšanās un svešvārdu ienākšanas valodā. Un diez vai tās ir tās... tie virzieni, kas palīdz stiprināt Satversmē noteikto latviešu valodas statusu un vērtības.

E. Krivcova.

Tātad jūs uzskatāt, ka, jo vairāk mēs ierobežojam svešvalodu izglītībā un zinātnē, jo labāk attīstās latviešu akadēmiskā valoda.

R. Znotiņš.

Nē, es nepretstatu šīs divas lietas. Kā jau es minēju iepriekš savā teiktajā, pastāv... un kā arī Rektoru padomes pārstāvis minēja, angļu valoda ir neapšaubāmi lielākā un būtiskākā zinātnes valoda, kurā arī ir jāizkopj zinātniskie raksti, ko raksta Latvijas augstākās izglītības pārstāvji un tas arī ir vienlīdz būtiski.

Savukārt, runājot par mazām citām trešo valstu valodām, kuras ir nenožīmīgas pasaules zinātniskajā leksikā, piemēram, krievu valodas, pilnīgi nebūtiski šādas, teiksim, leksikas attīstīšana vai kādas... nu, nekādi nepalīdz uzlabot augstākās izglītības kvalitāti Latvijā. Tas nekādi nepalīdz mums sasniegt labākus zinātniskos rādītājus, jo šis valodas lietojums zinātniskajās aprindās ir minimāls.

E. Krivcova.

Mēs tagad nejautāsim... mans jautājums nebija par to, kā šķirot svešvalodas, bet mans jautājums bija – latviešu valoda un svešvaloda un kā mums atrast pareizo līdzsvaru. Un tad es pajautāšu tā: kāpēc jūs uzskatāt, ka labāk valstij lemt, kādās valodās pasniegt universitātēs, nekā ļaut universitātēm pašām tā kā noteikt, kādā valodā ko viņas pasniegs un kāpēc viņām nevar uzticēt latviešu valodas izkopšanu?

R. Znotiņš.

Nāksies jūs izlabot. Šeit es ne pretnostādu nekādas valodas konkrētas, bet es lietoju vienu valodu kā piemēru salīdzinājumā ar citu valodu, tātad, ar angļu valodu, kura ir plaši pārstāvēta un cita ir mazāka, nebūtiskāka valoda, kura praktiski zinātniskajā vidē nav pārstāvēta. Divi piemēri vienkārši, nevis pretnostatījums.

Runājot par minēto jūsu uzdoto nupat jautājumu, tātad jāsaka, ka suverēna iespēja tātad vai vara noteikt valodu lietojumu un tā nozīmi valsts valodas, tātad Satversmē minētās latviešu valsts valodas, attīstībā, ir likumdevējam. Un šajā visā procesā, kuru mēs šeit apspriežam, likumdevējs ir apspriedis šos jautājumus un pieņēmis savu lēmumu, kurš ar Latvijas Satversmes dotajām pilnvarām tātad Saeimā ievēlētajiem deputātiem ir...

A. Laviņš.

Jā. Atbilde ir pieņemta uz šo jautājumu. Kāpēc šāds līdzsvars... atbilde ir, ka suverēns ir izlēmis tieši par šādu līdzsvaru.

Turpinām, lūdzu!

E. Krivcova.

Labi. Tad laikam es arī beigšu no savas puses ar jautājumiem.

I. Nikuļceva.

Es vēl...

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvim... vai būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā, būs jautājumi.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Paldies, godājamā tiesa!

Sakiet, lūdzu, tātad, vai iepriekš, pirms apstrīdēto normu pieņemšanas, Izglītības un zinātnes ministrija bija diskutējusi ar nozari par valodas diferenciāciju pa līmeņiem... tātad augstākās izglītības studijās: bakalaura, maģistra vai doktorantūras...

un kāds bija šo diskusiju saturs, kā tas ir atspoguļojies šajās normās. Vai varēja tā kā ietekmēt ministrijas viedokli saistībā ar apstrīdētajām normām?

R. Znotiņš.

Jā, noteikti ir ticis diskutēts... šie jautājumi regulāri tikšanās rezultātā starp Izglītības un zinātnes ministriju, Rektoru padomi un citām iesaistītajām pusēm allaž tiek diskutēti, pacelti, atkārtoti... ne tikai vienu reizi, mana paša pusotra gada ilgajā pieredzē Izglītības un zinātnes ministrijā droši vien, ka arī šādu jautājumu mēs skatījām vairākas reizes. Kādi bija rezultāti? Es domāju, ka tas rezultāts bija vairāk vai mazāk *consensus*, ka tomēr ir jāvirzās uz augstāku augstākās izglītības kvalitāti un ka šis ir, nu, teiksim, tas pamata akmens, uz kā mēs būvējam arī augstskolu reformas kontekstā, būvējam augstāko izglītību. Nevis uz, teiksim, sadrumstalotas vides un tādu attīstību, bet drīzāk augstākas kvalitātes attīstību.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Tad apstrīdētajās normās, ja mēs raugāties uz 56. panta ceturtais daļas 2. punktu, šis kvalitātes novērtējums augstskolām ir saistīts ar tematisko jomu, respektīvi, šis kvalitātes novērtējums tiek sasaistīts tā kā šādā plašākā jomā kopā. Rektoru padome iebilda pret šo saistību komisijas darba ietvaros. Varbūt jūs varat pastāstīt, kādi bija apsvērumi, kādēļ tika šī demokrātiskā saistība izvēlēta un virzīta no ministrijas puses?

R. Znotiņš.

Vai jūs varat paplašināt jautājumu...? Tematiskā saistība...

S. Bērtaitis.

Nu, respektīvi, tāpat Augstskolu likuma 56. panta ceturtais daļas 2. punkts paredz, ka, ja... studiju virzienā var īstenot Eiropas Savienības valodās studiju programmas, ja studiju virziena akreditācijas procesā visas studiju programmas, kuras ietilpst vienā izglītības tematiskajā jomā ar Eiropas Savienības oficiālajā īstenojamo studiju programmu ir saņēmušas novērtējumu „labi” vai „izcili”. Tātad šī te kvalitāte netiek mainīta vienai studiju programmai atsevišķi, bet plašāk... Kā jūs to...

R. Znotiņš.

Ja es nemaldos, tad šobrīd arī vēl joprojām tiek spriests, vai šo kvalitāti nebūtu jāmēra citādāk, un tobrīd, laikam apspiežot šo jautājumu, nebija vienprātības, ka tas būtu jāmaina un, ka labāks ceļš ir izvēlēties citu pieeju, nekā tā ir šobrīd. Tas būtu mans secinājums.

Bet par šo jautājumu tiešām notiek diskusijas arī šobrīd, mēģinot atrast labāko modeli, kas visātrāk un efektīvāk spētu novērtēt katru atsevišķo izglītības programmu, lai tām būtu iespēja attīstīties un laicīgāk pieņemt lēmumus.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Tad arī par kvalifikācijas bakalaura un maģistra darbu izstrādes valodu. Bija, es saprotu, arī diskusijas par to un tomēr palika pie tā, ka tie ir jāizstrādā valsts valodā. Vai bija kādi apsvērumi saturiski par šo momentu iztirzāti no dažādām pusēm?

R. Znotiņš.

Jā, nu šeit Izglītības ministrijai laikam nebija tik stingra nostāja. Mēs, šķiet, virzījām un gribējām piedāvāt arī šos promocijas darbus izstrādāt kādā Eiropas Savienības valodā, piemēram, angļu valodā. Tā kā tur nebija tik stingra nostāja, tas vairāk bija politisks lēmums izvēlēties tātad šo... Tātad, ja promocijas darbs tiek aizstāvēts, piemēram, un rakstīts citā valodā... tātad, lai dublētu to vai vismaz rakstītu kopsavilkumu valsts valodā. Šis nūdien ir diskutabls jautājums, kurš gan jau vēl pacelsies.

S. Bērtaitis.

Paldies.

Un pēdējais jautājums saistībā ar valodu un kultūras studijām, kas ir regulētas... proti, ja ir studiju programma, ka ir vērsta uz šo valodu un kultūras studijām, ir pilnīgi citā valodā, tātad, ir 56. panta piektā daļa, regulēšanas priekšmets, bet vai tika domāts, ka šīs kultūras un valodas studijas principā varētu arī pēc trešās daļas noteikumiem programmas apgūt, respektīvi, valsts valodā studēt attiecīgas programmas.

R. Znotiņš.

Jā, arī par šo tika spriests. Tātad, tas ir jautājums par nedublēšanos programmu, šķiet... jā, šeit bija liels jautājums un, šķiet, tas *consensus* bija, ka, jā, ja programma nedublējas un tiek izveidota jauna unikāla programma, viņa var būt citā valodā, ja viņa dublējas, viņa nevar būt. Un tur tā loģika droši vien bija, lai taupītu resursus un lai netaisītu diferenciāciju starp Latvijas studentiem, Latvijas valsts piederīgajiem studentiem un ārzemju studentiem, un tā tālāk... Lai mēs arī taupītu savus, teiksim, pasniedzēju resursus un tā tālāk... lai nedublētu vienu un to pašu programmu, bet drīzāk veidot tad alternatīvu cita veida programmai.

S. Bērtaitis.

Pēc būtības šīs valodu un kultūras studijas varētu, bija iecere, ka varētu arī īstenot pēc trešās daļas noteikumiem, tātad, proti, vispārējā kārtībā valsts valodas studiju programmas ietvaros.

R. Znotiņš.

Nu, noteikti, ka tādas idejas bija. Vai no Izglītības un zinātnes ministrijas puses, nemācēšu precizēt, bet tādas idejas noteikti bija diskusijā, jā.

S. Bērtaitis.

Paldies. Vairāk jautājumu nebūs.

A. Laviņš.

Paldies.

Paldies, Znotiņa kungs, par dalību tiesas sēdē, sniegtajām atbildēm. Cik nu bija iespējams, es saprotu... lielā mērā atcerēties tos faktiskos apstākļus, ko jūsu puse uzdeva. Tāda nu situācija ir. Ko cilvēks atceras, to cilvēks arī spēj mums izstāstīt.

R. Znotiņš.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Jūs varat doties dienas gaitās.

Labi. Šīs dienas darba plāns ir izpildīts.

Es painformēšu par rītdienas darba plānu, kas ir ieplānots. Turpināsim tiesas sēdi pulksten 10.00 un esam iecerējuši bez pārtraukuma uz klausīt Privāto augstskolu asociāciju, pēc tam uz klausīt Ilgu Šuplinskas kundzi un tad Inu Druvietes kundzi. Tāds būtu rītdienas darba plāns.

Labi. Paldies par šīs dienas darbu. Un šajā brīdī izsludinu pārtraukumu tiesas sēdē līdz rītdienas pulksten 10.00.

(Pārtraukums.)